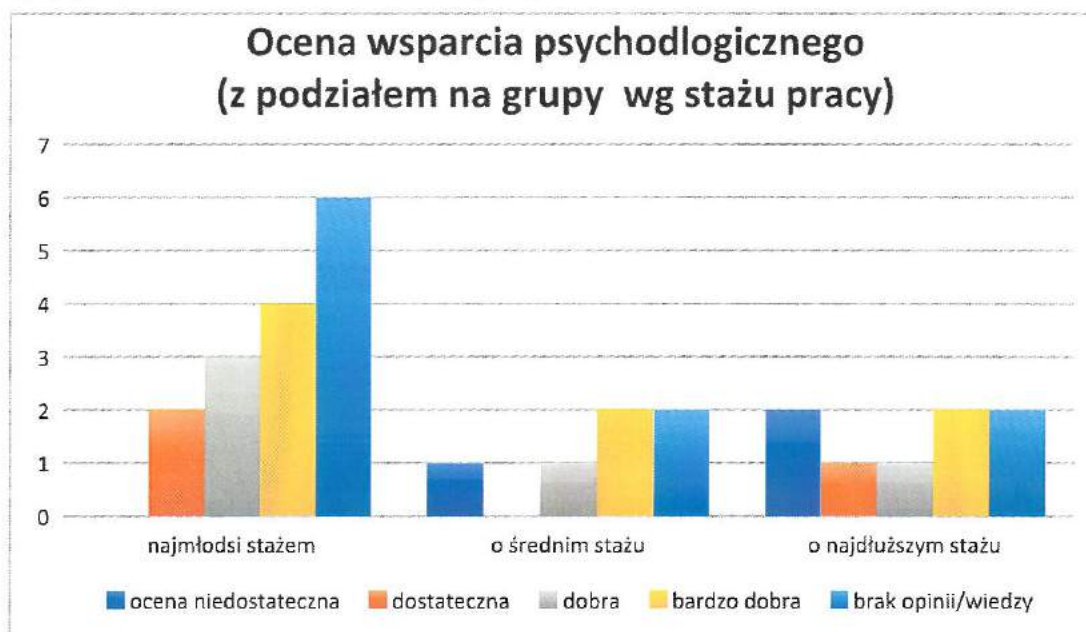

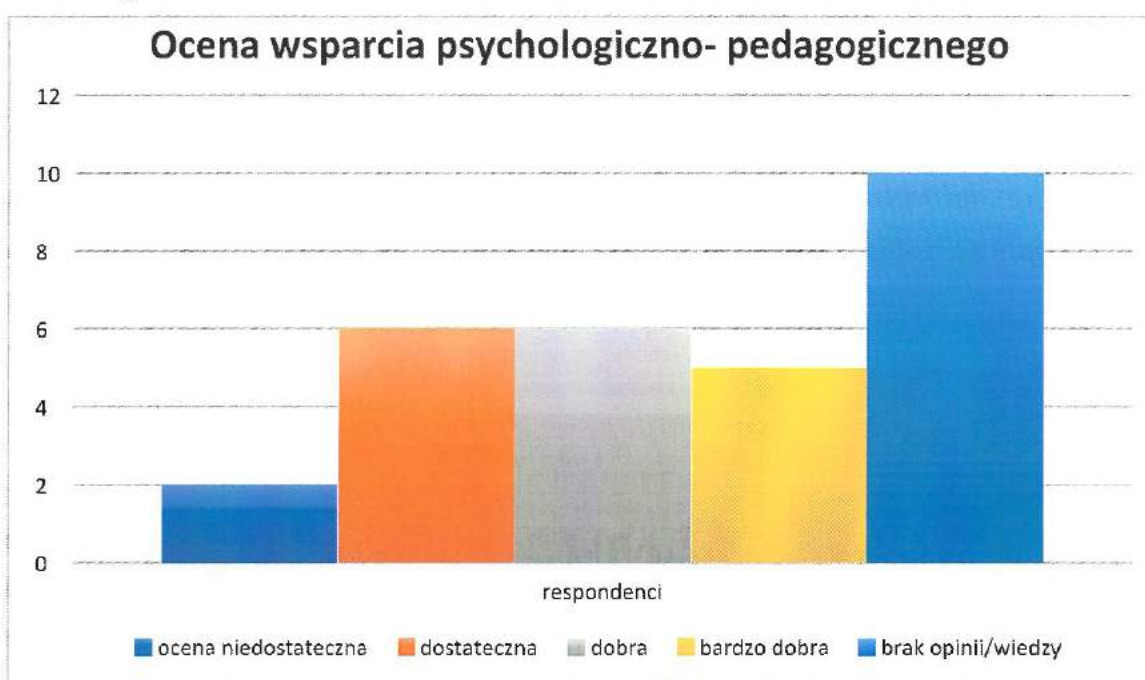
Wykres 52. Opinie na temat pomocy psychologicznej dla osób dorosłych –z podziałem na grupy wyznaczone stażem zawodowym pracowników

Opracowanie z podziałem na grupy

Badanych poproszono także w ankiecie o ocenę jakości pomocy psychologiczno-pedagogicznej niesionej dla dzieci i młodzieży.

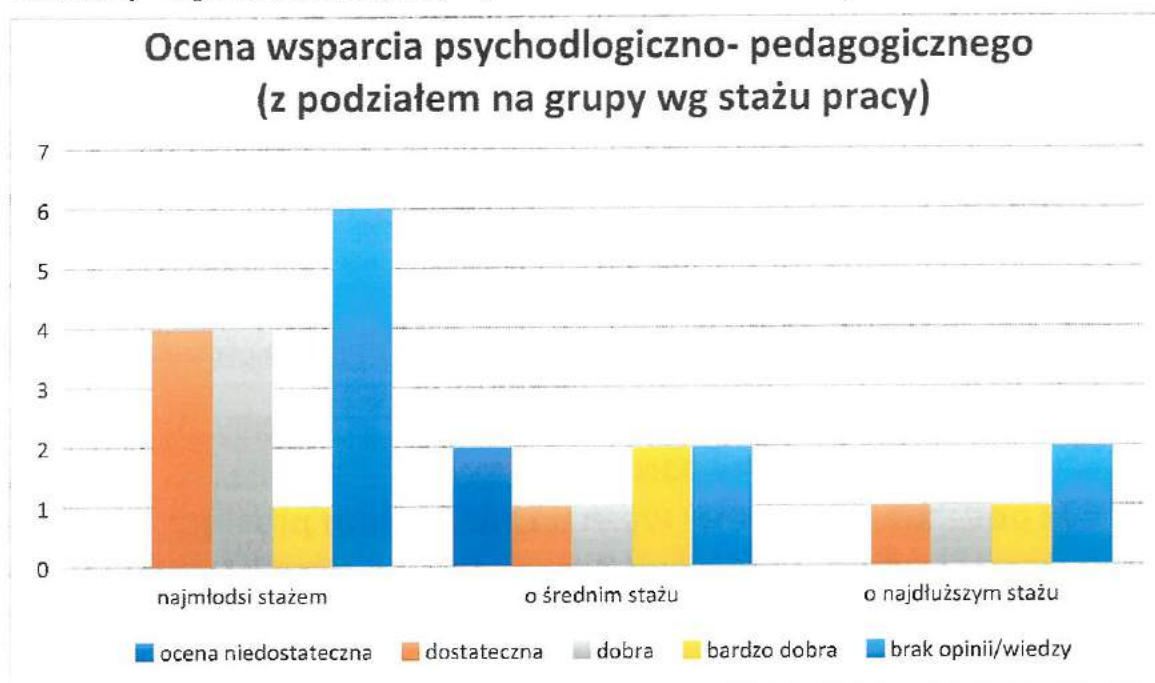
Wykres 53. Opinie na temat jakości pomocy psychologicznej i pedagogicznej dla dzieci i młodzieży

Opracowanie zbiorcze

Podobnie jak wcześniej, także na to pytanie w większości nie otrzymano odpowiedzi. Z danych, które odnosiły się do wystawionych ocen uznano takie wsparcie na poziomie dostatecznym i dobrym. Także w tym przypadku przedstawiono uszczegółowione dane na odrębnym wykresie, w którym uwzględniono wyrażone opinie w danych grupach zróżnicowanych względem stażu pracy.

Wykres 54. Opinie na temat jakości pomocy psychologicznej i pedagogicznej dla dzieci i młodzieży - z podziałem na grupy wyznaczone stażem zawodowym

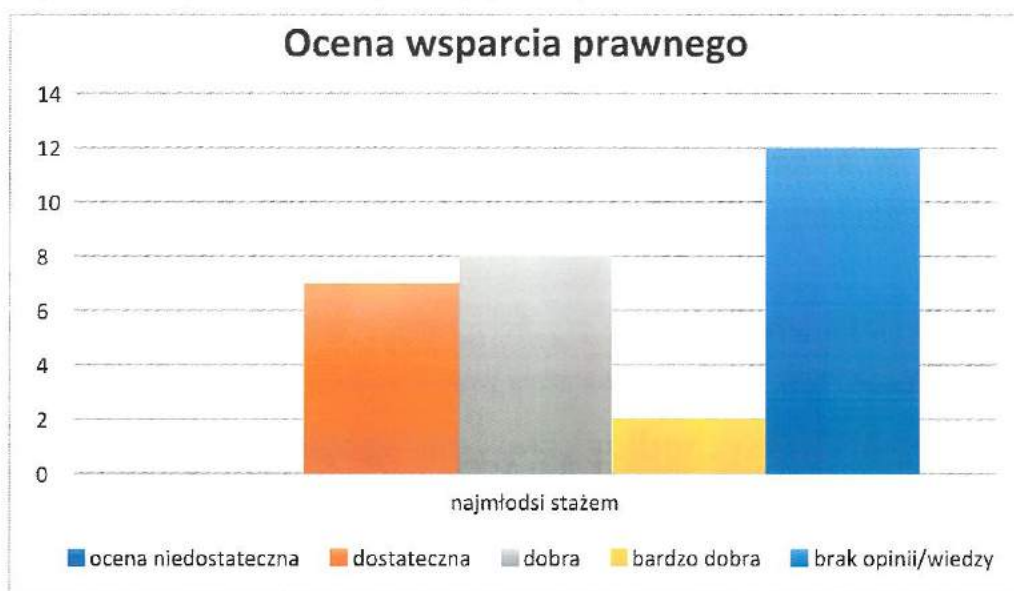

Z podziałem na grupy

Badanych poproszono również o opinię na temat oceny prawnego wsparcia udzielanego w Powiecie dla osób dorosłych.

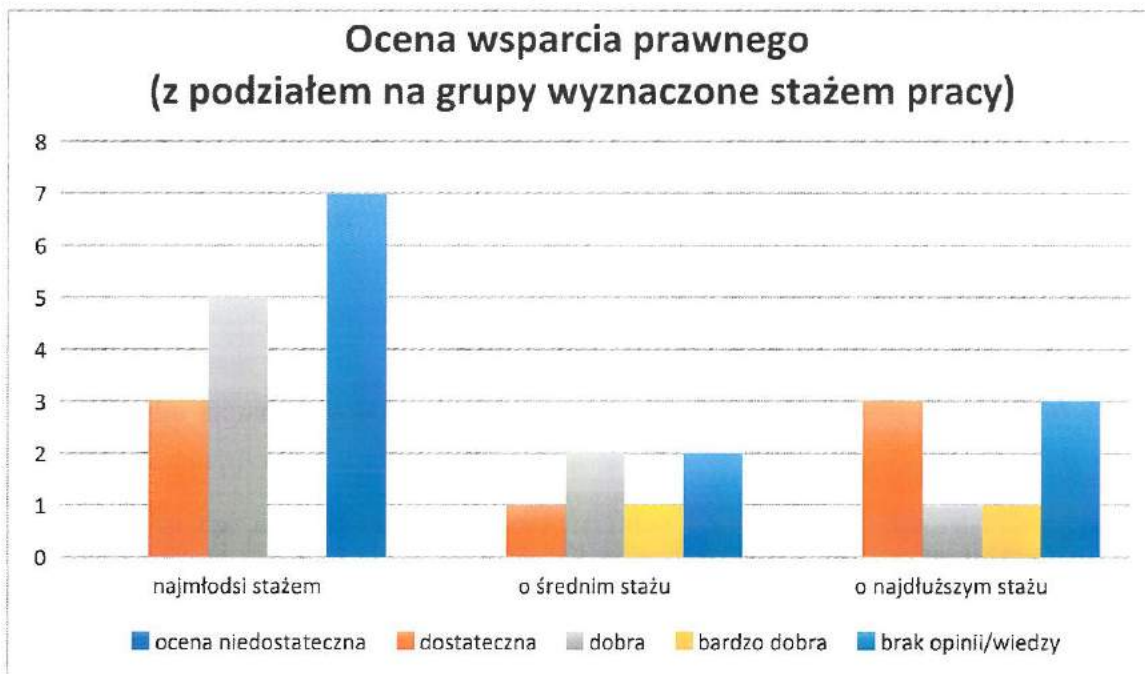
W większości respondenci ze służby i ochrony zdrowia nie odpowiedzieli na to pytanie, sugerując, że na ten temat nie posiadają wiedzy. Pomimo tego faktu pozostali oceniali takie wsparcie najczęściej na poziomie dobrym i dostatecznym.

Wykres 55. Opinie na temat pomocy prawnej

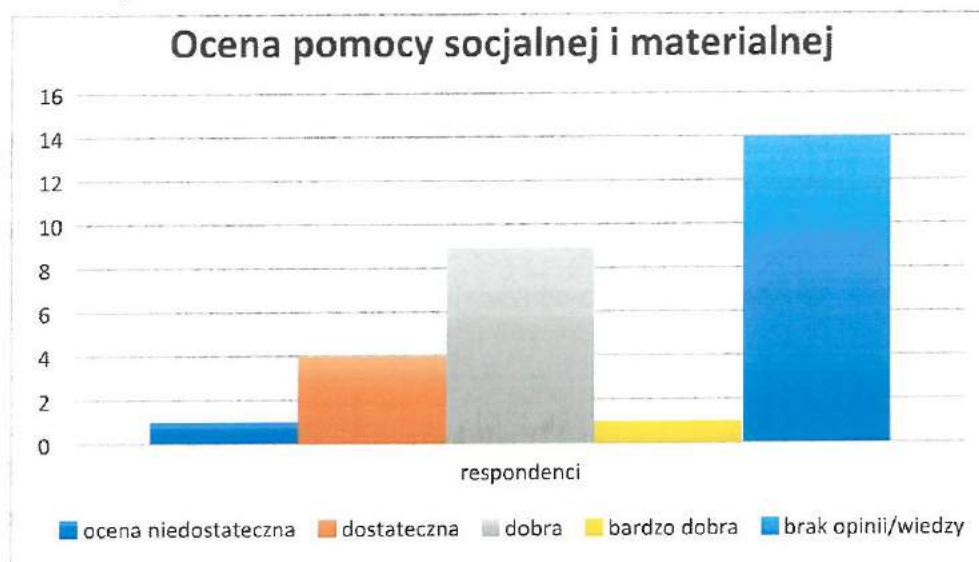
Opracowanie zbiorcze

Wykres 56. Opinie na temat pomocy prawnej dla osób dorosłych – służba i ochrona zdrowia z podziałem na grupy wyznaczone stażem pracy

Badanych poproszono też o ocenę jakości wsparcia udzielanym ofiarom przemocy w zakresie pomocy socjalnej i materialnej.

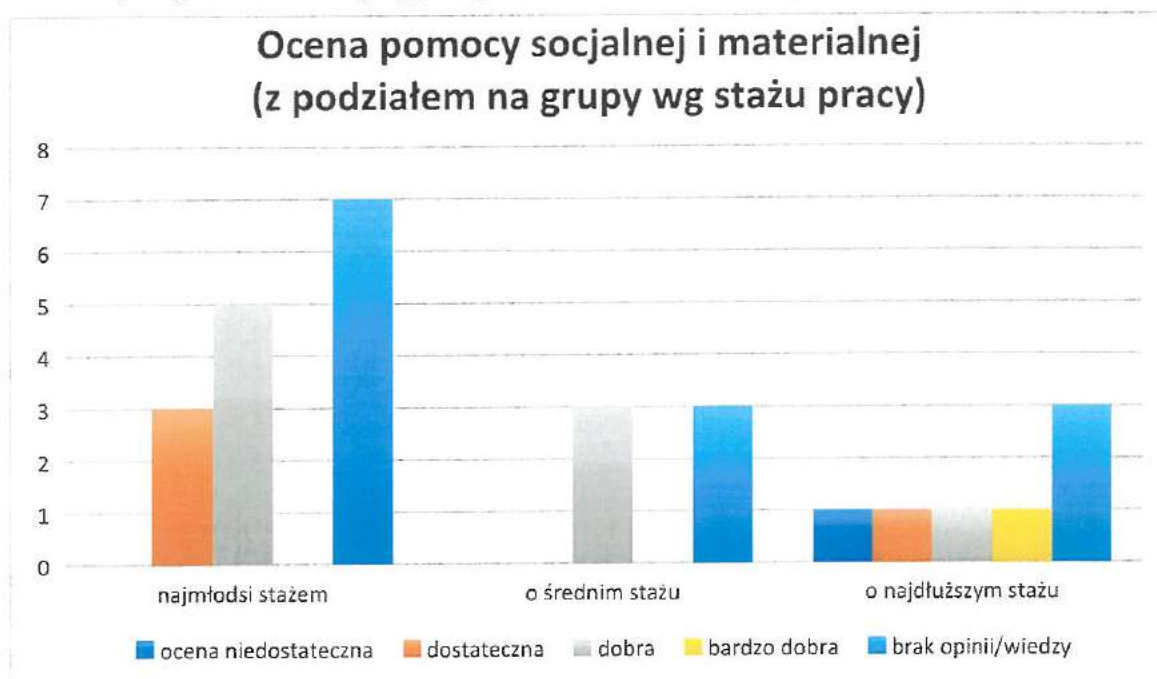
Wykres 57. Opinie na temat jakości pomocy socjalnej i materialnej dla ofiar przemocy domowej

Opracowanie zbiorcze

W uogólnionym zarysie pracownicy służby i ochrony zdrowia często na to pytanie również nie udzielili odpowiedzi. Pozostali sądzili, że pomoc jest na poziomie dobrym i dostatecznym. Wyjątkowo pojawiały się opinie, że jest ona na poziomie bardzo dobrym i niedostatecznym.

Wykres 58. Opinie na temat jakości pomocy socjalnej i materialnej dla ofiar przemocy domowej –z podziałem na grupy respondentów zróżnicowanych stażem pracy

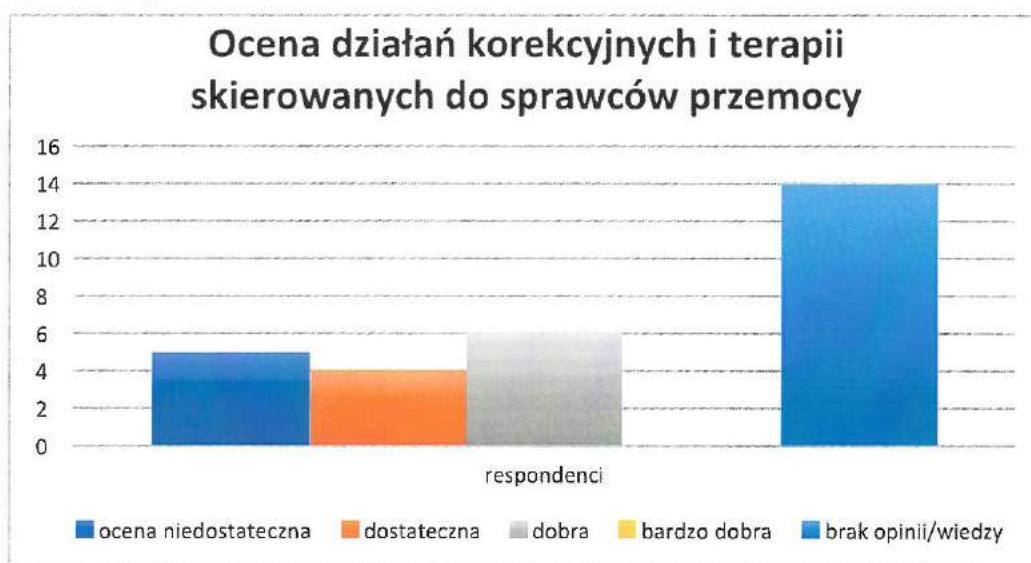

Z podziałem na grupy

W obrazie opinii na ten temat, z uwzględnieniem na podział wynikających ze stażu pracy badanych z służby i ochrony zdrowia można dostrzec, że w większości na to pytanie nie chciano się wypowiadać, bądź też nie udzielono z innych względów odpowiedzi. Najmłodszy stażem sądzili, że pomoc jest na poziomie dobrym i dostatecznym. W grupie o średnim stażu pracy przeważały opinie, że pomoc jest na poziomie dobrym. Zdania bardziej podzielone występowały wśród pracowników o najdłuższym stażu pracy.

W badaniu ankietowym dążono również do pozyskania opinii na temat oceny realizowanych w Powiecie działań korekcyjno-edukacyjnych skierowanych do sprawców przemocy.

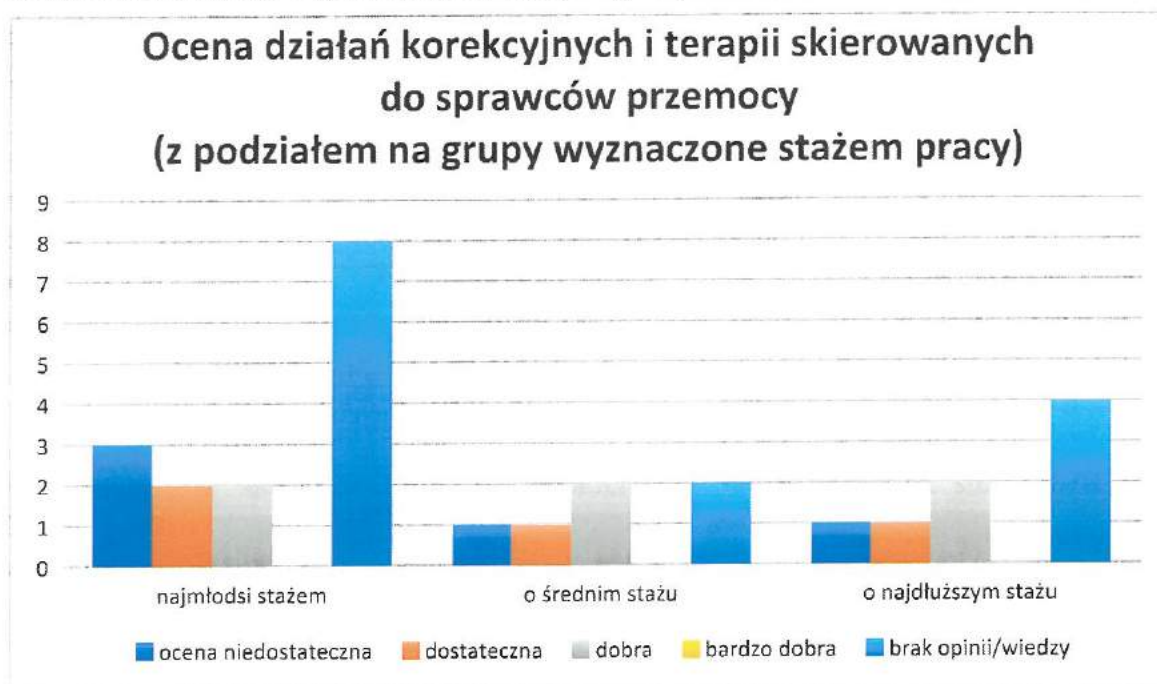
Wykres 59. Opinie na temat oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych przeznaczonych dla sprawców przemocy

Opracowanie zbiorcze

W uogólnionym zarysie pracownicy służby i ochrony zdrowia najczęściej na ten temat nie posiadali wiedzy. Ci którzy wyrazili swoją opinię, mieli zdania podzielone, co przedstawiono na uszczegółowionym wykresie poniżej.

Wykres 60. Opinie na temat pomocy w formie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy –z podziałem na staż pracy respondentów

Gdy poddajemy analizie opinie pracowników służby i ochrony zdrowia z podziałem na grupy wyznaczone długością stażu pracy, wówczas okazuje się, że pracownicy najmłodszy stażem najczęściej nie udzielali na ten temat odpowiedzi. Część z osób, które zabrała głos w tej kwestii uznawała, że podejmowane w tym zakresie działania są na poziomie niedostatecznym (rzadziej dostatecznym i dobrym). W grupie pracowników o średnim stażu pracy nieznacznie przeważała opinia, że takie wsparcie jest na poziomie dobrym, podobnie jak w grupie pracowników o najdłuższym stażu pracy.

Podsumowując, w opiniach badanych z grupy służba i ochrona zdrowia przeważał jednak brak wiedzy bądź chęci wyrażenia opinii, co do oceny jakości pomocy udzielanej ofiarom przemocy oraz działań korekcyjno-edukacyjnych kierowanych do sprawców w powiecie pruszkowskim. Potwierdzają to poniekąd badania fokusowe, jednocześnie wskazujące na realizowane terapie skierowane do sprawców przemocy w zakresie, jak np. z poradnictwa psychiatrycznego:

Lekarz medycyny:

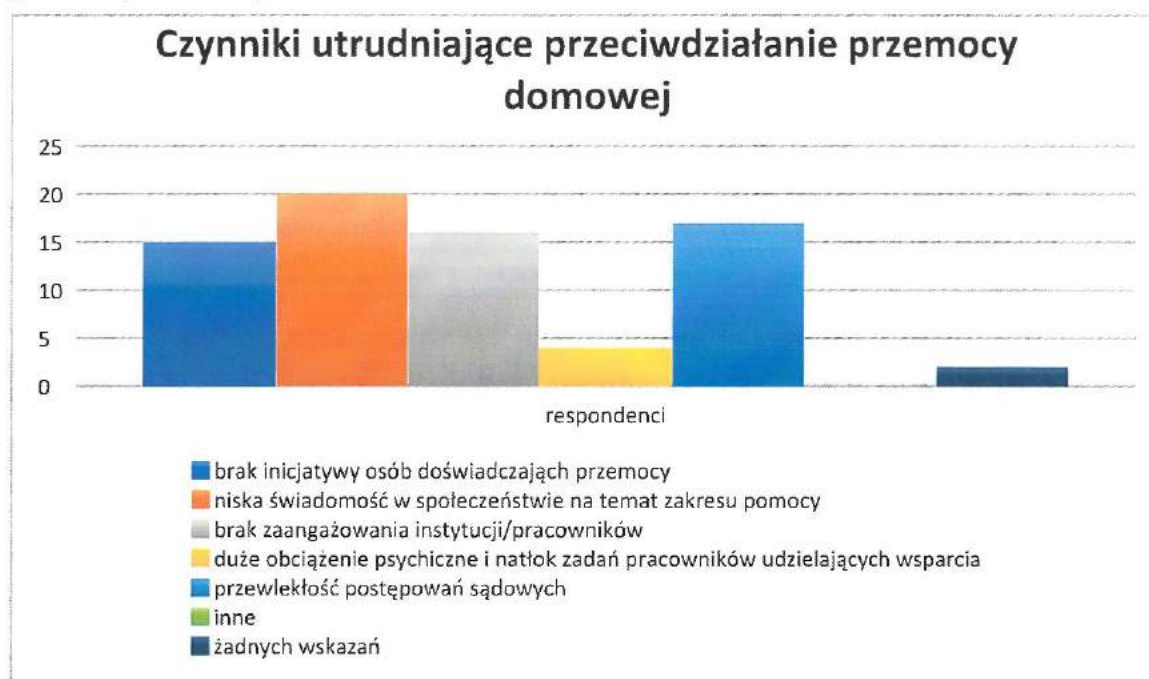
Mówmy o agresji z punktu widzenia ofiary, ale tak naprawdę agresja to też duża strona. Też musimy mieć ofertę dla sprawcy. Mamy ofertę dla sprawców – dowiedziałem się o tym niedawno, że coś takiego jest. My w naszej poradni pracujemy też ze sprawcami przemocy. W poradni

psychiatrycznej mamy sprawców na co dzień i robimy wszystko aby nie zrobili nikomu krzywdy.

W świetle przeprowadzonych wywiadów ze specjalistami prowadzącymi tego typu terapie zajęciowe największym problemem jest brak obowiązku uczestniczenia w programach korekcyjno-edukacyjnych sprawców przemocy. Zazwyczaj więc sprawcy przemocy nie uczestniczą w tego typu spotkaniach. Jest jednakże od tej reguły wyjątek. Sprawcy przemocy, którzy odbywają kary w zakładach penitencjarnych jak dowodzą działania realizowane przez terapeutów z ZOW Piastów – chętnie korzystają z tej formy wsparcia.

Badanych poproszono również o wskazanie, co ich zdaniem utrudnia skuteczną pomoc w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony ofiar przemocy.

Wykres 61. Opinie na temat: które z czynników utrudniają skuteczne przeciwdziałanie przemocy domowej

Opracowanie zbiorcze

Niestety także na to pytanie wiele osób biorących udział w badaniu nie udzieliła odpowiedzi. W uzyskanych odpowiedziach w większości podkreślano, że istnieje niska świadomość społeczna na temat możliwości udzielania pomocy zarówno w przypadku jej doświadczania, co dotyczy również świadomości występowania tego zjawiska w przestrzeni rodzin – na taką opinię wskazało 20 respondentów. Zdaniem 16 badanych istnieje też problem braku zaangażowania lub nierównego zaangażowania się przedstawicieli instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy domowej. Jednocześnie wskazywano na brak

inicjatywy podejmowanej przez osoby doświadczające przemocy w środowisku rodzinnych do zmiany ich sytuacji życiowej – 15 wskazań respondentów. Negatywnie oceniono opieszałość sądów podejmujących decyzje w sprawach związanych ze zjawiskiem przemocy - 18.

Uszczegóławiając w grupie najmłodszych stażem respondentów nie zaznaczano zazwyczaj stwierdzenia, że pracownicy instytucji zaangażowanych w przeciwdziałanie zjawisku przemocy są przeciążeni natłokiem obowiązków i nadmiernie obciążeni emocjonalnie – ten problem dostrzegły tylko dwie osoby, przy czym jedna z nich jest związana ze zjawiskiem przemocy w swojej zawodowej pracy bezpośrednio (jako jedyna wskazała też, że w razie potrzeby wszczyna procedurę niebieskiej karty). W odpowiedziach respondentów znalazły się stwierdzenia, wedle których, ofiary przemocy psychicznej nie zawsze mogą liczyć na wsparcie. Pojawiła się np. opinia

„Nie bije, więc o co pani chodzi?“, brak „podstaw” do udzielenia pomocy, gdy np. nie ma śladów po przemocy fizycznej. Tu pojawia się problem z diagnozowaniem środowiska naznaczonego przemocą psychiczną, która choć nie pozostawia śladów na ciele ofiary jest równie destrukcyjna i niebezpieczna dla osób doświadczających takich form przemocy”.

W grupie respondentów najstarszych pod względem stażu pracy w służbie i ochronie zdrowia również tylko jedna osoba wskazała na przeciążenie pracowników instytucji zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy domowej (pod względem natłoku pracy czy przeciążenia psychicznego).

Ankietowanych poproszono też o opinię czy ich zdaniem przemoc domowa wciąż stanowi poważny problem społeczny w Powiecie.

Wykres 62. Czy postrzega Pan/i przemoc domową jako istotny problem społeczny?

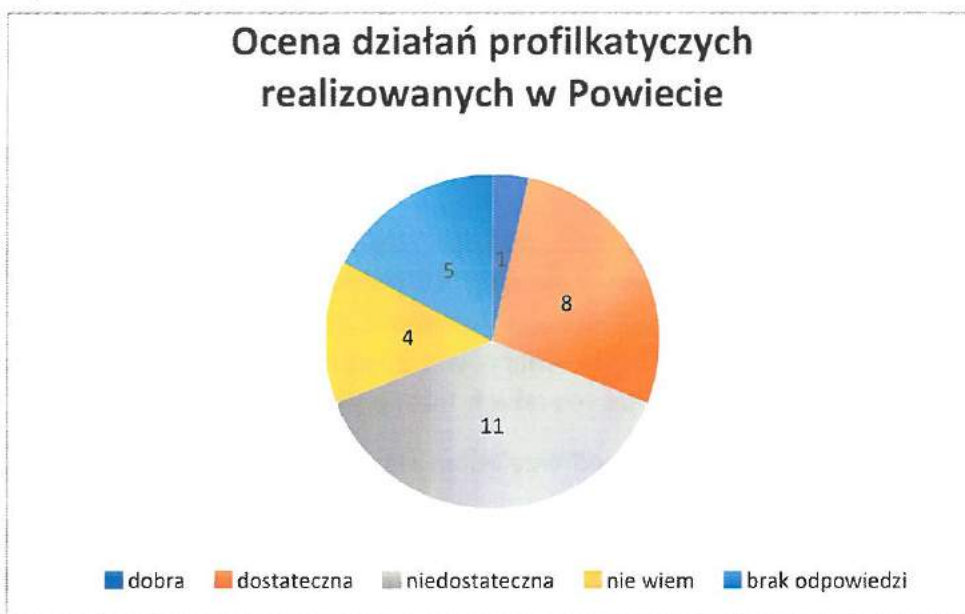

Opracowanie zbiorcze

W większości badanych uznano to zjawisko za poważny problem społeczny w powiecie.

W kwestionariuszu ankiety poproszono również respondentów o wystawienie oceny względem realizowanych w powiecie pruszkowskim profilaktycznych działań mających na celu przeciwdziałanie występowaniu zjawiska przemocy.

Wykres 63. Jak Pan/i ocenia realizowane w Powiecie działania profilaktyczne związane z problemem przemocy domowej?

Opracowanie zbiorcze

W świetle uzyskanych opinii większość respondentów z sektora służba i ochrona zdrowia była zdania, że działania profilaktyczne podejmowane w Powiecie w celu przeciwdziałania zjawisku przemocy są niewystarczające. Blisko jedna trzecia badanych uznała, że są one na poziomie dostatecznym. W zdecydowanej mniejszości były opinie, które wskazywały na dobrą ocenę podejmowanych w tym zakresie działań, realizowanych w Powiecie.

Uszczegóławiając pozyskane dane, to najmłodszy pod względem zawodowego doświadczenia respondenci uważali, że działania podejmowane w Powiecie na rzecz profilaktyki społecznej w zakresie są niedostateczne (5 wskazań) dostateczne (4). Większość respondentów w tej grupie nie wypowiedziała się jednak na ten temat albo przyznając, że nie posiadają wiedzy w tym zakresie (2), bądź też nie udzielając żadnej odpowiedzi (4).

W grupie respondentów o średnim stażu zawodowym pojawiły się opinie, że formy profilaktyki społecznej, że szczególnym naciskiem na zapobieganie zjawisku przemocy w powiecie pruszkowskim są realizowane w sposób dostateczny i niedostateczny - po równo rozkładając opinie badanych. Dwie osoby stwierdziły, że nie posiadają na ten temat wiedzy. Jedna z respondentek podkreśliła, że warto byłoby wprowadzić edukację prawną „o prawach ofiar przemocy”.

W grupie najstarszych respondentów pod względem stażu zawodowego oceniono, że działania profilaktyczne realizowane w Powiecie a mające na celu przeciwdziałanie zjawisku przemocy są realizowane w sposób zróżnicowany. 4 uznało, że dotąd podejmowane w tym zakresie działania są niedostateczne w przeciwieństwie do 3 osób, które uznały, że takie działania są dostateczne i dobre.

Ankietowanych na koniec poproszono o wskazówki odnoszące się do tego, jakie działania należałoby podjąć w skali powiatu, w celu lepszego przeciwdziałania zjawisku przemocy i ochrony osób doświadczających jej skutków. W opiniach respondentów z sektora służba i ochrona zdrowia pojawiły się zdania, że należałoby wprowadzić więcej edukacji na ten temat. Stwierdzano też, że istnieje potrzeba uświadamiania dzieci i młodzieży na spotkaniach z psychologiem w szkołach podstawowych i średnich – w tej tematyce. Powinno się także lepiej wspierać rodziny, w których występuje przemoc, ale też:

- wzmocnić uwagę wychowawców i nauczycieli, psychologów w szkole i przedszkolach w celu bardziej szybkiego stwierdzenia [występowania] przemocy domowej na dzieciach;
- Powinno się organizować „szkolenie dotyczące podstaw pierwszej pomocy ofiarom przemocy – konkretne działania do jakich mają prawo ofiary i jak możemy im pomóc.

Podkreślano także, że powinien być lepszy dostęp do pomocy psychoterapeutycznej, więcej możliwości względem zgłoszeń przemocy, ale także większą kontrolą powinny być objęte rodziny z problemem przemocy domowej:

Psychoterapeutka:

- powinny być częstsze kontrole rodzin z „niebieską kartą”; „uświadamianie dzieci, rodziców. [powinny odbywać się] warsztaty na temat emocji, warsztaty wychowawcze dla rodziców. Terapia dla ofiar i sprawców – powinna być bardziej dostępna.

Respondent:

dobrze by było „aby policja mogła coś zrobić z napastnikiem a nie tylko spisać;

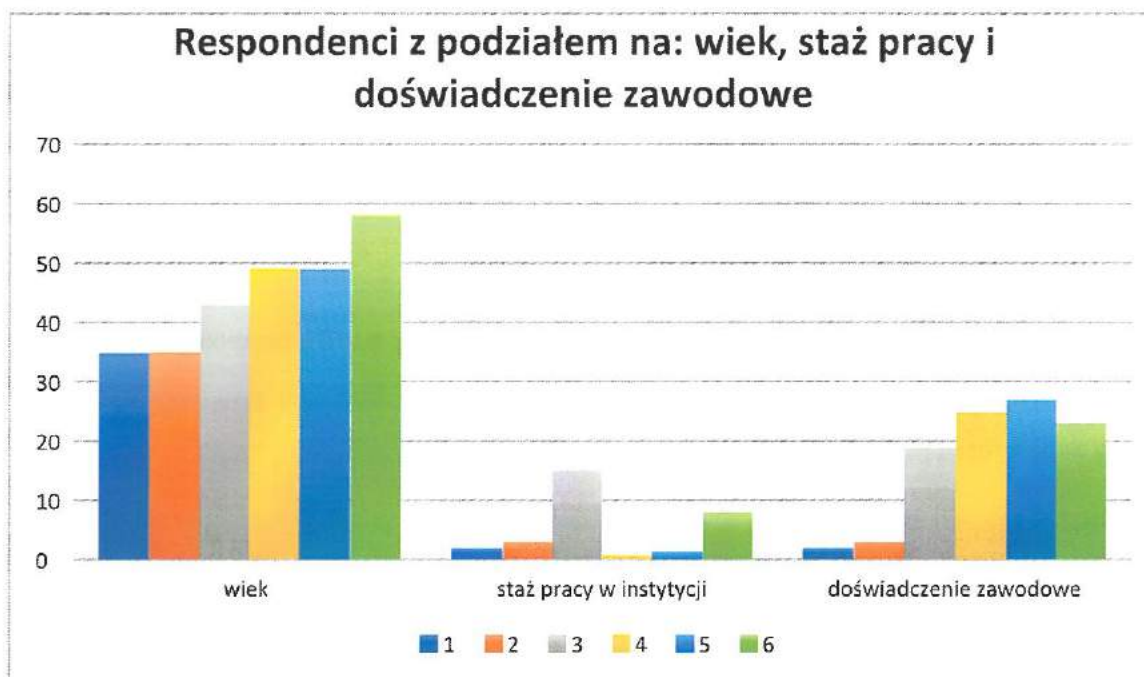
Respondent:

wskazane by było również to aby „szybciej odbywał się proces sądowy, wysyłanie do pracodawcy informacji, co dany napastnik zrobił.

4. Analiza sondażu diagnostycznego skierowanego do pracowników ośrodków pomocy społecznej

Grupę specjalistów z ośrodków pomocy społecznej w badaniu przeprowadzonym z wykorzystaniem kwestionariusza ankiety reprezentowało 6 osób. Swoją płeć ujawniły trzy kobiety i jeden mężczyzna, pozostałe dwie nie ujawniły takich danych. Wiek respondentów biorących udział w badaniu mieścił się w przedziale o 35 do 58 lat. Były to osoby posiadające zróżnicowane doświadczenie zawodowe. W miejscu swojej pracy badani wskazali na przedział zdobytego doświadczenia od 8 miesięcy do 15 lat.

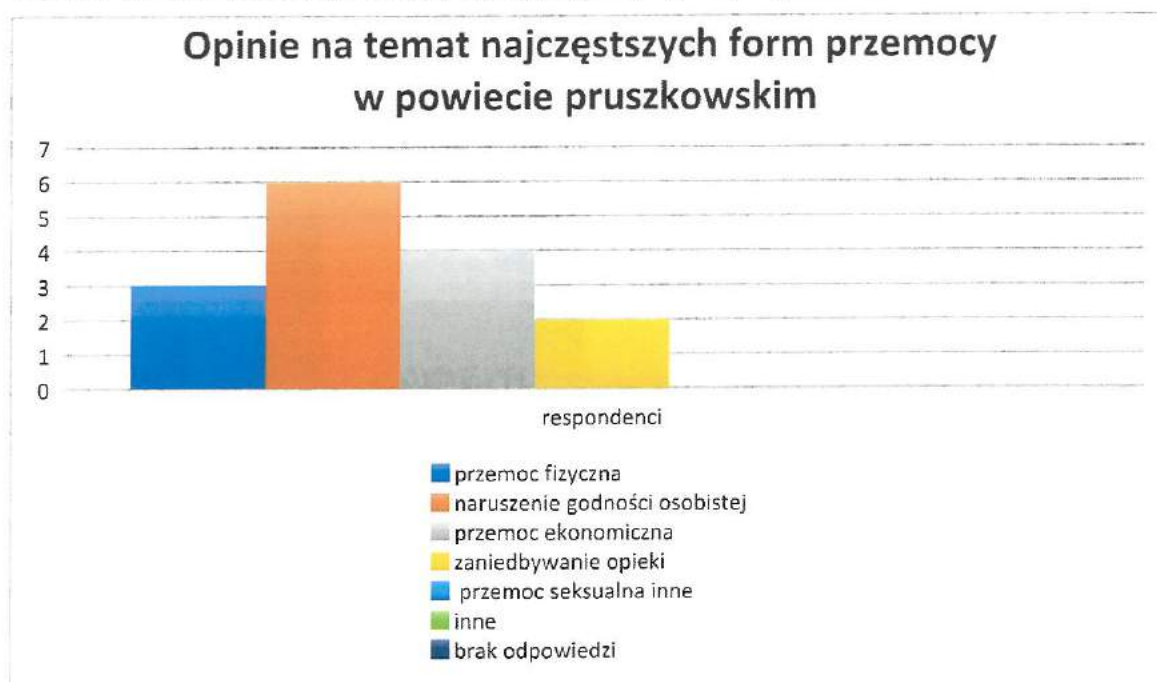
Wykres 64. Charakterystyka stażu pracy i doświadczenia zawodowego respondentów – opracowanie zbiorcze (OPS)

Opracowanie zbiorcze

Poproszono specjalistów z tej grupy o wyrażenie swojej opinii na temat jakie formy przemocy najczęściej są spotykane w powiecie pruszkowskim.

Wykres 65. Jakie formy przemocy występują najczęściej w powiecie

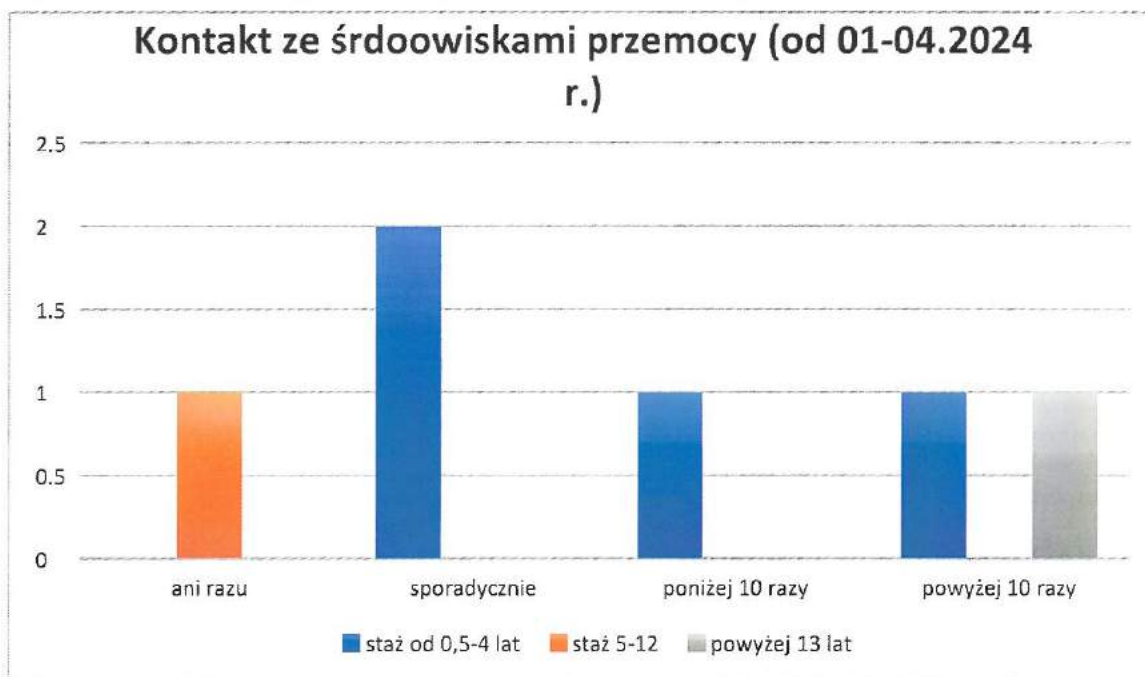

Opracowanie zbiorcze

Według opinii pracowników ośrodków pomocy społecznej najczęstszą formą przemocy jest przemoc psychiczna, co wiązało się ze wskazaniem na naruszenie godności osobistej (6). Następnie wskazywano na przemoc ekonomiczną (4) oraz fizyczną (3). Najrzadziej wskazywano na formę przemocy związanej z zaniedbywaniem (2). Nie pojawiło się wskazanie na przemoc seksualną.

Na pytanie *jak często od stycznia do kwietnia 2023 r.* pracownicy spotkali się w swojej pracy z przemocą domową odpowiadani następująco. Pięciu z sześciu pracowników ośrodków pomocy społecznej spotykało się bezpośrednio ze środowiskami naznaczonymi problemem przemocy, przy czym w dwóch przypadkach były to osoby mające kontakt z takim środowiskiem powyżej 10 razy w przedziale od stycznia do kwietnia 2023 r.

Wykres 66. Kontakt z przemocowym środowiskiem od stycznia do kwietnia 2023 r.

Opracowanie zbiorcze

Wyniki te uzupełniają wypowiedzi specjalistów:

OPS:

Ja z przemocą spotkam się codziennie w Ośrodku Pomocy Społecznej. Pracuje razem z koleżanką, jesteśmy w zespole z koleżanką. Jest przemocy dużo i coraz bardziej skomplikowanej;

ZI i Punkt Konsultacyjny:

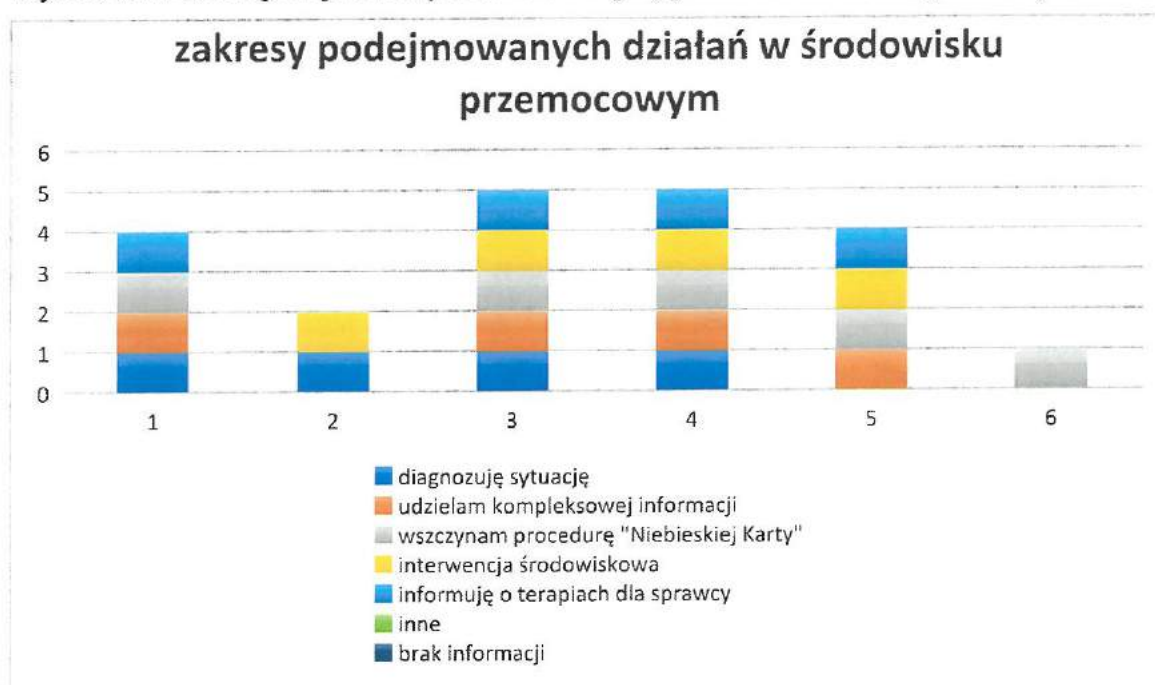
ja mogę powiedzieć, że ja się spotykam bardzo często bo w gminie pracuję w punkcie konsultacyjnym i w ZI. I codziennie mam do czynienia ze sprawami przemocy;

Specjalista GKRPA:

„Mówimy o dużym kalibrze problemów, ale my spotykamy się z tym na co dzień, gdy widzimy wobec dzieci agresję rodziców, roszczeniowych rodziców. Niebieska karta kończy albo zaczyna pewien etap, ale my musimy pamiętać w ogóle o oddziaływaniu na siebie ludzi. Nie wiem czy to jest zasługa covidu ale w ostatnich czasach obserwujemy wzrost zachowań trudnych. One są różne związane z agresją i słowną i nawet czasami fizyczną, ale o tym w tym Programie też trzeba pamiętać, że chodzi o pracę nad całym społeczeństwem. A też uchodźcy z Ukrainy przywieźli nam zupełnie inne relacje w domach, co dla nich jest normą - nas to zadziwia. Jesteśmy już poza tym od dwudziestu, dwudziestu paru lat. W Raszynie mamy różne narodowości i borykamy się tak, jak nauczyciele czy przedstawiciele różnych instytucji w Raszynie z problemami dotyczącymi przemocy w różnych rodzinach”.

Ankietowanych poproszono o wskazanie na środki podejmowane w przypadku zgłoszenia przemocy domowej, co wiązało się z możliwością zaznaczenia odpowiedzi wielokrotnego wyboru. Na to pytanie odpowiedzi udzielili wszyscy pracownicy, ale w zróżnicowany sposób.

Wykres 67. Zakres podejmowanych działań w przypadku stwierdzenia przemocy domowej

Opracowanie zbiorcze

Z uzyskanych danych wynika, że pracownicy ośrodków pomocy społecznej są drugą po funkcjonariuszach grupą, którzy najczęściej wszczynają procedurę NK – w przypadku zdiagnozowania zjawiska przemocy. Przewodniczący ZI (w trakcie badań fokusowych wskazał na problemy - natury niedopracowanych rozwiązań systemowych. „są tylko trzy dni ustawowe do procedowania, gdy wpłynie NK ale brak jest oddelegowania od pracodawcy – a to praca dodatkowa”. Pracownicy socjalni udzielają również wsparcia kompleksowego – co wiąże się zarówno z interwencją kryzysową, udzielaniem informacji względem poradnictwa w tym monitorowaniem rodzin, w których zdiagnozowano problemy związane m.in. z tym problemem społecznym. Celem tych działań jest też poprawa funkcjonowania rodzin w tym udzielanie „pomocy osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi”³⁷.

³⁷ Izabela Krasiejko, *Rodziana z dziećmi Rodzina dysfunkcyjna*, Wyd. Difin Warszawa 2019 str. 85

W badaniach fokusowych zwrócono uwagę na sposoby diagnozowania zjawiska przemocy u osób mogących doświadczać jego konsekwencji w sferach domowych: Specjaliści podkreślali, że:

- to osoby dorosłe nadmiernie asekuracyjne. Występuje duża ostrożność w wypowiedzaniu się – osoby uważają, żeby nie powiedzieć za dużo; są też nieuzasadnione zachowania obronne, co też może być sygnałem...;
- mam podobne obserwacje. Zawsze mój niepokój budziła nadmierna troska i usprawiedliwienie zachowań sprawcy. Przed rozpoczęciem procedury NK - jeśli jakaś ofiara za bardzo usprawiedliwiała partnera, bo to, że ofiara chce się oddzielić od sprawcy przemocy, to już jest etap wyżej.

Badanych poproszono również o ocenę pomocy, która ma formę interwencji lub innej doraźnej formy pomocy względem osób zagrożonych zjawiskiem przemocy. Wszyscy badani ocenili jakość interwencji lub innej doraźnej pomocy na ocenę dobrą (4), wyjątkowo zaś niedostateczną (1 osoba).

Ważnym stało się także pozyskanie od pracowników ośrodków pomocy społecznej informacji, co w ich opinii zwiększa ryzyko wystąpienia przemocy domowej.

Pozyskane dane na ten temat zobrazowano na poniższym wykresie.

Wykres 68. Czynniki zwiększające ryzyko wystąpienia przemocy domowej

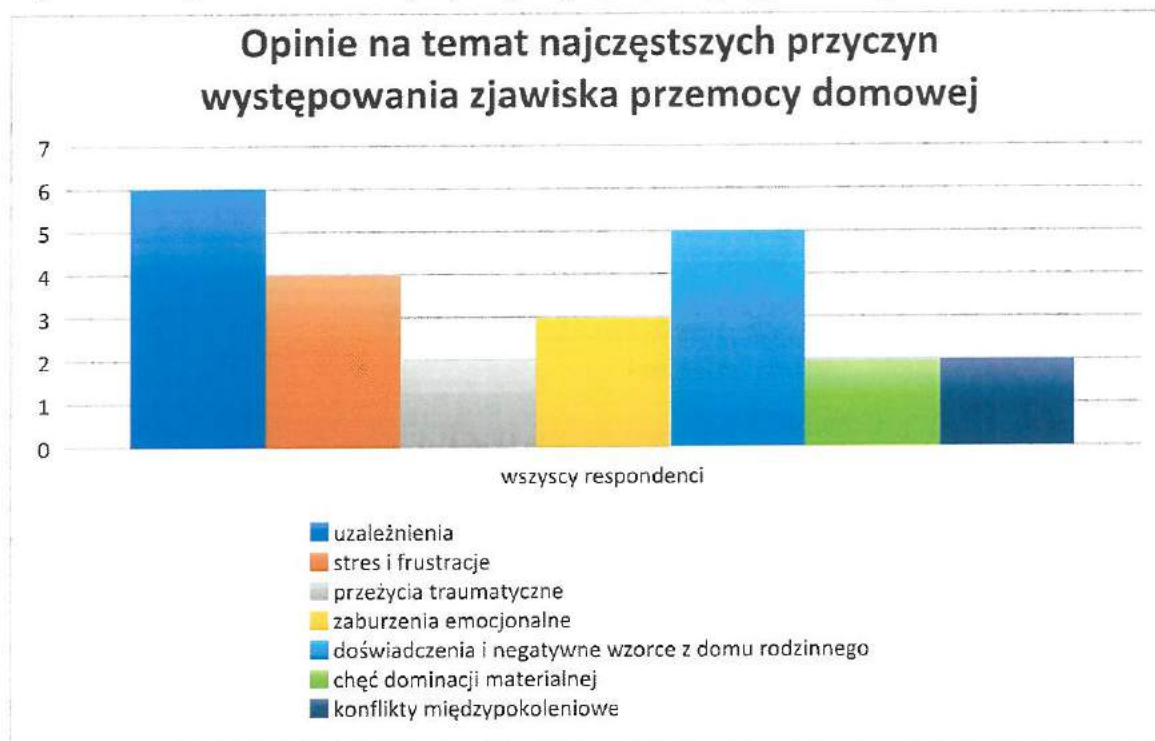
Opracowanie zbiorcze

Zazwyczaj pracownicy ośrodków pomocy społecznej wskazywali na problem uzależnienia sprawców przemocy od alkoholu oraz na konflikty interpersonalne (po 6 wskazań). W

niewiele mniejszym stopniu wymieniano pozostałe czynniki (po 4 wskazania na: uzależnienie od substancji psychoaktywnych i bezrobocie).

Poproszono również o odpowiedź na pytanie kontrolne, co jest najczęstszą przyczyną takich zjawisk społecznych – jak przemoc domowa. Zdania respondentów na ten temat były podzielone, co obrazuje poniższy wykres:

Wykres 69. Opinie na temat najczęstszych przyczyn występowania przemocy domowej

Opracowanie zbiorcze

Według respondentów z grupy ośrodki pomocy społecznej najczęstszą przyczyną stosowania przemocy domowej są uzależnienia, ale prawie równie ważne dla badanych były negatywne wzorce relacji zaczerpnięte z domów rodzinnych sprawców oraz stres i frustracje. W mniejszym stopniu wskazywano na inne czynniki.

W trakcie grup fokusowych szczególnie zwracano uwagę na uzależnienia, podkreślając że:

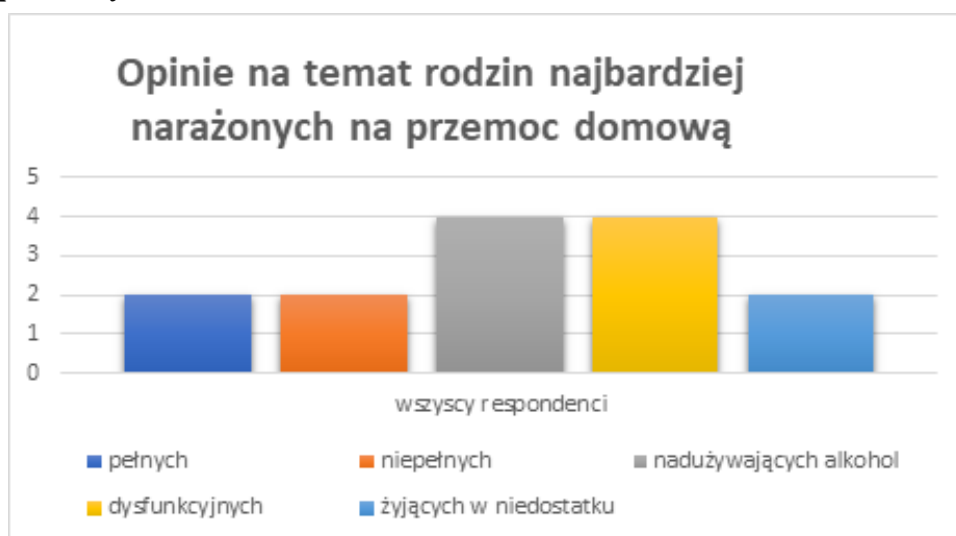
- Te sprawy są w porównaniu z poprzednimi latami cięższego kalibru. Szczególnie jeśli chodzi o uzależnienia, bo coraz częściej wielu jest uzależnionych nie tylko od alkoholu, ale i od innych środków - a występują też uzależnienia krzyżowe. Łączą się z alkoholem, narkotykami, seksem, hazardem;

- Dostrzegano też, że zjawisko przemocy jest szczególnie niebezpieczne dla nieletnich m.in. z powodu przejmowania negatywnych wzorców z ich

rodzinnych domów. Przedstawiciel Gminnej Komisji do Rozwiązywania Problemów Alkoholowych stwierdził, że „przemoc jest we wszystkich kierunkach i niestety ma to oddziaływanie również na dzieci, które to widzą słyszą i niestety przyswajają wzorce takie – więc robi się zamknięte koło.

Poproszono również badanych o podzielenie się opinią w jakie rodziny są najczęściej narażone na wystąpienie zjawiska przemocy.

Wykres 70. Opinie respondentów na temat rodzin, w których może zaistnieć problem domowej przemocy

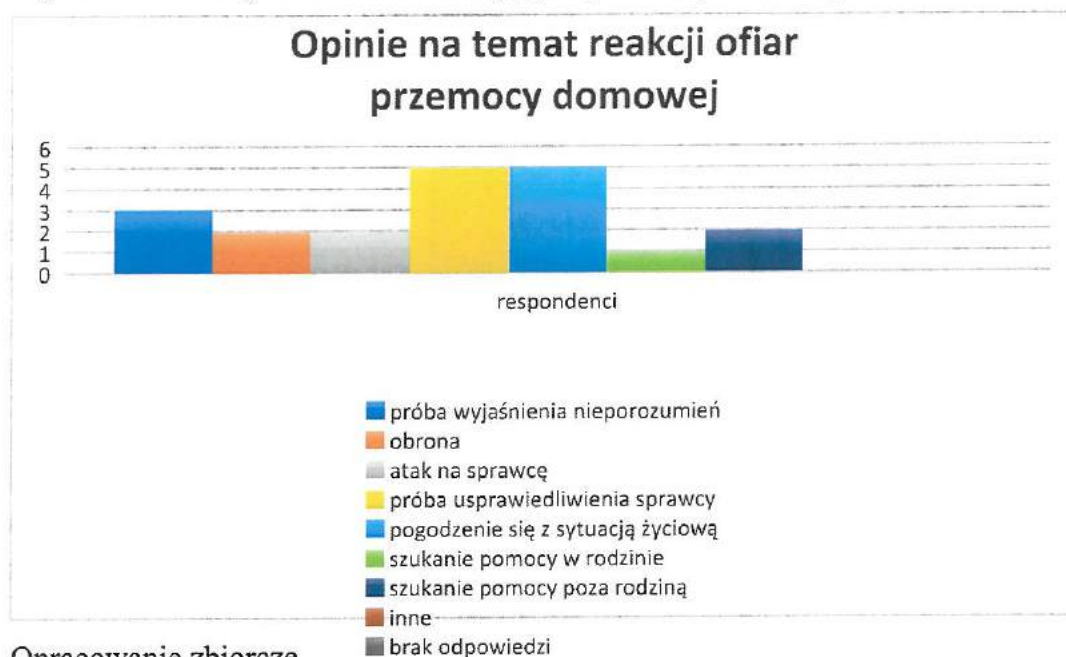
Opracowanie zbiorcze

W większości badani dostrzegali, że sugerowane odpowiedzi – w pytaniu wielokrotnego wyboru są bez znaczenia bowiem problem może dotyczyć wszystkich rodzin, choć dostrzegano też, że najczęściej występuje w środowisku dotkniętym konsekwencjami choroby alkoholowej.

Poproszono respondentów o wskazanie na grupy osób, które w ich opinii są najbardziej narażone na doświadczanie przemocy domowej. Również to pytanie było wielokrotnego wyboru, jednocześnie - w rubryce inne – istniała możliwość wyrażenia własnej opinii. Zdania na ten temat były raczej jednoznaczne. Tylko jedna osoba wskazała na dzieci, a kolejna - tylko na kobiety. Pozostali respondenci podkreślali, że każdy może być w rodzinie narażony na przemoc domową bez względu na płeć, wiek, status itp.

Zapytano też badanych o reakcje na przemoc osób doświadczających tego zjawiska w rodzinnych sferach.

Wykres 71. Reakcje osób doświadczających przemocy domowej

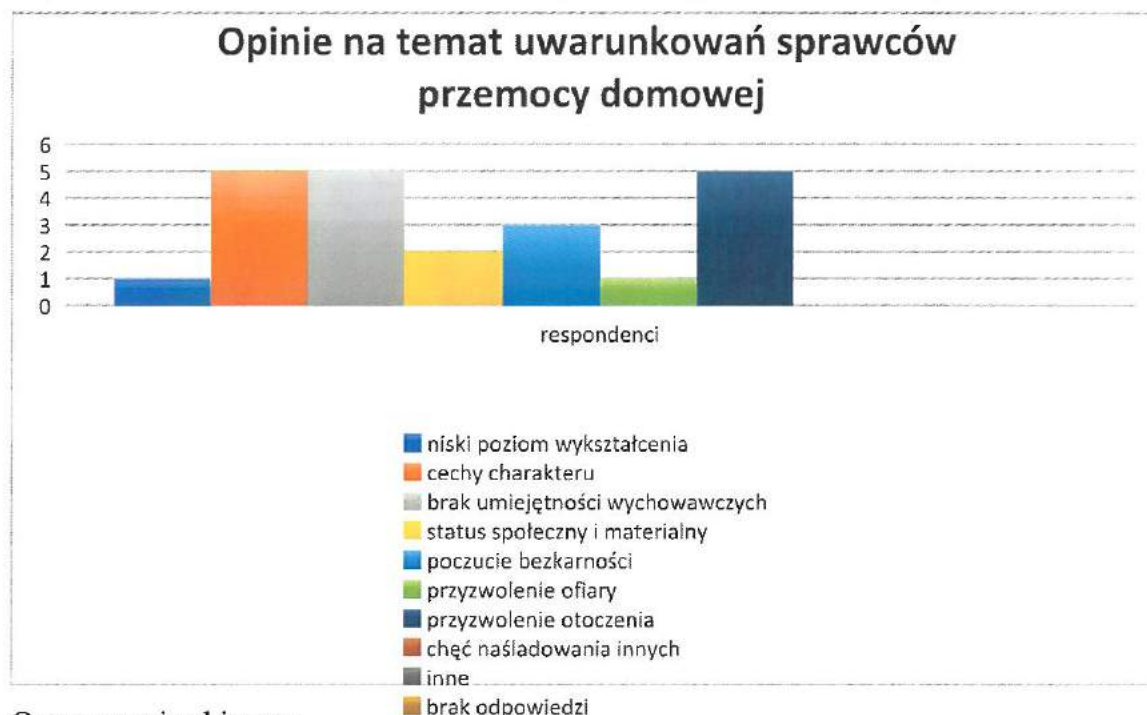

W grupie badanych z ośrodków pomocy społecznej najczęściej podkreślano, że ofiara przemocy próbuje usprawiedliwić działania sprawcy przemocy i godzi się ze swoją sytuacją życiową (5 wskazań). W mniejszym stopniu próbuje wyjaśnić nieporozumienia (3) a najrzadziej szuka pomocy w obrębie swojej rodziny (1), rzadko też poza nią (2).

Jednocześnie badanych z ośrodków pomocy społecznej zapytano, kto ich zdaniem jest najczęstszym sprawcą przemocy. W odpowiedzi wskazywano, że sprawcami są najczęściej mężczyźni. Raz podkreślono, że sprawcą przemocy mogą być także inni członkowie rodziny. Raz też zaznaczono, że sprawcą przemocy domowej może być każdy.

Pracownicy ośrodków opieki społecznej wyrazili również opinię na temat cech odnoszących się do sprawców przemocy.

Wykres 72. Uwarunkowania związane ze sprawcami przemocy domowej

Opracowanie zbiorcze

Według respondentów z ośrodków pomocy społecznej do uwarunkowań najbardziej związanych z występowaniem zjawiska przemocy domowej należały cechy charakterologiczne sprawców, brak umiejętności wychowawczych oraz przyzwolenie otoczenia społecznego (po 5 wskazań). W mniejszym stopniu dostrzegano, że na zjawisko występowania przemocy domowej ma przyzwolenie społeczne (3). Niektórzy zaznaczali jednak, że w tym zakresie może mieć znaczenie status społeczny i materialny rodziny (2), czego nie potwierdzają współczesne wyniki badań. Raz wskazano na przyzwolenie ofiary przemocy oraz na niski poziom wykształcenia osoby stosującej przemoc domową. Również te opinie należy uznać za uproszczenie – a korelowanie ryzyka wystąpienia przemocy u osób z niskim wykształceniem – jest osadzone w stereotypie społecznym odnoszącym się do zjawiska przemocy.

Uzyskane wyniki w trakcie badań fokusowych akcentowały zwłaszcza fakt, że sprawcy przemocy czują się często bezkarni. Na ten temat wypowiedział się także przewodniczący ZI – podkreślający również ograniczenia związane z możliwością wpływu na sprawców przemocy, którzy nawet nie mają obowiązku stawić się na spotkanie wyznaczone przez ZI. „ZI – nie ma żadnych narzędzi. Nie może zaważać osoby na spotkanie, może tylko zaprosić. Nie ma sankcji prawnych, narzędzi wpływów np. za niestawiennictwo”.

Respondentów poproszono o stwierdzenie, z jakimi opiniami się zgadzają - w istocie diagnozując, czy właściwie rozpoznają społeczne stereotypy z tym zjawiskiem powiązane. Prawie wszyscy pracownicy ośrodków pomocy społecznej prawidłowo rozpoznawali stereotypy odnoszące się do zjawiska przemocy. Tylko jedna osoba z grupy sześciu badanych stwierdziła, że w *małżeństwie nie może dojść do gwałtu*.

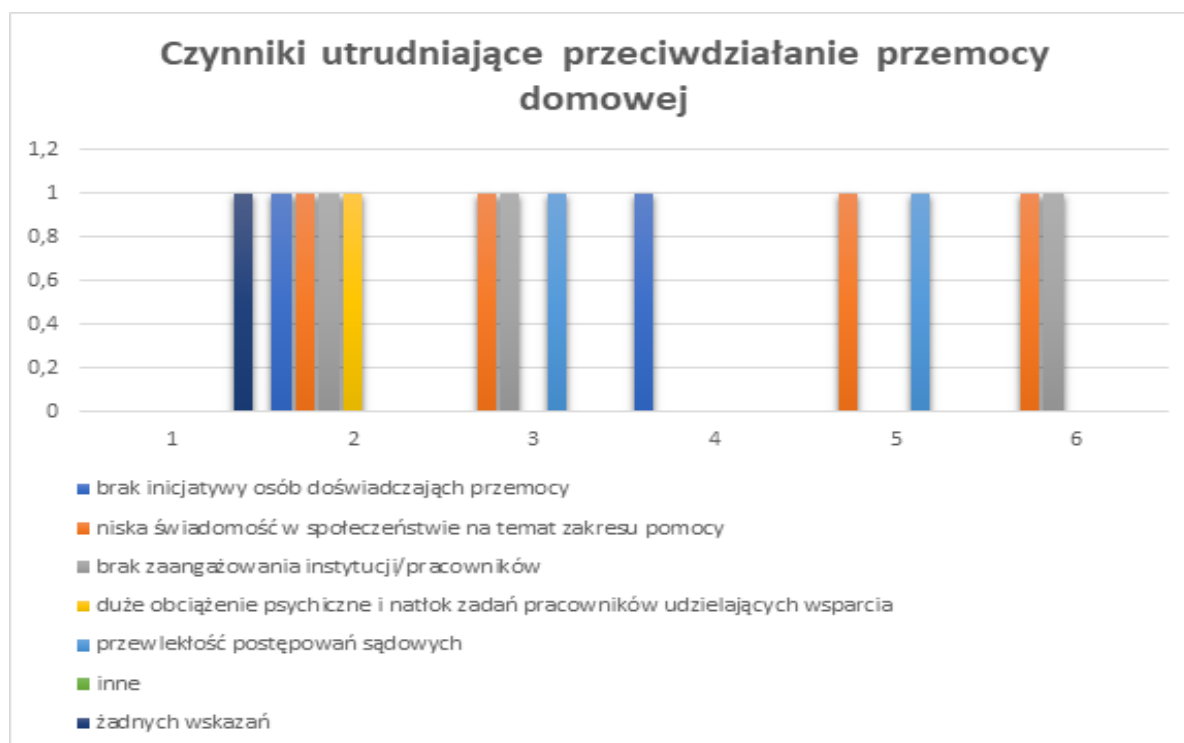
Poproszono również badanych o ocenę form pomocy w formie poradnictwa oferowanego w powiecie pruszkowskim skierowanej do osób doświadczających przemocy domowej. W grupie specjalistów zatrudnionych w ośrodkach pomocy społecznej pomoc udzielana dorosłym pod względem wsparcia psychologicznego przez respondentów została jednogłośnie oceniona w stopniu dobrym. Według badanych z ośrodków pomocy społecznej czterech z respondentów oceniło jakość wsparcia psychologiczno-pedagogicznego skierowanego do dzieci i młodzieży na poziomie dobrym, zaś w dwóch pozostałych przypadkach oceniono takie wsparcie na stopień dostateczny. Według badanych zdecydowanie lepiej oceniono wsparcie materialne i socjalne udzielane dla ofiar przemocy - oceniono je zazwyczaj na stopień bardzo dobry, bądź dobry. Wsparcie prawne dla osób potrzebujących pomocy w Powiecie w tej grupie oceniono na stopień bardzo dobry i dobry.

Badanych poproszono również o wyrażenie swojej opinii na temat oceny działań skierowanych do sprawców przemocy domowej w aspekcie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych. Według pracowników ośrodków pomocy społecznej takie działania skierowane do sprawców przemocy najczęściej oceniono jako dostateczne, wyjątkowo zaś jako bardzo dobre. Według opinii pracowników ośrodków pomocy społecznej przeważały poglądy, że działania realizowane w tym zakresie w Powiecie są raczej wystarczająca. Tylko jedna osoba stwierdziła, że raczej *nie jest* argumentując następująco: „myślę, że nie ma wystarczającej oferty programów korekcyjnych i wsparcia psychologicznego – szczególnie dla dzieci”.

Wskazano też na czynniki utrudniające przeciwdziałanie przemocy i pomoc osobom doświadczającym tego zjawiska – w Powiecie.

Opinie respondentów na ten temat były podzielone, co ukazano na poniższym wykresie prezentując osobno każdą z wypowiedzi.

Wykres 73. Opinie respondentów na temat czynników utrudniających przeciwdziałanie zjawisku przemocy w skali powiatu

Opracowanie zbiorcze

Z uzyskanych opinii od pracowników ośrodków pomocy społecznej wynika, że problemem jest niska świadomość społeczna na temat udzielania pomocy w przypadku doświadczania lub świadomości występowania zjawiska przemocy domowej (4 wskazania). Wskazywano także na brak zaangażowania lub nierówne zaangażowanie przedstawicieli instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy domowej (3 wskazania). W dwóch przypadkach dostrzegano, że problemem jest też przewlekłość postępowania sądowego oraz brak inicjatywy osób doświadczających przemocy - do podejmowania działań związanych z wyjściem z takiej sytuacji życiowej.

Do barier w skutecznym przeciwdziałaniu przemocy domowej, w badaniach fokusowych zaliczono również poczucie bezkarności sprawców, ale ukazane również z innej perspektywy, bowiem osobami doświadczającymi agresji - ze strony sprawców mogą być również pracownicy socjalni.

Specjalista z OPS:

-Było zgłoszenie do prokuratury o znieważeniu pracowników socjalnych. Przemoc werbalna wobec pracowników socjalnych, wobec dyrektora, opiekunek - ale prokurator umorzył. Mała szkodliwość czynu: można poniżać, obrażać, wyzywać pracowników socjalnych, którzy są funkcjonariuszami publicznymi [...]. Ważne jest uświadomienie, że my też czasami jesteśmy narażeni na agresję. Czyli, że też wobec nas jest stosowana agresja, takie zachowania powiedziałabym mocno nieprzyjemne. I też musimy sobie z tym radzić.

Według pracowników ośrodków pomocy społecznej w większości głosów uznano przemoc domową za poważny problem społeczny, zaś pozostali respondenci zaznaczyli, że *raczej tak* – czyli raczej jest to poważny problem społeczny.

Oceniono również działania profilaktyczne realizowane w Powiecie, które mają na celu przeciwdziałanie zjawisku przemocy. Według pracowników ośrodków pomocy społecznej sądzono, że takie działania są realizowane na poziomie dostatecznym (3 wskazania), dobrym (2) oraz niedostatecznym (1).

Wyniki ankiety na temat działań profilaktycznych realizowanych w ramach OPS uzupełniają dane pozyskane w trakcie badań fokusowych.

Specjalistka z OPS w Nadarzynie:

„W czasie pandemii Covid, w ramach Nadarzyńskich dni profilaktyki – zorganizowałyśmy projekt pt. „Poznajmy się lepiej - zadbajmy o relacje”. Chodziło nam o to, aby była jak największa wymiana [przekazana informacja] na temat instytucji z terenu gminy, osób - które działają w swoich obszarach i aby ta informacja - poszła do szkół, mieszkańców gminy. I też pomyślałam, że może warto byłoby zrobić informatory skierowane do dzieci z informacjami adekwatnymi do wieku - do rozwoju dziecka - co to jest przemoc, włącznie z numerem telefonów - skierowanych do dzieci i młodzieży oraz dorosłych”.

„Zapewne każda gmina ma swój informator. My mamy punkt konsultacyjny. Tu jest informacja gdzie [szukać pomocy] się zapisać, jacy specjaliści, zespół ośrodków wsparcia – z telefonem całodobowym. Ważne jest żebyśmy mieszkańców informowali czy to na stronie internetowej czy w lokalnej gazecie w formie papierowej”.

Pracownicy OPS oraz ZI są również inicjatorami szkoleń w poszczególnych gminach, których celem jest nie tylko podnoszenie wiedzy na temat zjawiska przemocy, czy możliwości związanych z formami udzielanej pomocy, ale też integracja środowiska. Nie zawsze jednak takie działania spotykają się w gminach z odzewem:

Jak my rozbiliśmy ostatnio szkolenie przez ZI – a organizowane było duże szkolenie dla ZI i instytucji - z którymi współpracujemy. Wysłane były zaproszenia do wszystkich przychodni, szkół w gminie, kuratorów. Osoba prowadząca szkolenie była wyspecjalizowana, z dużym stażem... Ze szkół było dwie delegacje - po jednej osobie, w jednej ze szkół - nie byli zainteresowani, z Gminnych Komisji - nikogo, z przychodni - nikogo.

W wypowiedziach specjalistów działających w ramach OPS podkreślano dodatkowo, że problemem jest nie tylko przemoc obecna w Powiecie, ale także w mass mediach, ale także w innych środowiskach w których przemoc występuje:

- Polaryzacja, język nienawiści – to też słyszą dzieci – konieczne jest zapanowanie nad dziennikarzami, politykami – bo to są negatywne wzorce relacji społecznych;

- Nawet w szkole idzie rodzic na spotkanie z wychowawcą i dziecko słyszy:
 - Z tą Panią nie ma co rozmawiać, bo będzie jeszcze gorzej. I dostajemy informacje, że mamy siedzieć cicho i taką informację dostają także dzieci. Nauczyciel też nie daje dobrych wzorców, gdy mówi tak do rodzica: - Niech Pani tam nie idzie. Nie mamy prawa komentować a powinniśmy pomóc. Dziewczynka zgłosiła, że jednej z Pań nauczycielek zadała pytanie – I Pani odpowiedziała niegrzecznie. Chodziło o to, aby podejść do nauczycielki poza grupą i powiedzieć Pani, że było mi przykro, że przeprasza, jeśli Pani pomyślała, że jej pytanie było niegrzeczne. Dziewczynka powiedziała, że „to nie ma sensu...”. Skutecznie wychowujemy ofiary przemocy. Przemocy doświadczają również uczniowie od nauczyciel, ale i w szkołach jest ona obecna - jak przemoc rówieśnicza. Ile dzieci wie, że jest infolinia dla dzieci? Czy wiedzą, że są ośrodki terapii dla dzieci? Wszystkie dzieci powinni być nauczone infolinii dla dzieciaków. Jesteśmy skutecznie wychowywani i w roli sprawców i ofiar. Ale u dzieciaków można jeszcze wiele zrobić.

W badaniu oceniono działania terapeutyczne skierowane do sprawców przemocy, w tym realizowane w ramach programów edukacyjno-korekcyjnych. Przykładowo przedstawiciel Gminnej Komisji do Rozwiązywania Problemów Alkoholowych stwierdził, że:

kontaktuję: z osobami uzależnionymi, współuzależnionymi, ale takie osoby są już po terapii i mają inny ogląd i wiedzę na temat przemocy. Wiedzą o co chodzi, chociaż zdarzają się osoby, które no... przychodząc uważają, że są w porządku. I dopiero kiedy ta wiedza jest im przekazana zaczynają coś ze sobą robić - w tym kierunku. A to, co jest zgłaszane na Komisjach - to w 80% ludzi ma założoną NK.

Na koniec badania ankietowego, niektórzy specjaliści skorzystali z możliwości wyrażenia swojej opinii w pytaniu otwartym odnoszącym się do tego, jakie działania powinno się podjąć w skali Powiatu, aby skuteczniej przeciwdziałać zjawisku przemocy i lepiej chronić *osoby będące ofiarami przemocy*. Według pracowników ośrodków pomocy społecznej konieczne jest:

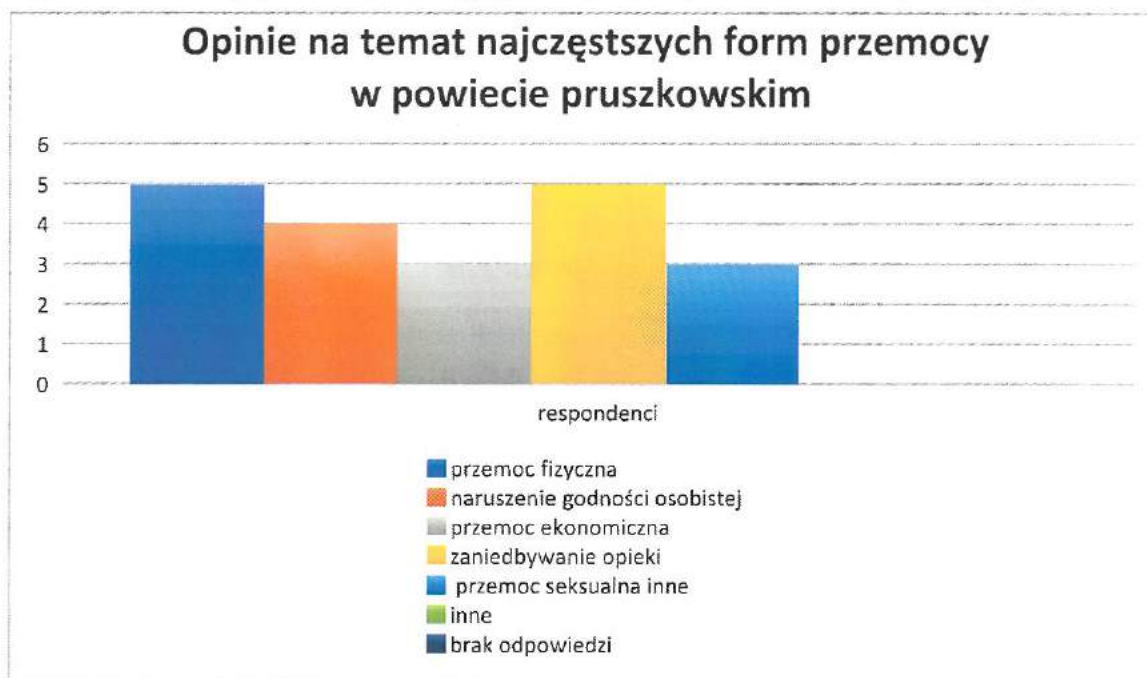
- podwyższenie świadomości społecznej;
- edukacja społeczna;
- więcej programów edukacyjnych i korekcyjnych;
- większa ilość szkoleń.

5. Analiza sondażu diagnostycznego skierowanego do pracowników ZOW

Grupę specjalistów z Zespołu Ośrodków Wsparcia - w badaniu przeprowadzonym z wykorzystaniem kwestionariusza ankiety reprezentowało 6 osób. Byli to mężczyźni w wieku od 30 do 52 r.ż. (4 respondentów), oraz dwie specjalistki w wieku (40 i 56 lat). Respondenci posiadali zróżnicowanych staż pracy zawodowej (od 7 miesięcy do 16 lat).

Poproszono specjalistów z tej grupy o wyrażenie swojej opinii na temat jakie formy przemocy najczęściej są spotykane w powiecie pruszkowskim. W odpowiedzi wskazywano na naruszenie nietykalności fizycznej – łączonej z przemocą fizyczną; naruszenie godności osobistej – w powiązaniu z przemocą psychiczną oraz zaniedbywanie obowiązku opieki nad członkiem rodziny.

Wykres 74. Formy przemocy występujące najczęściej w Powiecie – opinie specjalistów ZOW

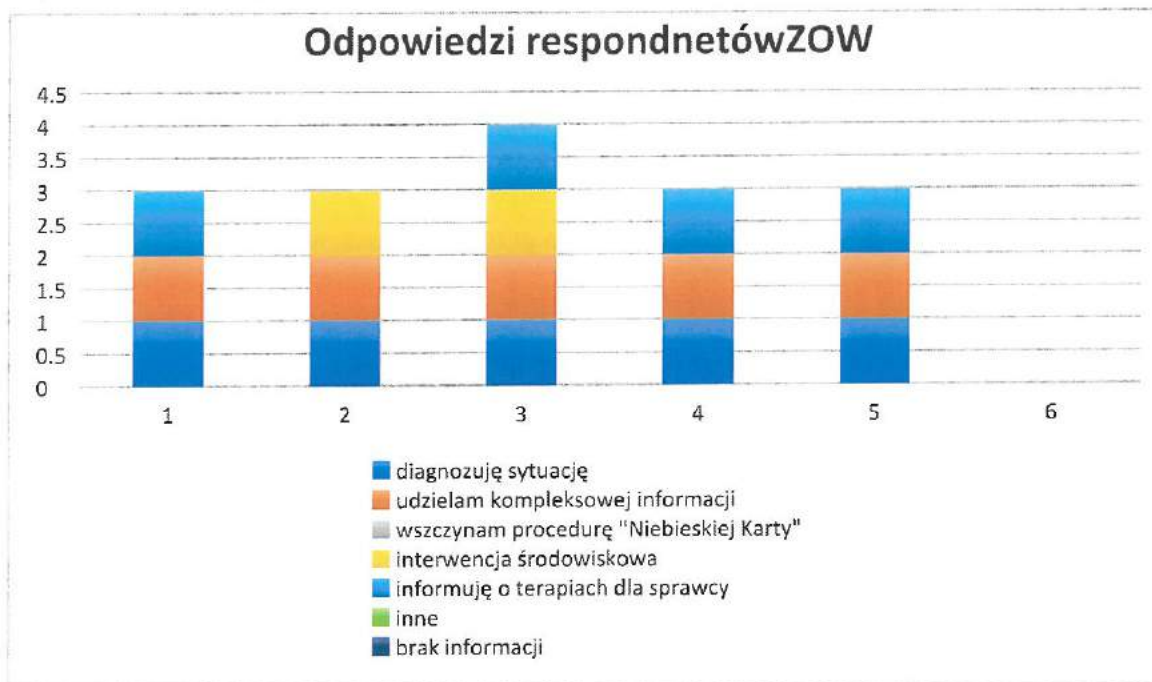

Opracowanie zbiorcze

Według opinii pracowników ZOW, na pytanie *jak często od stycznia do kwietnia 2023 r.* pracownicy spotkali się w swojej pracy zawodowej z przemocą domową – odpowiadano zazwyczaj, że powyżej 10 razy, tylko jedna osoba zaznaczyła, że miała raki kontakt - sporadycznie.

W zakresie działań podejmowanych w ramach interwencji kryzysowej lub pomocy doraźnej osobom doświadczającej konsekwencji przemocy domowej podkreślano, że podejmowana jest diagnoza względem rozpoznawania sytuacji, poprzez rozmowę – w tym udzielanie doraźnego wsparcia.

Wykres 75. Zakres podejmowanych działań w przypadku stwierdzenia przemocy domowej

Opracowanie zbiorcze

Udzielana jest również kompleksowa informacja o możliwościach uzyskania pomocy i/lub podjęcia dalszych działań w celu poprawy sytuacji osoby doświadczającej przemocy. Podejmowana jest także interwencja środowiskowa w celu oceny zbadania sytuacji osoby, która może być ofiarą przemocy - wraz z koniecznością pozyskania informacji od sprawców przemocy (sprawcom przemocy domowej przekazywana jest też informacja o możliwości podjęcia działań terapeutycznych, korygujących i edukacyjnych). W opinii jednego z respondentów pojawiła się informacja, że w razie potrzeby przekierowuje zadania – do osób kompetentnych – w celu realizacji dalszych postępowań związanych z udzielanym wsparciem dla osób potrzebujących pomocy – tylko ta osoba wskazała na sporadyczny kontakt z osobami doświadczającymi przemocy. Ani razu przedstawiciele ZOW nie zaznaczyli, że również wszczynają procedurę NK, co wynika z faktu, że zazwyczaj są wzywani w ramach interwencji kryzysowych najczęściej przez funkcjonariuszy Policji, którzy już taką procedurę rozpoczynali.

Badanych poproszono również o ocenę pomocy, która ma formę interwencji lub innej doraźnej formy pomocy względem osób zagrożonych zjawiskiem przemocy. Takie działania w tej grupie oceniono pozytywnie.

Ważnym stało się także pozyskanie od pracowników ZOW danych, co w ich opinii zwiększa ryzyko wystąpienia przemocy domowej. Według respondentów z grupy ZOW najczęstszą przyczyną stosowania przemocy domowej są uzależnienia, a następnie doświadczenia i negatywne wzorce z domu rodzinnego sprawcy, zaburzenia emocjonalne, brak umiejętności wychowawczych. Wskazywano również, na chęć dominacji materialnej – czyli na przemoc ekonomiczną. Dwie osoby dodatkowo wskazały na konsekwencje konfliktów międzypokoleniowych.

Wykres 76. Co może zwiększać ryzyko wystąpienia przemocy domowej?

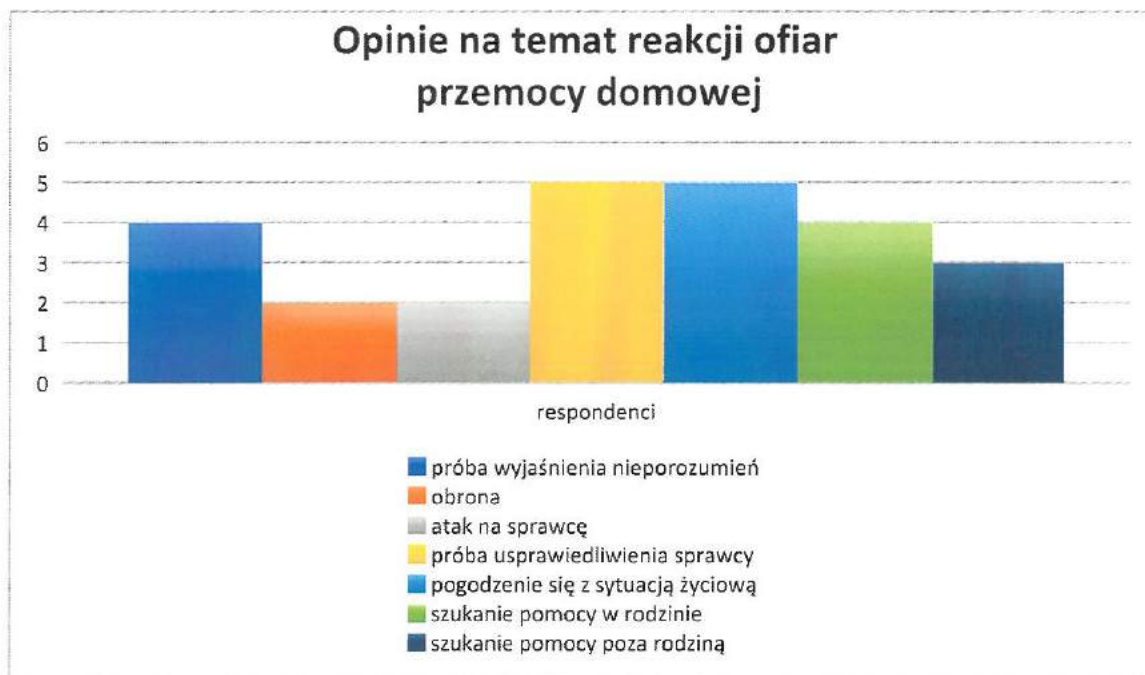

Opracowanie zbiorcze

Poproszono również badanych o podzielenie się opinią względem tego, jakie rodziny są najczęściej narażone na wystąpienie zjawiska przemocy. W odpowiedzi specjaliści z ZOW stwierdzali, że to jest bez znaczenia, bo każdy może być w rodzinie narażony na przemoc domową.

Zapytano też badanych o reakcje na przemoc osób doświadczających tego zjawiska w rodzinnych sferach. Według badanych pojawia się najczęściej u osoby doświadczającej przemocy domowej próba usprawiedliwienia sprawcy i pogodzenie się z sytuacją. Podkreślano w mniejszym stopniu, że osoba doświadczająca przemocy próbuje wyjaśniać nieporozumienia, ale może też szukać pomocy, wsparcia w kręgu rodzinnym. Z możliwości skorzystania z wyrażania własnej opinii skorzystał jeden z respondentów podkreślający, że reakcją osoby doświadczającej przemocy jest „zaprzeczenie”.

Wykres 77. Jakie według Pan(a)/i wiedzy są reakcje ofiar na doświadczaną przemoc?

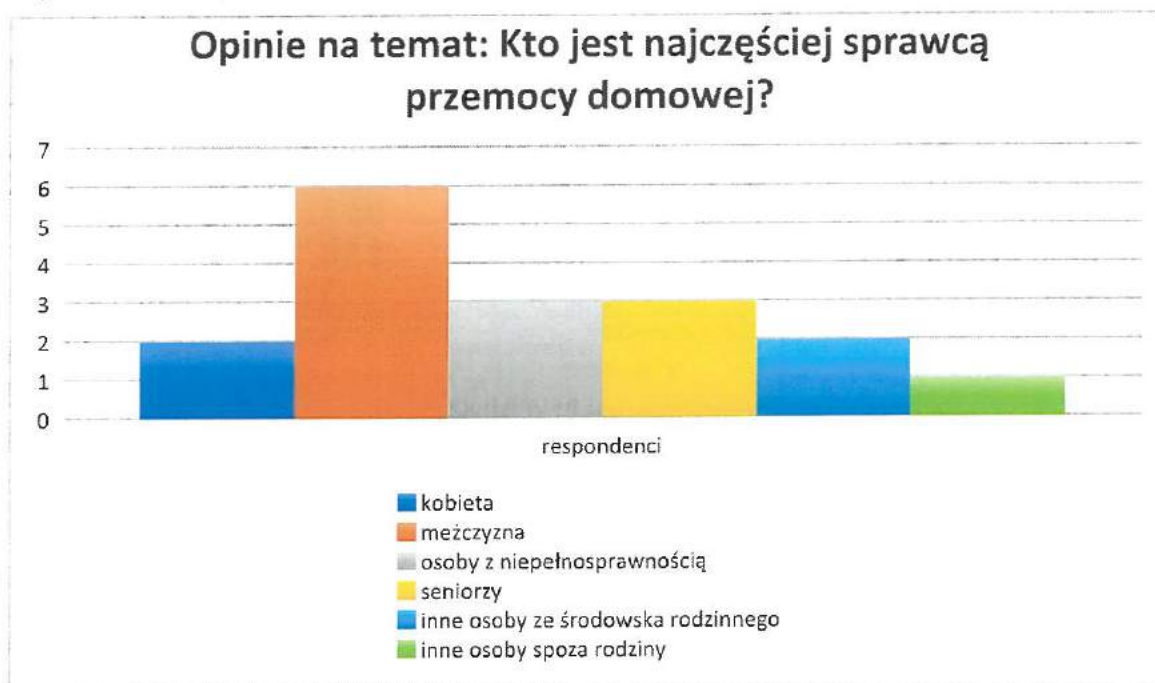

Opracowanie zbiorcze

Badanych specjalistów z ZOW zapytano, kto ich zdaniem jest najczęstszym sprawcą przemocy. W odpowiedzi wskazywano, że sprawcami przemocy domowej są najczęściej mężczyźni. Wyjątkowo zaś wskazywano na inne osoby.

Poproszono o wskazanie na reakcje osób doświadczających przemocy domowej.

Wykres 78. Kto jest najczęściej sprawcą/sprawczynią przemocy domowej w Powiecie?

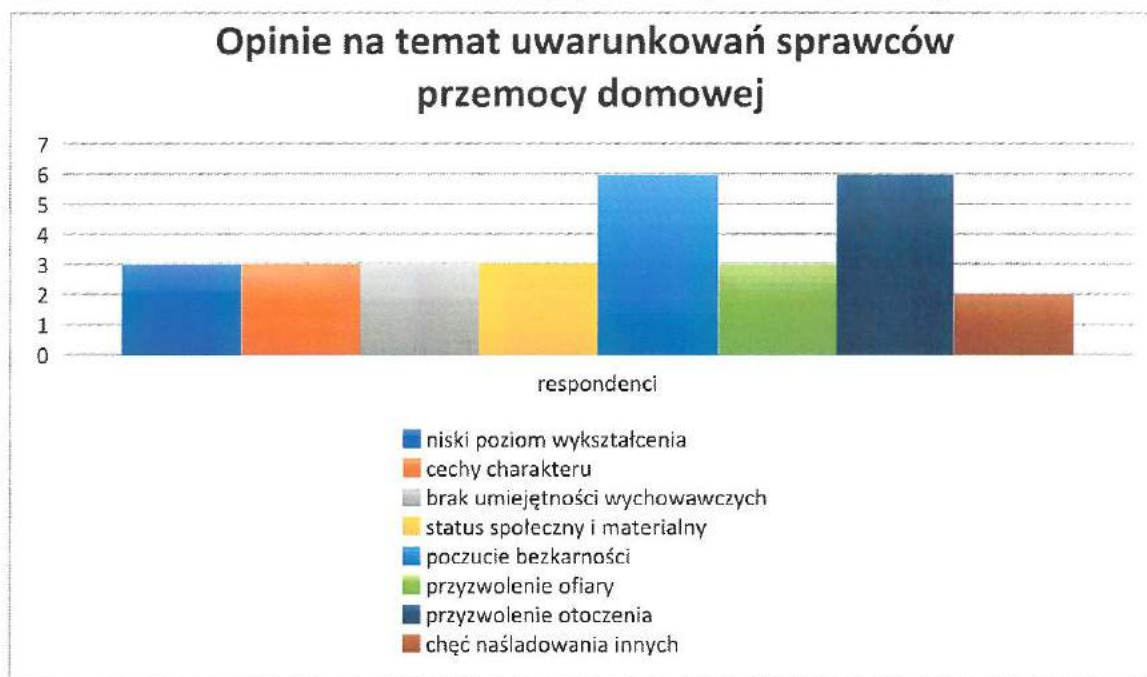

Opracowanie zbiorcze

Pracownicy ZOW wyrazili również opinię na temat cech odnoszących się do sprawców przemocy.

W kontekście charakterystyki sprawców przemocy domowej wskazywano przede wszystkim na poczucie bezkarności sprawców przemocy oraz przyzwolenie społeczne.

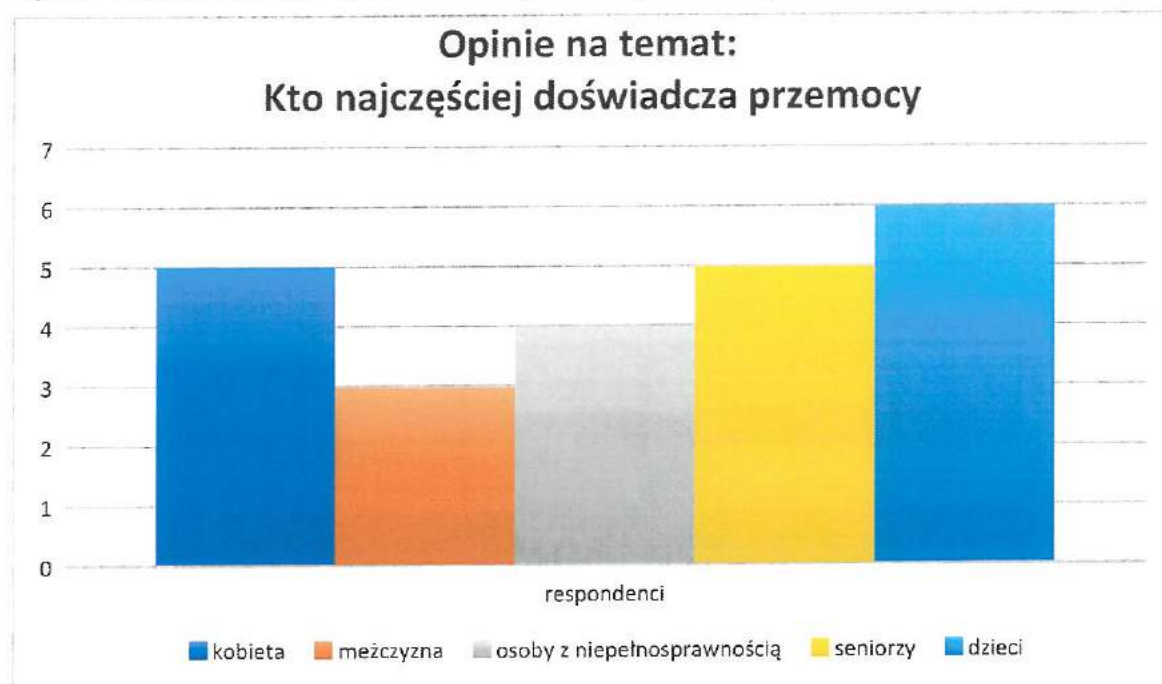
Wykres 79. Jakie uwarunkowania mogą wpływać na sprawców przemocy?

Opracowanie zbiorcze

Jednocześnie wskazywano, że w sensie statystycznym osobami doświadczającymi przemocy są dzieci a następnie kobiety i seniorzy. Mogą jej również doświadczać w środowisku domowym także osoby z niepełnosprawnością, rzadziej zaś w opinii specjalistów z ZOW - mężczyźni.

Wykres 80. Kto najczęściej doświadcza przemocy domowej?

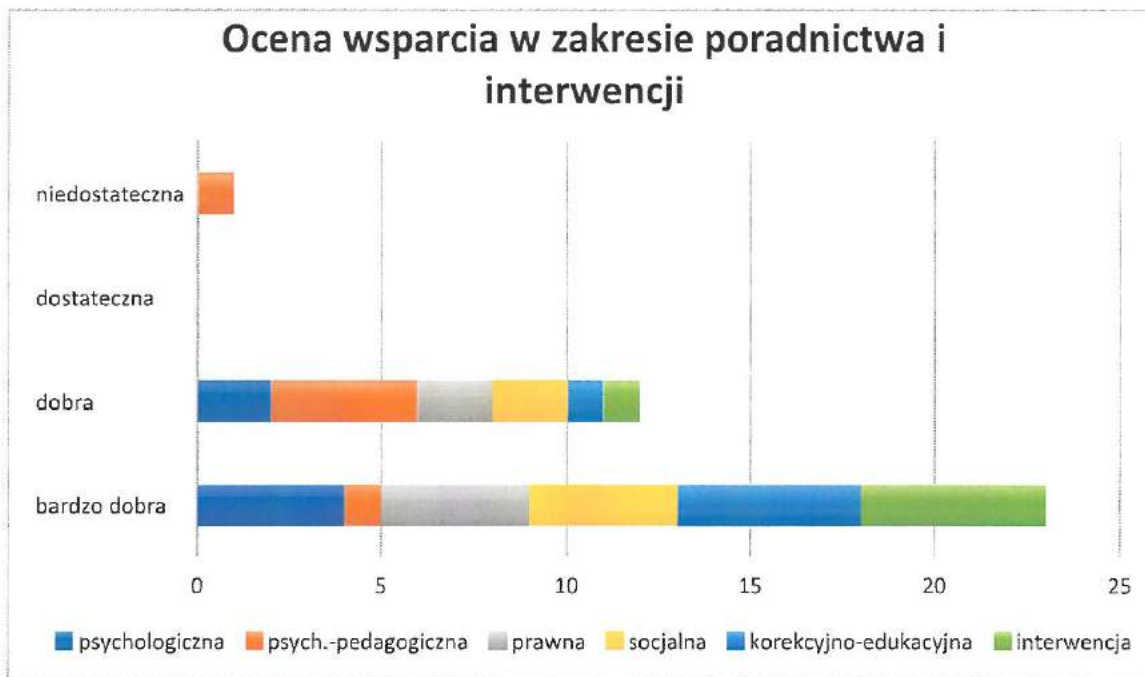

Respondentów poproszono o stwierdzenie, z jakimi opiniami się zgadzają -w istocie diagnozując, czy właściwie rozpoznają społeczne stereotypy z tym zjawiskiem powiązane. Prawie wszyscy z tej grupy właściwie rozpoznali obecność wskazanych stereotypów społecznych odnoszących się do zjawiska przemocy, poza jedną osobą która zgodziła się ze stwierdzeniem, że przemoc jest naturalnym elementem życia społecznego.

Poproszono również respondentów o ocenę form pomocy w formie poradnictwa oferowanego w powiecie pruszkowskim skierowanego m.in. do osób doświadczających przemocy domowej. W grupie specjalistów zatrudnionych w ZOW pomoc udzielana dorosłym pod względem wsparcia psychologicznego przez respondentów została oceniona na poziomie bardzo dobrym i dobrym. Wsparcie psychologiczno-pedagogiczne skierowane do dzieci i młodzieży określono już w sposób zróżnicowany, choć przeważały oceny dobre. Jeden z badanych stwierdził, że jest na poziomie niedostatecznym. Pomoc prawną w Powiecie oceniano na poziomie: bardzo dobrym lub dobrym, podobnie - jak wsparcie materialne i socjalne. Badanych poproszono również o wyrażenie swojej opinii na temat oceny działań skierowanych do sprawców przemocy domowej w aspekcie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych.

W opiniach specjalistów z ZOW wyrażano zdanie, że taka oferta jest na poziomie bardzo dobrym. Jeden z badanych podkreślił jednak w pytaniu kontrolnym, że taka pomoc- jest raczej na poziomie niewystarczającym, bo jest: „za mało warsztatów”.

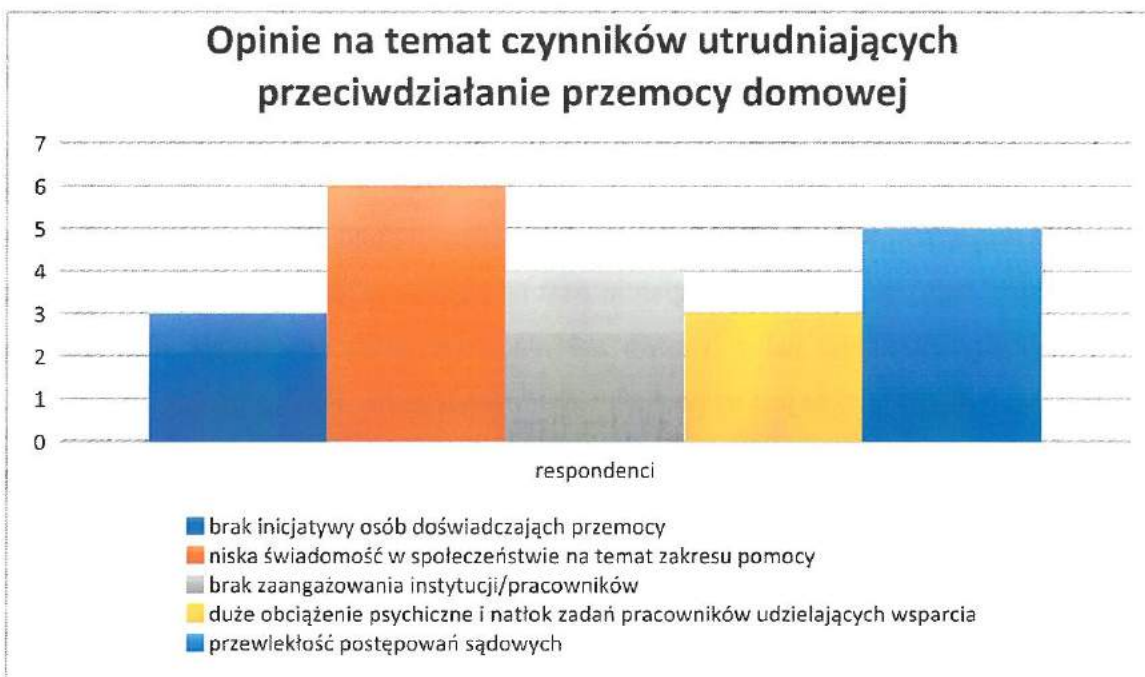
Wykres 81. Ocena specjalistów ZOW poradnictwa kierowanego do osób związanych z przemocą domową

Opracowanie zbiorcze

Wskazano też na czynniki utrudniające przeciwdziałanie przemocy i pomoc osobom doświadczającym tego zjawiska – w Powiecie.

Wykres 82. Co utrudnia przeciwdziałanie przemocy domowej?

Opracowanie zbiorcze

W opiniach respondentów wskazywano przede wszystkim na niską świadomość społeczną odnoszącą się do wiedzy na temat zjawiska przemocy. W nieco mniejszym stopniu

wskazano na przewlekłość postępowań sądowych a w dalszej kolejności na nierówne zaangażowanie instytucji w przeciwdziałania zjawisku przemocy i wsparcie osobom jej doświadczającym. W opinii jednego z respondentów podkreślono, że wciąż jest „za mało placówek i specjalistów – udzielających w tym zakresie wsparcia – a z tych powodów pomoc nie jest wystarczająca”.

Według pracowników ZOW uznano przemoc domową za poważny problem społeczny. Oceniono również działania profilaktyczne realizowane w Powiecie, które mają na celu przeciwdziałanie zjawisku przemocy. Według pracowników ZOW są to działania na poziomie dobrym, w ocenie jednego ze specjalistów na poziomie dostatecznym.

Niektórzy specjaliści skorzystali z możliwości wyrażenia swojej opinii w pytaniu otwartym odnoszącym się do tego, *jakie działania powinno się podjąć w skali Powiatu, aby skuteczniej przeciwdziałać zjawisku przemocy i lepiej chronić osoby będące ofiarami przemocy.*

Według pracowników ZOW, ważnym byłoby:

- przeprowadzenie szkoleń dla specjalistów na terenie Powiatu
- w większej ilości; potrzeba większego wsparcia specjalistów przez szkolenia, superwizje, i inne inicjatywy; więcej szkoleń warsztatów na temat radzenia sobie z emocją złości;
- większy dostęp do specjalistów, mogłoby być więcej placówek pomocowych oraz specjalistycznych;
- działania społeczne promujące zagadnienia związane z przeciwdziałaniem przemocy domowej;
- więcej współdziałania pomiędzy instytucjami;
- szkolenia dla Policji, OPS, GOPS, itp.

Jedna z respondentek wskazała również na zagrożenie wypalenia zawodowego w związku z wykonywaną pracą:

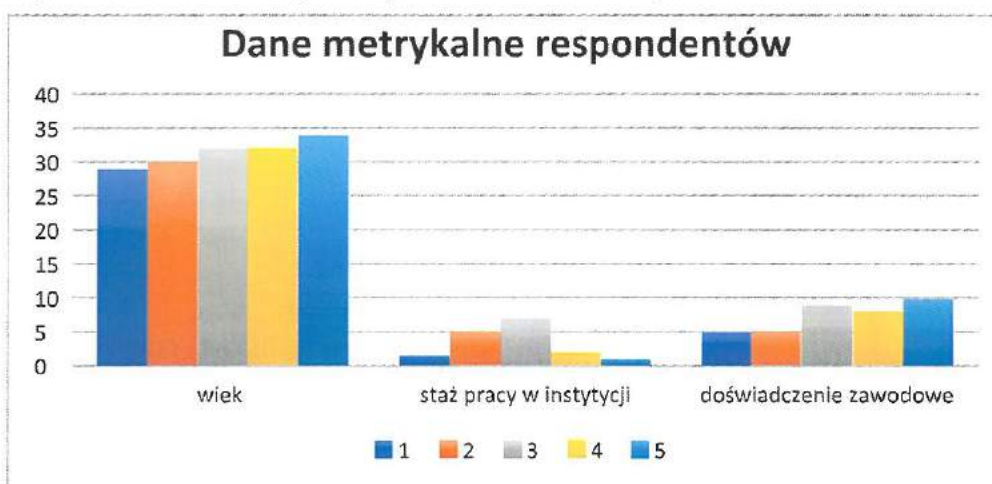
- praca bardzo ciężka nie zawsze prowadząca do oczekiwanych efektów, nadmiar zadań, osamotnienie w realizacji zadań, to prowadzi do wypalenia zawodowego. Standardy usług, procedury bardzo często ograniczają możliwości swobodnej i elastycznej pomocy. Potrzeba profesjonalnych szkoleń.

6. Analiza sondażu diagnostycznego skierowanego do pracowników placówek oświaty

W grupie specjalistów z poradni psychologiczno-pedagogicznej w badaniach wzięły udział trzy kobiety w wieku powyżej 50 r.ż. Były to osoby z długim stażem pracy zarówno w instytucji w której pracują (od 16 do 31 lat), jak te w uogólnionym bilansie zdobytego doświadczenia zawodowego w różnych miejscach pracy (od 26 do 34 lat).

Wykres. Charakterystyka respondentów z podziałem na wiek, doświadczenie zawodowe i staż pracy

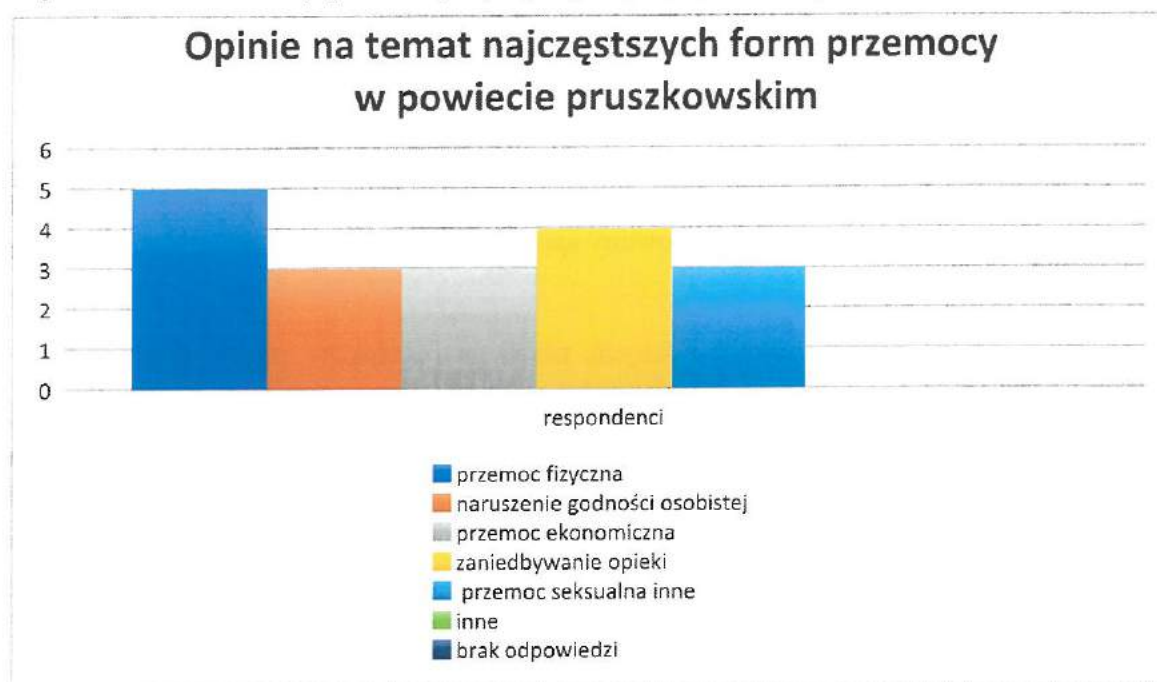
Wykres 83. Dane metrykalne pracowników oświaty

Opracowanie zbiorcze

Poproszono o opinię nauczycieli jakie formy przemocy są najczęściej spotykane w powiecie pruszkowskim, przy czym zdania na ten temat były zróżnicowane.

Wykres 84. Jakie formy przemocy są najczęściej spotykane w powiecie pruszkowskim?

Opracowanie zbiorcze

W grupie badanych nauczycieli najczęściej wskazywano na występowanie przemocy fizycznej (5), nieco mniej dostrzegało zagrożenia przemocy związanej z zaniedbaniem (4). Trzech respondentów dostrzegało również problem występowania przemocy psychicznej, ekonomicznej oraz seksualnej.

W badaniach fokusowych również przedstawicieli tej grupy poproszono o odpowiedź na pytanie: Jakie zachowania wg. Pana/Pani świadczą o przemocy?

W tej grupie wskazano na:

„Przygnębienie, smutek, depresja, agresja, wycofanie, płacz, brak koncentracji, skupienie na sobie uwagi, lęk, obniżenie nastroju, fobie, trudności w nauce, wahania nastroju, używki, samookaleczenie, próby samobójcze, wagary, zaniedbywanie obowiązków szkolnych, objadanie się”.

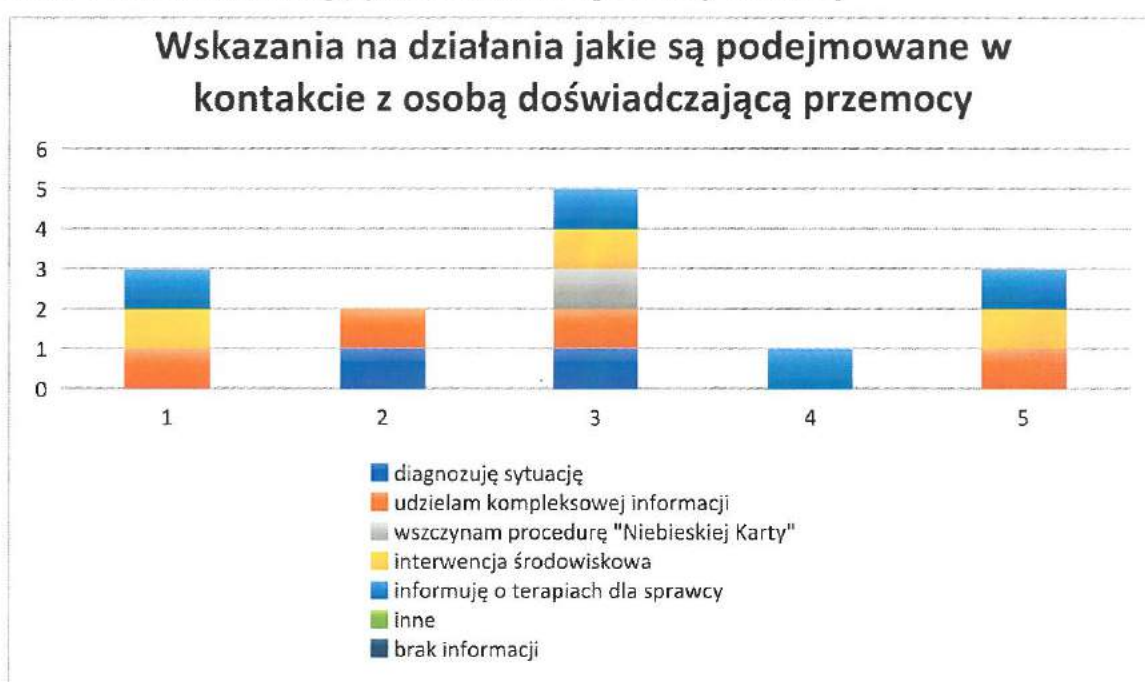
Na podstawie uzyskanych, uogólnionych wyników można dostrzec, że w każdej z grup zawodowych manifestowały się nieco inne wskazania na zachowania związane ze zjawiskiem przemocy, co wynika z bezpośrednich doświadczeń przedstawicieli danych placówek/służb/instytucji. W przypadku pracowników placówek oświaty przede wszystkim odnoszono je do zachowań uczniów, mogących doświadczać przemocy nie tylko w środowisku domowym, ale także rówieśniczym. Jednocześnie przedstawiciele placówek

oświaty prawidłowo rozpoznawali rodzaje przemocy, posiadali też wiedzę, że przemoc może występować jednocześnie w zróżnicowanych formach.

Z badań ankietowych wynika, że żadna z badanych osób - powiązanych z placówkami oświaty, w okresie od stycznia do kwietnia 2023 r. nie spotkała się ze zjawiskiem przemocy domowej.

Na te pytania jakie są podejmowane wówczas działania odpowiedzi udzielili wszyscy pracownicy oświaty, choć także w zróżnicowany sposób.

Wykres 85. Zakresy działań podejmowanych przez pracowników placówek oświaty w kontakcie z osobami mogącymi doświadczać przemocy domowej

Opracowanie zbiorcze

Tylko jedna osoba z grupy nauczycieli wskazała, że w razie potrzeby wszczyna procedurę niebieskiej karty, prawie wszyscy starali się zdiagnozować sytuację rodzin, która mogła być powiązana ze środowiskiem przemocy, zazwyczaj też nauczyciele udzielali kompleksowych informacji na temat możliwości pomocy ofiarom przemocy.

Dane pozyskane z badania ankietowego uzupełniają informacje pozyskane z grup fokusowych. Wynika z nich, że największą możliwość zdiagnozowania zjawiska przemocy występującej w sferze domowej uczniów mają nauczyciele szkół podstawowych, ale być może dotyczy to również przedszkoli samorządowych, których przedstawiciele w tym badaniu zabrakło.

Specjalistka z przedszkola niepublicznego:

- mam jeden przypadek gdzie jest przemoc domowej - a dzieci są tego świadkami. Dzieci opowiadają - co się dzieje w rodzinie. Ten przypadek jest znany u nas. Nie mam tego więc dużo i z tego się cieszę. W innych sytuacjach są przedszkola samorządowe;

Nauczycielka ze szkoły ponadpodstawowej:

- Nie mamy zgłoszeń. Myślę, że my jesteśmy ostatnim ogniwem, który przemoc zgłasza. Większą możliwość mają szkoły podstawowe, niż my. Mamy skutki, ale młodzież nie chce o tym mówić. Szkoła nie jest miejscem, w której uczniowie rozmawiają o tym, co jest w domu. Młodzież ukrywa, wstydzą się. 20 lat temu zdarzało się nam zakładać NK, teraz już nie.

Nauczycielka szkoły podstawowej:

- Jeśli chodzi o szkoły podstawowe, to spotykamy się z agresją słowną, a z rówieśniczą stykamy się wśród młodzieży kilka razy w ciągu dnia. Często jest to objawem stosowania przemocy w domu. Perspektywa przemocy domowej jest u nas rozpatrywana często w związku z diagnozowaniem problemów dotyczących uczniów. Jednakże z samymi NK mamy już do czynienia rzadko. Jest to kilka rodzin, kilka niebieskich kart zdiagnozowanych w ciągu roku szkolnego [wątpliwości budzi informacja o zakładaniu kilku kart w szkołach podstawowych w ciągu roku, bo tego jednak nie potwierdziły badania przeprowadzone w formie ankiet].

Na temat znaczenia obserwacji zachowań w przeprowadzanej diagnozie wypowiedział się były nauczyciel, który aktualnie działa w zakresie przeciwdziałania przemocy w ramach NGO:

Mam doświadczenia takie, bo pracowałem w szkole i to widać, gdy dziewczyna wali w chłopaka, bo czegoś nie chciał jej dać. Okazało się że mama z tatą regularnie się biją – po zachowaniu dzieci łatwo rozpoznać, że w rodzinie jest przemoc. W Stowarzyszeniu przyszła kobieta z 3 dziećmi i ja wyciągnąłem rękę, żeby się przywitać, a malec się skulił. I było jasne, że doświadczają przemocy. Po zachowaniu, w trakcie rozmowy ze współuzależnionymi od razu wychodzi czy przemoc jest czy nie.

Według wypowiedzi specjalistów z OPS, w Gminach, w których mieszkają uchodźcy, emigranci również stwierdzana jest przemoc domowa obecna w takich rodzinach. Kluczową rolę od niedawna w efekcie przeprowadzonych szkoleń odgrywają zaś nauczyciele, którzy są pierwszymi specjalistami predysponowanymi do diagnozowania zjawiska przemocy domowej poprzez obserwację i rozmowy z dziećmi. W takich rodzinach najczęstszą formą przemocy było zaniedbanie.

Badania dowodzą, że łatwiej można rozpoznawać konsekwencje zjawiska przemocy domowej doświadczanej przez młodsze dzieci, co wynika m.in. z ich obserwacji przez nauczycieli, ale też wywiadów przeprowadzonych pod tym kątem przez pedagogów szkolnych. Starsze dzieci i młodzież znają konsekwencje ujawnienia zjawiska przemocy domowej, co dotyczy zarówno obaw o spójność rodziny oraz konsekwencje ze strony opiekunów za ujawnienie przez nieletnich takich informacji. Obawy są też związane z poczuciem obniżenia własnego wizerunku w grupie rówieśników. Dlatego przypadki zgłaszania przemocy domowej w szkole należą raczej do sytuacji sporadycznych.

Nauczycielka:

Ja znam tylko jeden taki przypadek, że uczeń sam nie wytrzymał i powiedział, co się w domu dzieje. To był bardzo dobry uczeń. Nie było jakiś objawów, że był smutny, przygnębiony, ale przyszedł i powiedział, że ma już dość.

W kwestii obaw nieletnich, co do ujawniania przemocy domowej wypowiedział się funkcjonariusz Straży Miejskiej w Pruszkowie następująco.

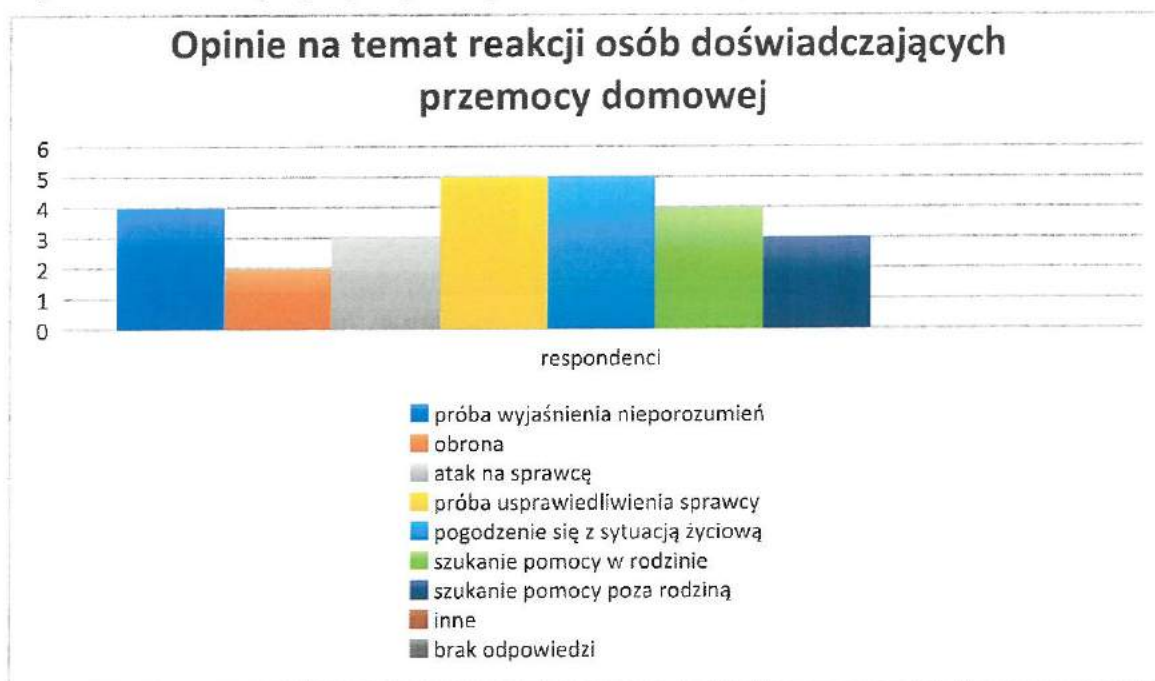
Funkcjonariusz Straży Miejskiej:

- Zawsze na zakończenie zajęć, nie ważne gdzie je prowadzę [z zakresu wiedzy na temat zjawiska przemocy], czy w Pruszkowie czy gdziekolwiek w Polsce, zostawiam swój adres - prywatny e-mailowy. Po to tylko, żeby młodzi ludzie, gdy doświadczając czegoś takiego, mogli się skontaktować się z kimś kogo znają. I jakże często, nie ma dnia, żebym nie dostał kilku e-maili, z całej Polski. W tym e-mailu zawsze jest zaznaczone jednak coś takiego: - Tylko błagam Pana, niech pan się nie kontaktuje z moimi rodzicami, bo chyba mnie zabiją jak się dowiedzą, że coś takiego ja obcej osobie powiedziałem/powiedziałam. I wówczas się kontaktuję z odpowiednią szkołą i staramy się tę sprawę rozwiązać. Faktycznie, młody człowiek - nie pójdzie do nauczyciela, bo on wie, że wtedy dowiedzą się rodzice - a „rodzice chyba mnie zabiją...”. Czasami lepiej wypowiedzieć się przed obcą osobą, to jest bardzo charakterystyczne.

Oceniono również jakość interwencji i doraźnej pomocy. Według nauczycieli ta forma działań została najczęściej oceniona na poziomie bardzo dobrym (3). Tylko w dwóch przypadkach pojawiła się inna ocena: dobra i dostateczna.

Poproszono również o wskazanie przez pracowników oświaty o wskazanie na reakcje osób doświadczających przemocy domowej. W opinii nauczycieli opinie także były poniekąd zróżnicowane.

Wykres 86. Jakie są najczęściej reakcje osób doświadczających przemocy domowej?

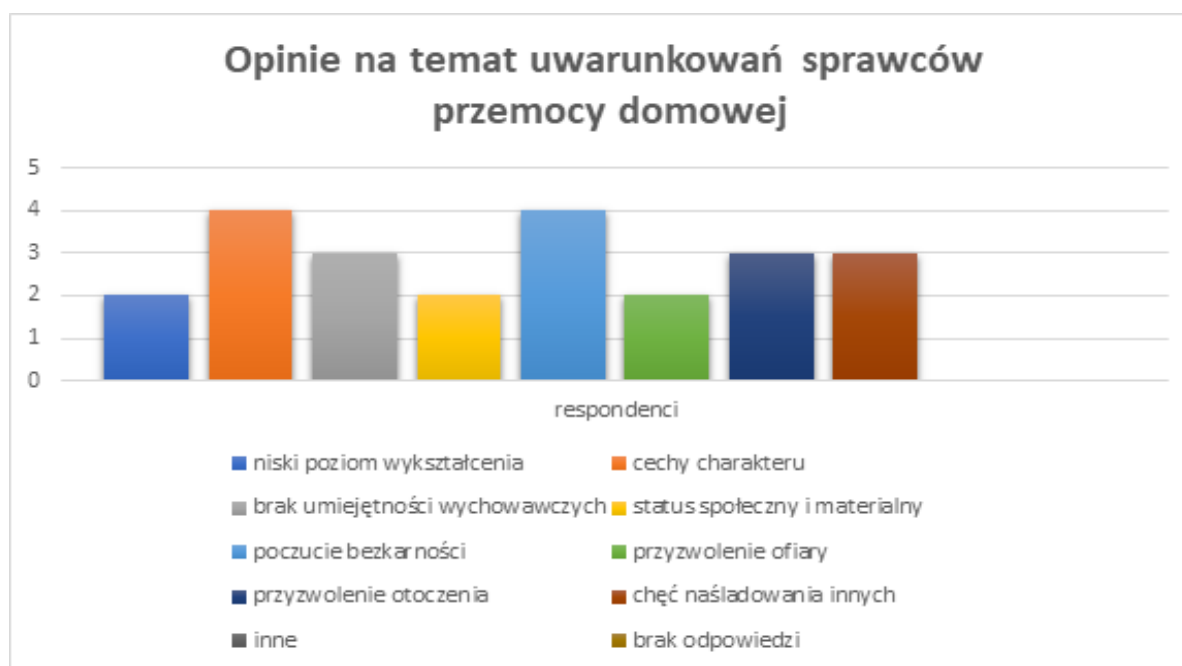
Opracowanie zbiorcze

Według nauczycieli ofiara przemocy najczęściej próbuje usprawiedliwić sprawcę przemocy oraz godzi się ze swoją sytuacją życiową (5). Pojawiły się również wskazania, że próbują ofiary przemocy wyjaśniać nieporozumienia ale też poszukują wsparcia w wyjściu ze środowiska przemocy w swojej rodzinie (4), rzadziej poza jej obrębem (3).

W grupie nauczycieli wszyscy badani stwierdzili, że problemy rodzin z przemocą mogą się pojawić w każdym środowisku. W tym kontekście wyrażono też opinię na temat która wymieniona w odpowiedzi na pytanie kategoria osób może być najbardziej narażona na przemoc. Zazwyczaj zaznaczano wszystkie kategorie wymienionych osób. Raz poza mężczyznami, a dwoje z badanych nie wskazało na osoby starsze, jako na grupę narażoną na doświadczanie w rodzinach zjawiska przemocy.

W grupie nauczycieli zdania były zróżnicowane również na temat uwarunkowań dotyczących sprawców przemocy.

Wykres 87. Jakie uwarunkowania mogą być powiązane ze sprawcami przemocy?

Opracowanie zbiorcze

Według nauczycieli do uwarunkowań związanych z przemocą należą przede wszystkim cechy charakteru sprawców oraz poczucie bezkarności (4). Nieco rzadziej wskazywano na brak umiejętności wychowawczych, przyzwolenie społeczne oraz chęć naśladowania innych (3). Najrzadziej wskazywano na niski poziom wykształcenia sprawców, status społeczny i przyzwolenie na przemoc ofiary przemocy (2).

W obrębie grup fokusowych nauczyciele podkreślali, że często rodzice przekazują dzieciom negatywne wzorce odnoszące się do relacji społecznych, problemem jest także brak przekazywania dzieciom wartości, które powinny być zinternalizowane w ich domach.

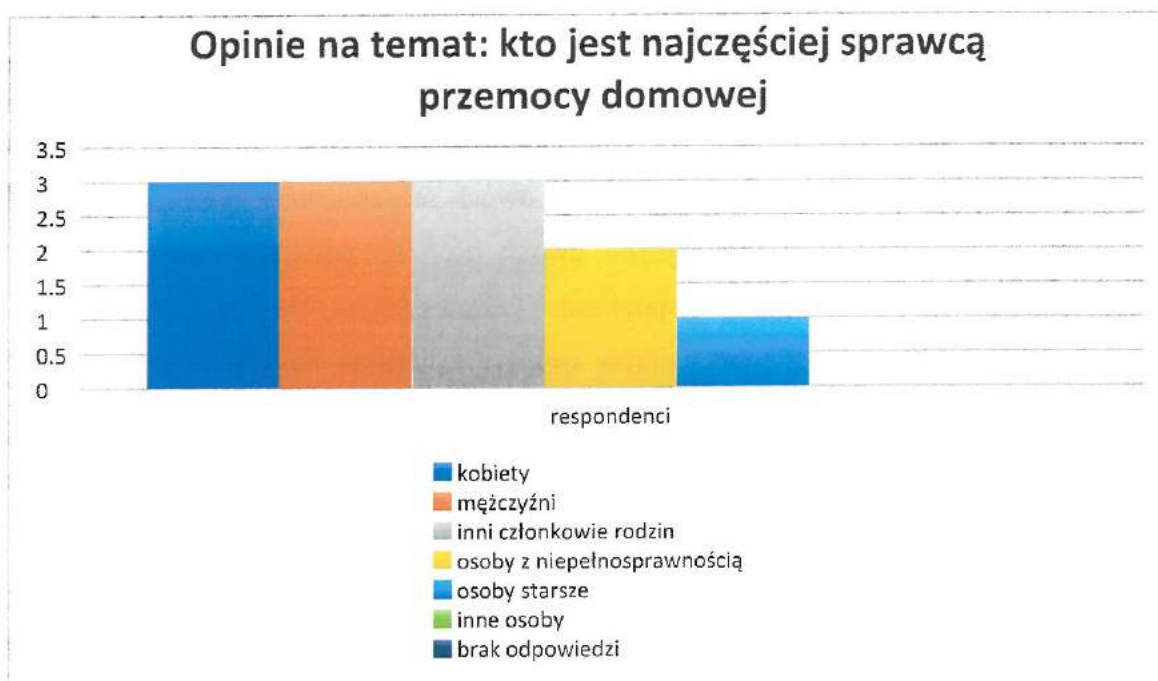
Nauczycielka:

To też widać po uczniach – było zauważalne jak rodzice się zachowują w domu a co powielają dzieci w szkołach. Tu duża jest rola pedagogów, którzy próbują pomóc dzieciom, ale też kolejnych instytucji pracujących równolegle ze specjalistami. Ale jest kłopot z rodzicami – społeczeństwo roszczeniowe, rodzice podważają kompetencje nauczycieli a to głównie na nich teraz spada obowiązek wychowania dzieci, choć głównym podmiotem w tym zakresie powinien być rodzic; trzeba też likwidować założenie rodziców, że nie popełniają błędów. Pojawia się też problem z

namówieniem rodziców do udziału w czymkolwiek. Odczuwalny jest kryzys wartości, zasad – teraz ważny jest pieniądz.

Według opinii nauczycieli obraz tego, kto jest najczęściej sprawcą przemocy domowej był złożony. W dwóch przypadkach wskazano na mężczyzn, ale w trzech podkreślono również że sprawcą przemocy mogą być także kobiety i inni.

Wykres 88. Kto najczęściej jest sprawcą przemocy domowej?

Opracowanie zbiorcze

Wskazywano po równo na kobiety, mężczyzn oraz na innych członków rodziny (po trzy wskazania). Dostrzegano również że sprawcą przemocy mogą być nawet osoby z niepełnosprawnością (2) a wyjątkowo też starsze (1).

Nauczyciele w grupach fokusowych poruszyli również zjawisko występowania agresji u dzieci m.in. w efekcie uzależnienia od nowych narzędzi technologicznych związanych z cyfrowym przekazem; „Na dzieci wpływa również uzależnienie od urządzeń cyfrowych. Napaść na rodzica, bo odcięli Internet – syndrom odstawienia”. Wskazywano także na obecność zjawiska związanego z przemocą rówieśniczą. Jednocześnie zwrócono uwagę na fakt, że osoby młode mogą wykorzystywać wiedzę na temat przemocy, oskarżając o przemoc osoby z ich środowiska rówieśniczego, co nie zawsze jest prawdą: „Raczej chodzi o to, aby ukarać osoby, by im były stawiane jakieś ograniczenia. Z reguły były to dziewczęta a postępowanie toczy się prawie przez rok. A w tym czasie - etykietowanie osoby oskarżonej a okazuje się, że nie była to prawda. Wykorzystują też wiedzę”.

Prawie wszyscy nauczyciele prawidłowo rozpoznawali stereotypy odnoszące się do przemocy domowej. Tylko jedna osoba zgodziła się ze stwierdzeniem, że kiedy ofiara próbuje chronić lub tłumaczyć sprawcę, to odpowiedzialność za swoją sytuację całkowicie lub częściowo przechodzi na osobę doświadczającą przemocy.

Poproszono także o wyrażenie opinii na temat oceny poradnictwa realizowanego w powiecie pruszkowskim. Oceny pracowników placówek oświaty względem poradnictwa psychologicznego realizowanego w Powiecie oceniono skrajnie, bądź to negatywne (2), bądź na bardzo dobrym poziomie (3). Zdania nauczycieli były też podzielone względem oceny wsparcia psychologiczno-pedagogicznego. Według dwóch respondentów pomoc taka jest na poziomie bardzo dobrym, według kolejnych dwóch osób na poziomie dobrym, według ostatniej osoby z tej grupy badanych na poziomie – dostatecznym. Wsparcie materialne, w tym rzeczowe było w ocenach pracowników oświaty rozbieżne. Dwoje z respondentów uznało, że taka pomoc jest na poziomie bardzo dobrym, kolejna osoba oceniła je na stopień dobry, kolejna na dostateczny a ostatnia - na stopień niedostateczny. Rozbieżne były też opinie na temat oceny wsparcia prawnego realizowanego w Powiecie. Jedna osoba uznała, że takie wsparcie jest na poziomie dostatecznym a kolejna - na niedostatecznym. Pozostałe trzy osoby uznały, że jest ono na poziomie bardzo dobrym. Badanych poproszono również o wyrażenie swojej opinii na temat oceny działań skierowanych do sprawców przemocy domowej w aspekcie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych. Opinie nauczycieli na ten temat były dobre i dostateczne, zaś w jednym przypadku takie działania uznano za niedostateczne.

W opinii nauczycieli przeważały poglądy, że takie działania, które są realizowane w Powiecie są raczej wystarczające (3 wskazania). Jednakże według pozostałych dwóch respondentów pomoc taką uznano za niewystarczającą stwierdzając, że jest „zbyt mało odpowiednich zajęć dla sprawców przemocy, nie każdy może się dostać”, lub że „powinny być bezpłatne szkolenia – treningi zastępowania agresji, więcej terapii i grup wsparcia”. Jako czynniki utrudniające przeciwdziałanie zjawisku przemocy w większości wskazywano na wszystkie wymienione w tym pytaniu odpowiedzi (3 osoby). Pozostali wskazywali na niską świadomość społeczną oraz na przewlekłość postępowań sądowych.

Wśród czynników zwiększających ryzyko występowania zjawiska przemocy pracownicy placówek oświaty wskazali na wszystkie wymienione czynniki, przy czym w jednym komentarzu dodano „frustracja związana z niepowodzeniem osobistym”. W dalszym pytaniu kontrolnym weryfikującym wcześniej udzielane opinie, w grupie nauczycieli

najczęściej zakresłano wszystkie odpowiedzi do wyboru. W dwóch przypadkach nie wskazano tylko na problemy wynikające z konfliktów międzypokoleniowych oraz chęci dominacji materialnej. Raz wskazano tylko na: stres i frustrację.

Zdaniem pracowników oświaty przemoc domowa została uznana w Powiecie za poważny problem społeczny. Przy czym działania realizowane w zakresie profilaktyki – w skali Powiatu, według czterech badanych są one realizowane w stopniu dostatecznym a według jednego w stopniu niedostatecznym.

Podkreślano podczas badań, prowadzonych w ramach grup fokusowych, że były realizowane programy skierowane do dzieci i młodzieży.

Przykładowo: Jak radzić sobie ze złością? – program z sanepidem realizowany był we wszystkich szkołach na temat emocji, które są przyjemne i mniej przyjemne, i co z nimi zrobić. Najważniejsze jest żeby dzieci mówiły. I ku mojemu zdziwieniu, dzieci wiedzą gdzie szukać pomocy. Tu są też rodzice. Ważna jest profilaktyka, ważne jest uświadomienie ludziom co to jest przemoc, ale także co zrobić jak już jest.

Poproszono badanych o wyrażenie opinii, jakie ich zdaniem powinno się podjąć działania, aby lepiej przeciwdziałać zjawisku przemocy. W opiniach nauczycieli w badaniu ankietowym pojawiły się takie stwierdzenia:

- edukacja na temat zjawiska przemocy powinna przebiegać w sposób systematyczny i metodyczny od przedszkola ale też dotyczyć rodziców;
- zajęcia na godzinie wychowawczej nie wystarczą, ale w Pruszkowie jest realizowana profilaktyka;
- ważne byłyby dla nas szkolenia z udziałem specjalistów równolegle – grupy robocze, wymiana doświadczeń, aby budować wspólny front. - powinno być: więcej zajęć uświadamiających dzieci i młodzież, rodziców, co to jest przemoc. Szkolenia specjalistyczne dla kadry oświatowej. Szkolenia dla zainteresowanych; szkolenia z zakresu treningu zastępowania agresji dla placówek oświatowych; uświadamianie rodziców, dzieci, młodzież, na zachowania agresywne -jak odróżniać zachowania agresywne i kiedy zacząć działać;
- lepszy dostęp do zajęć z profilaktyki wychowawczej dla rodziców, samoobrony dla kobiet, dostęp do PZP dla dzieci dorosłych; przeszkolenie kadry z placówek oświatowych jak rozpoznawać i co dalej?!...;
- szkolenia dla dzieci, rodziców i nauczycieli.

Znacznie więcej informacji na ten temat pozyskano od nauczycieli biorących udział w grupach fokusowych, w których podkreślano, że:

7. Analiza sondażu diagnostycznego skierowanego do pracowników poradni psychologiczno-pedagogicznej

Z grupy specjalistów z poradni psychologiczno-pedagogicznej w badaniach wzięły udział trzy kobiety w wieku powyżej 50 r.ż. Były to osoby z długim stażem pracy zarówno w instytucji w której pracują (od 16 do 31 lat), jak też - w uogólnionym bilansie - zdobytego doświadczenia zawodowego, pozyskanego w różnych miejscach pracy (od 26 do 34 lat).

Pracownicy z poradni psychologiczno-pedagogicznej wyrazili swoją opinię na temat tego jakie formy przemocy są najczęściej spotykane w powiecie pruskowskim. W dwóch przypadkach zaznaczyli, że na ten temat nie posiadają wiedzy. Tylko jeden z respondentów stwierdził, że najczęstszą formą przemocy w powiecie jest naruszenie godności osobistej, co należy konotować z przemocą psychiczną.

Dwie z trzech osób pracujących w poradni psychologiczno-pedagogicznej wskazały na kontakt z osobami doświadczającymi przemocy. Jedna osoba podkreśliła, że było to sporadyczne, kolejna także zaznaczyła taką odpowiedź – jednocześnie doprecyzowując, że miało to miejsce w przedziale od stycznia do kwietnia 2023 r. poniżej 10 razy. Tylko jedna osoba z tej grupy nie miała w tym okresie kontaktu w swojej pracy zawodowej z takimi doświadczeniami.

Specjalistom z poradni zadano pytanie o ich postępowanie w przypadku zgłoszenia zjawiska przemocy domowej. W grupie badanych z poradni psychologiczno-pedagogicznej ani razu nie wskazano na wszczynanie – w razie potrzeby procedury „niebieskiej karty”. Tylko jedna osoba z badanych podjęłaby interwencję środowiskową, ale każdy z respondentów stara się w takich przypadkach zdiagnozować sytuację (ale też wobec pozyskanych wyników, jak można sądzić - przekierować działania na dalsze instytucje/służby rozpoczynające w tym zakresie interwencje).

Poproszono również o ocenę prowadzonych interwencji i działań doraźnych. Pracownicy z poradni pedagogiczno-psychologicznych – nie wszyscy udzielili na to pytanie odpowiedzi (w jednym z komentarzy wprost wskazano na „brak wiedzy”). Osoba która skorzystała z takiej możliwości oceniła takie działania na stopień dobry.

Zapytano również o opinię na temat reakcji osób doświadczających przemocy domowej.

Według pracowników poradni psychologiczno-pedagogicznych zaznaczano w dwóch przypadkach wszystkie możliwe, sugerowane w ankiecie odpowiedzi - poza atakiem na sprawcę. Ostatnia respondentka podkreśliła, że ofiara przemocy próbuje najczęściej usprawiedliwiać sprawcę przemocy.

Wśród pracowników z poradni psychologiczno-pedagogicznych raz zaznaczono, że najczęściej problem przemocy domowej dotyczy rodzin naznaczonych problemami wynikającymi z uzależnienia od alkoholu; raz też zaznaczono, że nie ma znaczenia – czyli w każdym środowisku - może pojawić się przemoc, a ostatnia z respondentek stwierdziła, że trudno jest jednoznacznie powiedzieć, że dotyczy to rodzin dysfunkcyjnych, ale to zależy też w jakim znaczeniu takiej kategorii używamy.

Wszyscy specjaliści z tej grupy prawidłowo rozpoznawali negatywne stereotypy odnoszące się do zjawiska przemocy domowej.

Wykres 89. Jakie podejmuje Pan/Pani działania w przypadku kontaktu z osobą, która może doświadczać przemocy domowej?

Opracowanie zbiorcze

Zdaniem specjalistów z tej grupy wskazano na wszystkie proponowane odpowiedzi zawarte w pytaniu dotyczącym uwarunkowań, które mogą wpływać na zjawisko przemocy. Jedna z respondentek dodała, że do czynników warunkujących możliwość pojawienia się przemocy domowej należałoby dodać także cechy związane z osobowością sprawcy przemocy. Specjaliści z poradni psychologiczno-pedagogicznej w pytaniu kontrolnym

najczęściej zaś wskazywali na uzależnienia, w dwóch pozostałych przypadkach na wszystkie z zaproponowanych w odpowiedziach uwarunkowania.

Poproszono też badanych o wskazanie na kategorie osób narażonych najczęściej na zjawisko doświadczania przemocy domowej. W opiniach specjalistów z poradni psychologiczno-pedagogicznej według jednej z respondentek na przemoc są narażone osoby słabsze i zależne. Według innej wszystkie wymienione kategorie, a według ostatniej prawie wszystkie wymienione w pytaniu kategorie osób – poza mężczyznami. W ostatnim przypadku ujawnił się stereotyp społeczny, według którego ofiarą przemocy nie może być mężczyzna.

Zapytano także badanych o uwarunkowania odnoszące się do sprawców przemocy. W grupie specjalistów z poradni psychologiczno-pedagogicznych w dwóch przypadkach nie udzielono odpowiedzi na to pytanie (przy czym jedna z respondentek podkreśliła, że nie posiadała dostępu do tego typu badań – a przez to wiedzy). W jednym przypadku dokonano wskazania na poczucie bezkarności sprawców przemocy. W przypadku pracowników z poradni psychologiczno-pedagogicznych w pytaniu, kto w ich opinii jest najczęściej sprawcą przemocy w dwóch przypadkach nie udzielono również na to pytanie odpowiedzi (przy czym jedna z respondentek napisała, że na ten temat nie posiada wiedzy). Osoba, która skorzystała z możliwości wyrażenia swojej opinii napisała, że sprawcami przemocy są najczęściej mężczyźni.

Poproszono również respondentów o ocenę form pomocy w zakresie jakości poradnictwa oferowanego w powiecie pruszkowskim a m.in. skierowanego do osób doświadczających przemocy domowej. Specjaliści z poradni psychologiczno-pedagogicznej w dwóch przypadkach nie wypowiedzieli się na ten temat (przy czym jedna z tych osób w komentarzu napisała, że na ten temat *nie posiada wiedzy*). Trzecia osoba z tej grupy badanych stwierdziła, że jakość pomocy udzielanej dorosłym pod względem psychologicznego wsparcia, jest na poziomie dobrym. Specjaliści z poradni psychologiczno-pedagogicznych ocenili także rodzaj wsparcia psychologiczno-pedagogicznego. Ocenili je także w sposób zróżnicowany, bowiem każdy z trzech respondentów na ten temat posiadał odmienne zdanie czyli: jedna osoba oceniła udzielane wsparcie jako bardzo dobre, kolejna na poziomie dobrym, ostatnia na poziomie dostatecznym. Na temat oceny wsparcia socjalnego, w tym też rzeczowego wypowiedziała się tylko jedna osoba, oceniając je na poziomie dostatecznym. Pozostali badani nie skorzystali z możliwości wyrażenia swojej opinii na ten temat, przy czym jedna z nich stwierdziła, że nie posiada w tym zakresie wystarczającej wiedzy a podobne wskazania dotyczyły także oceny jakości poradnictwa prawnego (1- wskazanie na ocenę dobrą, jedno na dostateczną).

Badanych poproszono również o wyrażenie swojej opinii na temat oceny działań skierowanych do sprawców przemocy domowej w aspekcie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych. Pracownicy poradni psychologiczno-pedagogicznych poza jedną osobą nie wypowiedzieli się na ten temat. Przy czym jedna osoba z tej grupy stwierdziła, że na ten temat nie posiada wiedzy. Według jednej respondentki, która wyraziła swoją opinie - wsparcie w tym zakresie udzielane sprawcy przemocy domowej jest na poziomie dostatecznym.

Na pytanie względem oceny: *czy pomoc i wsparcie realizowane w Powiecie jest na poziomie wystarczającym*, ponownie pracownicy przychodni psychologiczno-pedagogicznych w większości nie udzielili odpowiedzi (przy czym jedna z respondentek stwierdziła, że nie posiada na ten temat wiedzy względem aktualnych badań). Tylko jedna osoba wyraziła pogląd, że pomoc nie jest wystarczająca podkreślając że: „jest mało instytucji zajmujących się takim aspektem”.

Poproszono badanych o wskazanie, co ich zdaniem utrudnia działania skierowane przeciwko zjawisku przemocy. W grupie pracowników poradni psychologiczno-pedagogicznych wszyscy badani wskazali na problemy wynikające z niskiej świadomości społecznej na temat zakresu i możliwości niesienia pomocy ofiarom przemocy. W dwóch przypadkach podkreślono również brak inicjatywy podejmowanej przez osoby doświadczające przemocy domowej do podejmowania działań zmierzających do zmiany ich sytuacji życiowej.

Według specjalistów z poradni psychologiczno-pedagogicznej zjawisko przemocy domowej występujące w Powiecie zostało uznane za poważny problem społeczny. Dwoje respondentów z poradni psychologiczno-pedagogicznych wskazało, że jest zbyt mało instytucji zajmujących się takim działaniem, ale pozostałych dwóch respondentów nie wyraziło jednak na ten temat opinii. Na pytanie *jak oceniają respondenci działania podejmowane w ramach Powiatu na rzecz przeciwdziałania przemocy* również otrzymano tylko jedną opinię z której wynika że: takie działania są w Powiecie realizowane w stopniu niedostatecznym. Jedna z osób nieudzielających odpowiedzi stwierdziła, że na ten temat nie posiada także wiedzy.

Na pytanie otwarte o to, jakie działania powinno się w skali Powiatu podjąć, aby lepiej przeciwdziałać zjawisku przemocy uzyskano tylko jedną konkretną wskazówkę. Respondentka napisała, że powinny być „jasno określone zasady dostępne dla wszystkich, czytelne oparte o współpracę różnych instytucji”.

Więcej informacji pozyskano od przedstawicieli tej grupy w trakcie badań fokusowych.

Psycholog:

uczyć należy ludzi mówienia tego, co czują. Lekarz powiedział, żeby nie przywozić matki chłopca, bo ona nie wytrzyma - jak to zobaczy. Pan jest mężczyzna, Pan to wytrzyma - znów mit. Nie ma gdzie szukać pomocy dla dzieci z depresją czy z zaburzeniami osobowości. Nie wszystkim jesteśmy w stanie pomóc. Nie wypiszemy recepty, nie umieścimy na terapii 24 na dobę.

8. Analiza sondażu skierowanego do służby sądowej

W sprawach opiekuńczych, gdy opiekunowie nieletnich nie wywiązują się z obowiązków rodzicielskich, gdy pojawiają się obawy o dobrostan dziecka gdy sąd orzeka nadzór kuratora³⁸.

Tylko jedna osoba z tej grupy specjalistów wzięła udział w niniejszym badaniu realizowanym w grupie panelowej ekspertów w formie (grupy fokusowej).

Kurator Sądowy:

Mam nadzory w kamienicach w „dzielnicy cudów” w Pruszkowie. Tam spotkałam się z szeroko pojętą przemocą, gdzie pracuję z dziećmi. Ale pewnych zachowań nie da się wyrugować. Same dzieci, jest ich dwoje czy troje, to same dzieci są ze środowiska przemocy ale też dzieci już są przemocowe – mają same problemy. Każda moja wizyta, każdy przypadek, to jest bardzo trudne środowisko, i jak jest troje, to może jedno wyjdzie a reszta będzie taka jak rodzice. Ciężko jest, jeśli nie zmienią środowiska odpowiednio wcześniej.

W tym miejscu kurator zwrócił uwagę na istnienie międzypokoleniowego zjawiska przemocy wskazując na cykle, które są związane z replikowaniem negatywnych wzorców relacji zaczerpniętych z rodzinnych domów naznaczonych przemocą³⁹. Ważnym w tym zakresie, byłoby rozwijanie programów edukacyjno-korekcyjnych wraz ze wsparciem terapeutycznym skierowanych do nieletnich. Nie mniej ważne byłoby podjęcie działań zmierzających do rozwijania takich okoliczności, w której młodzi ludzie mieliby szansę zaczerpnięcia dobrych wzorców z rodzin pozbawionych dysfunkcji, co mogłoby być powiązane np. ze wspólną nauką realizowaną w domach dzieci, które żyją w harmonijnym środowisku rodzinnym.

W kolejnym podrozdziale wskazane zostaną poważne braki, co do jakości współpracy z sądową służbą kuratorską, prokuratorami ale też sędziami. W toku wywiadów pogłębionych

³⁸ Art. 109 Kodeksu Rodzinnego i Opiekuńczego, Dz. Cyt.

³⁹ Zob. B. Krahe, Agresja, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2006, s. 178.

zarejestrowano na ten temat dyskusję, z której wynika, że również te służby mogą być przeciążone obowiązkami zawodowymi, odczuwać konsekwencje braków kadrowych, ale też innych zjawisk związanych z ograniczeniem możliwości powierzonych im zadań.

W tym kontekście pojawiły się np. wypowiedzi typu:

- Trzeba też zrozumieć, że osoby pracujące w sądzie są zawałeni sprawami. Tak jak kuratorzy. Kuratorów w tej chwili powinno być dla nieletnich chyba z 15 a jest 6. To nie jest tak, bo co oni są winni? Nie ma nowych - zatrudnianych i do pracy też nie ma nowych osób. Odnosnie jeszcze prokuratury dopowiem jeszcze jedno. Trzeba wziąć też pod uwagę, ale to jest system [problemy systemowe]. Do końca roku ilość spraw musi być zakończonych. Tam jest po prostu najważniejsza statystyka, aby nic nie przeszło na kolejny rok, ani na kolejny miesiąc. Przychodzi 30-y każdego miesiąca i to jest wszystko wypychane. No czasami jest tak, że powinien być akt oskarżenia, ale no dobra coś brakuje w dokumentacji - do sądu - może przejdzie. Tak samo jest z umorzeniem. Jak się nie odwołują, to się nie odwołują. Jak dostajemy pismo z sądu to jest termin 7 dni, ale w drugą stronę to już nie działa.

9. Relacje między instytucjami i ocena jakości realizowanej współpracy

W diagnozie związanej z przeciwdziałaniem zjawisku przemocy domowej w pow. pruszkowskim ważnym stało się zbadanie m.in. jakości międzyinstytucjonalnej współpracy (i to zarówno drogą ankiet jak i w grupach fokusowych).

Tym samym dążono do pozyskania informacji na temat oceny specjalistów zaangażowanych w przeciwdziałanie zjawisku przemocy (reprezentujących dane podmioty) na tle infrastruktury związanej z udzielanym wsparciem dla osób doświadczających przemocy. Ważnym stało się również rozpoznanie barier obniżających efektywność zastosowanych systemowo rozwiązań.

W świetle uzyskanych wyników badań należy stwierdzić, że współpraca pomiędzy instytucjami w Powiecie odbywa się zarówno w formie doraźnej, jak też w sposób zaplanowany. Doraźne działania odnoszą się do bieżących potrzeb, czyli wymagających podjęcia natychmiastowych działań związanych najczęściej z interwencją kryzysową. Zazwyczaj jest to związane z pracą funkcjonariuszy Policji w powiązaniu ze specjalistami z OPS, służbą i ochroną zdrowia – jeśli ofiara przemocy wymaga wsparcia medycznego i psychologicznego. W zależności od sytuacji osób doświadczających przemocy w interwencji mogą uczestniczyć także w niej pracownicy ZOW, kuratorzy sądowi i inne podmioty/służby, które wobec zagrożenia zdrowia a nawet życia ofiary doświadczającej przemocy domowej

podejmują wspólnie z Policją działania. Takie sytuacje obrazują badania jakościowe związane z bezpośrednimi wypowiedziami specjalistów. Przykładowo stwierdzano, że:

Funkcjonariusz Policji w Piastowie:

-Współpracujemy z państwem przez ścianę [z ZOW Piastów] i czasami wymieniamy się pacjentami. Osoby, które najpierw zwróciły się do państwa o pomoc trafiają do nas i odwrotnie. I chętnie korzystamy z Państwa fachowej pomocy, jest to dla nas placówka najbliższa do której ludzi kierujemy;

Funkcjonariusz Policji:

każda sprawa jest indywidualna. Trzeba rozpoznać - jak jest zawiadomienie - czy tak było, czy nie było. Jeśli są już jakieś poważne sytuacje, że jest osoba pobita – udzielana jest pomoc medyczna itd. My wnioskujemy do prokuratury o tymczasowy areszt sprawcy. Tu nie ma znaczenia czy to jest pierwsza, druga interwencja. Nie ma tak. Wszystko zależy od zdarzenia;
Przedstawiciel OPS:

- zajmujący się rodzinami zastępczymi: „Gdy jest przemoc fizyczna czy psychiczna wobec dzieci, to szybko - to zgłaszamy. Albo rozwiązujemy rodzinę, albo interwencyjnie działamy posiłkując się ZOW. Cieszę się że w mojej działalności takich spraw jest stosunkowo niewiele;
- Przedstawiciel Służby i ochrony zdrowia: „my bardzo często ze służbami mundurowymi współpracujemy - jako służba zdrowia, bo Państwo do nas przyjeżdżają;

Przedstawiciel Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych:

- osoby, które przychodzą do nas zgłaszać [jednostki mające problemy alkoholowe] tak naprawdę same opowiadają, co się [w środowisku domowym] dzieje. Zgłaszani w 90 % są też powiązani z przemocą. Są interwencje policji;

Były przewodniczący ZI w Pruszkowie

– były interwencje, wspólne patrole z policją, też udział w interwencjach domowych. Jeździłem z policją dwa trzy razy w tygodniu, dosyć często;

Przedstawicielka OPS:

– Czasami są sytuacje trudne. Mamy chłopca 16-letniego, który bije swoją babcię - dosyć regularnie. Oczywiście próbujemy sięgać po pomoc fachowców z poradni psychologiczno-pedagogicznej, kontaktujemy się z ośrodkami pomocy społecznej we właściwej Gminie, próbując pozyskać informacje szersze i jeśli jest przemoc, to wiąże prawie wszystkie służby;

Przedstawiciel Gminnej Komisji do Rozwiązywania Problemów Alkoholowych:

- Ja współpracuję z Gminną Komisją w Michałowicach, ale współpracuję z NGO i tu muszę powiedzieć, że tej przemocy jest znacznie mniej. I z ludźmi się kontaktuję: z osobami uzależnionymi, współuzależnionymi, ale takie osoby są już po terapii i mają inny ogląd i wiedzę na temat przemocy;

Przedstawicielka OPS

–współpracujemy z oświatą, z Kościołem, wspólna płaszczyzna doprowadziła do tego, że księża przysyłają nam do punktu konsultacyjnego osoby stosujące przemoc. Nie wiem kiedy się to ujawnia? Raz Pan przyszedł po spowiedzi - do punktu konsultacyjnego - także coraz częściej to się zdarza. Kościół - ma tu duże pole do popisu. Ale współpraca z Policją ze względu na uszczuplenie kadry jest trudna;

- „Współpracujemy z GOPS, Kościół też wspiera w zaopatrzenie w rzeczy, wyżywienie, rachunki”.

Przedstawiciel Straży Pożarnej:

- my gdy podejmujemy działania interwencyjne zazwyczaj jesteśmy służbą pomocniczą. Służbą wiodącą jest Policja. My pomagamy np. przy otwarciu lokalu.

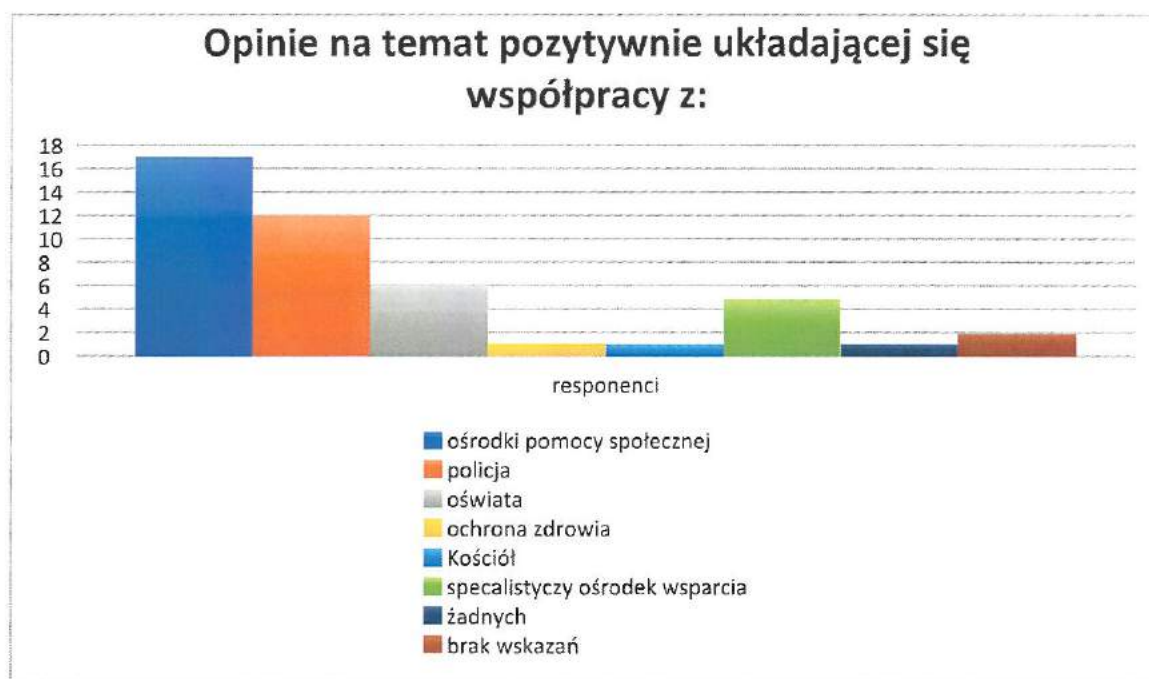
Prace w skali między instytucjonalnej odbywają się więc również w sposób planowy czyli długotrwały uregulowany systemowo, co jest konsekwencją wszczęcia procedury „niebieskiej karty”. Odnosi się to do zadań realizowanych we współpracy z zespołami interdyscyplinarnymi, ośrodkami pomocy społecznej, funkcjonariuszami policji, kuratorami sądowymi wraz z innymi podmiotami realizującymi wsparcie dla osób doświadczających przemocy m.in. w postaci zróżnicowanego poradnictwa realizowanego w punktach informacyjno-konsultacyjnych czy w innych ośrodkach takich jak np. ZOW Piastów.

Dlatego w sondażu diagnostycznym dążono do zbadania jakości tak rozumianej współpracy z uwzględnieniem czynników zewnętrznych – względem rozwiązań systemowych oraz wewnętrznych odnoszących się do jakości współpracy zaangażowanych instytucji/służb/podmiotów nakierowanych w swej działalności na przeciwdziałanie zjawisku przemocy oraz ochronę osób doświadczających jej konsekwencji. W toku dalszych prac pozwoliło to, na zdiagnozowanie zarówno problemów systemowych w zakresie skuteczności istniejących rozwiązań wynikających z prawodawstwa RP, jak też na wskazanie mocnych oraz słabych

stron we współpracy międzyinstytucjonalnej, czyli na diagnozę potrzeb danych instytucji, podmiotów oraz służb.

Opinie funkcjonariuszy policji na temat z jakim podmiotem współpraca układa się najlepiej przedstawiono na poniższym wykresie.

Wykres 90. Opinie na temat pozytywnej współpracy z następującymi podmiotami/instytucjami/służbami zaangażowanymi w zwalczanie przemocy w pow. pruszkowskim

Opracowanie zbiorcze

W zestawieniu zbiorczym dotyczącym opinii policjantów na temat z kim współpraca układa się najlepiej wskazano przede wszystkim, że z ośrodkami pomocy społecznej a następnie z policją. Wskazywano także na dobrą współpracę z oświatą oraz z ZOW Piastów. Najrzadziej w badaniu z wykorzystaniem ankiety wskazywano na dobrą współpracę z ochroną zdrowia oraz z Kościołem.

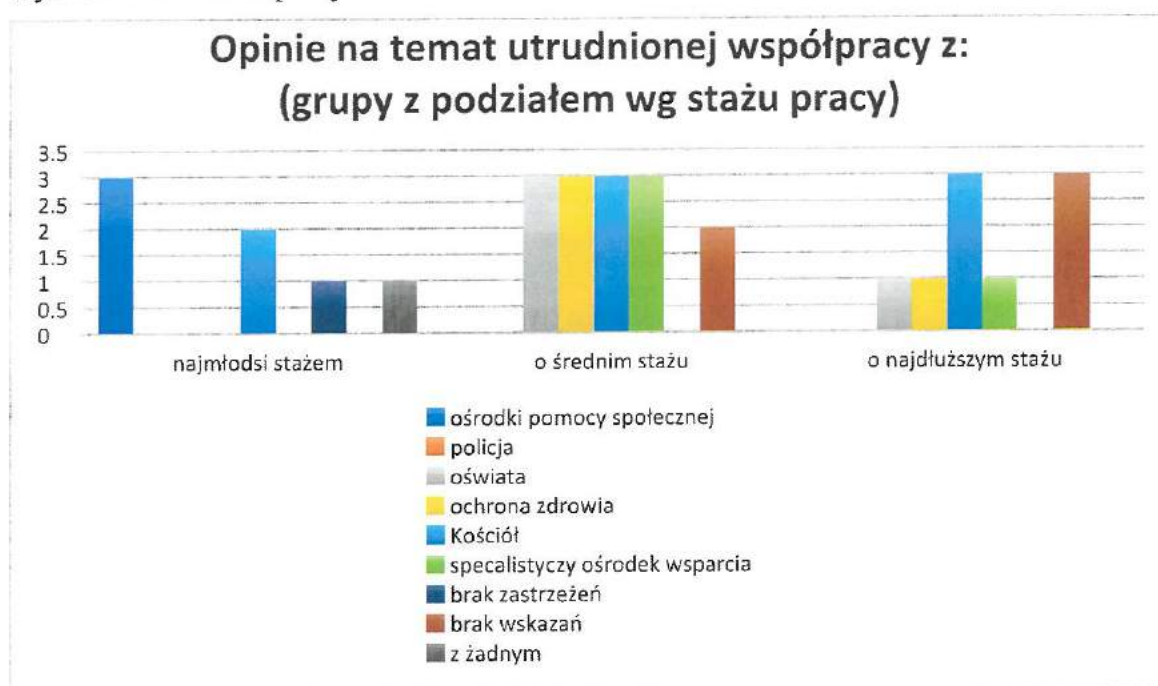
Uszczegóławiając pozyskane dane z podziałem wypowiedzi respondentów na trzy grupy zróżnicowane pod względem stażu pracy można stwierdzić, że:

- w opinii funkcjonariuszy z grupy o najmłodszym stażu pracy najlepiej współpraca układa się z ośrodkami pomocy społecznej, policją oraz oświatą, w tym z ZOW.
- w grupie funkcjonariuszy o średnim stażu pracy zdecydowanie wskazywano, że współpraca układa się najlepiej z ośrodkami pomocy społecznej oraz z policją.

- w grupie najstarszych pracowników wskazywano na najlepszą jakość współpracy z ośrodkami pomocy społecznej, policją oświatą oraz z ZOW.

Funkcjonariuszy poproszono również o wskazanie na to, z jakimi podmiotami współpraca jest utrudniona. Zdania na ten temat były zróżnicowane, dlatego opinie policjantów przedstawiono w podziale na trzy grupy respondentów zróżnicowane pod względem stażu pracy.

Wykres 91. Z którymi przedstawicielami służb/instytucji współpraca w zakresie przeciwdziałania zjawisku przemocy w Powiecie jest utrudniona? –z podziałem na grupy wyznaczone stażem pracy

W grupie młodszych stażem pracowników policji wskazywano często, że współpraca jest utrudniona z ośrodkami pomocy społecznej niekiedy w komentarzu dopisując, że powodem takiej opinii jest „zbyt rzadkie monitorowanie rodzin z problemami”.

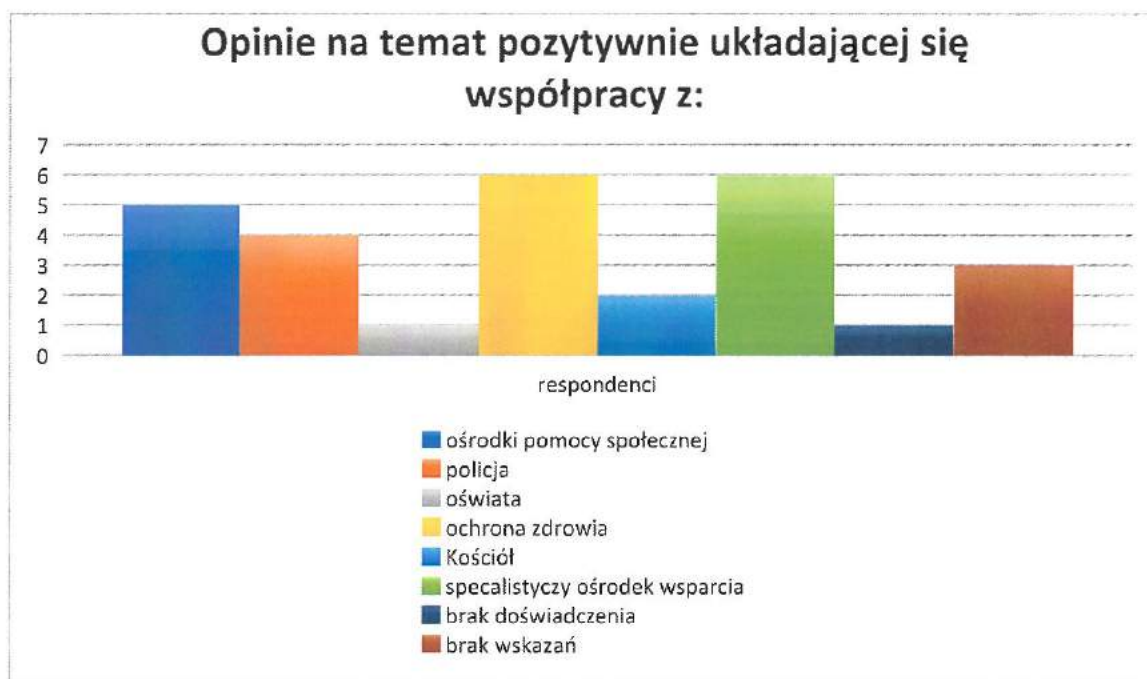
W grupie pracowników o średnim stażu pracy po równo stwierdzano, że współpraca jest utrudniona z oświatą, ochroną zdrowia, Kościołem (np. z powodu „różnic myślenia”) oraz z ZOW. Zdarzało się także, że jeden z ankietowanych wskazujący na trudności współpracy w zakresie przeciwdziałania zjawisku przemocy wskazywał na oświatę, ochronę zdrowia i ZOW w komentarzu dodając, że problemem jest „brak wiedzy; tłumaczenie, że nie mam kim się tym zająć”.

Według zaś pracowników policji o najdłuższym stażu pracy najgorzej współpraca układa się z Kościołem, przy czym jedna trzecia badanych nie zaznaczyła żadnej odpowiedzi.

Opinie przedstawicieli służby i ochrony zdrowia

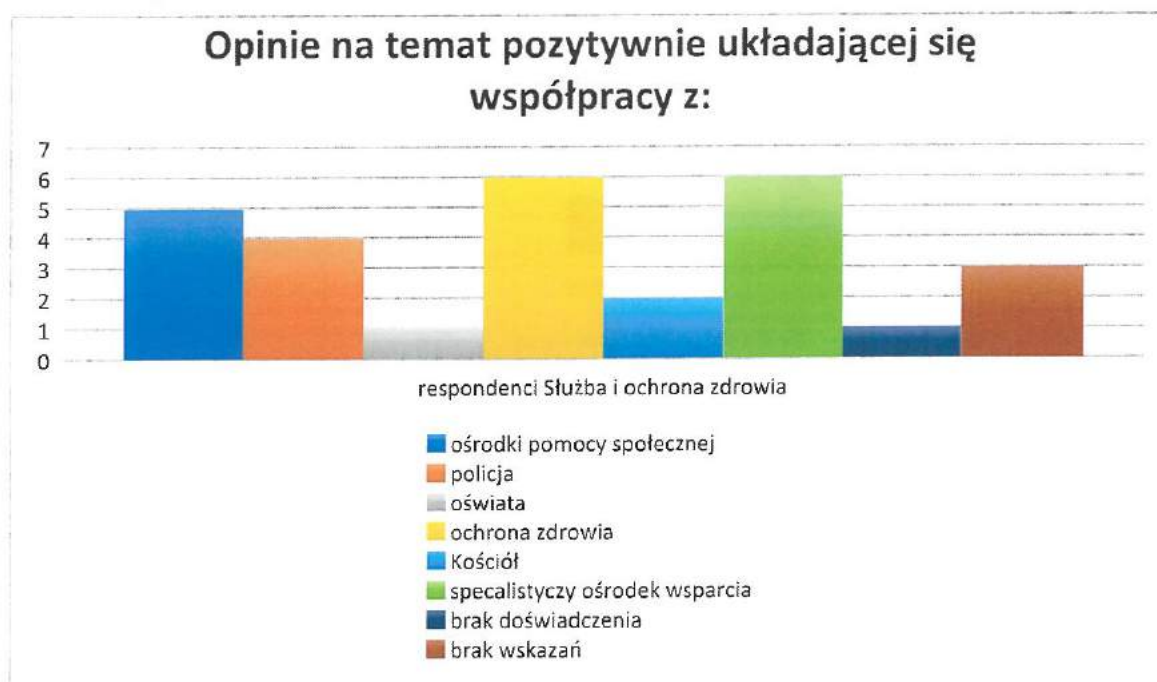
Według badanych ze służby i ochrony współpraca najlepiej układa się z ochroną zdrowia oraz z ZOW, a także z ośrodkami pomocy społecznej i policją. Najmniej osób wskazało na dobrą jakość współpracy ze środowiskiem oświaty.

Wykres 92. Z którymi przedstawicielami służb/instytucji współpraca układa się pozytywnie w zakresie przeciwdziałania zjawisku przemocy w pow. pruszkowskim? - służba i ochrona zdrowia

Opracowanie zbiorcze

Wykres 93. Z którymi przedstawicielami służb/instytucji współpraca układa się pozytywnie w zakresie przeciwdziałania zjawisku przemocy w pow. pruszkowskim?

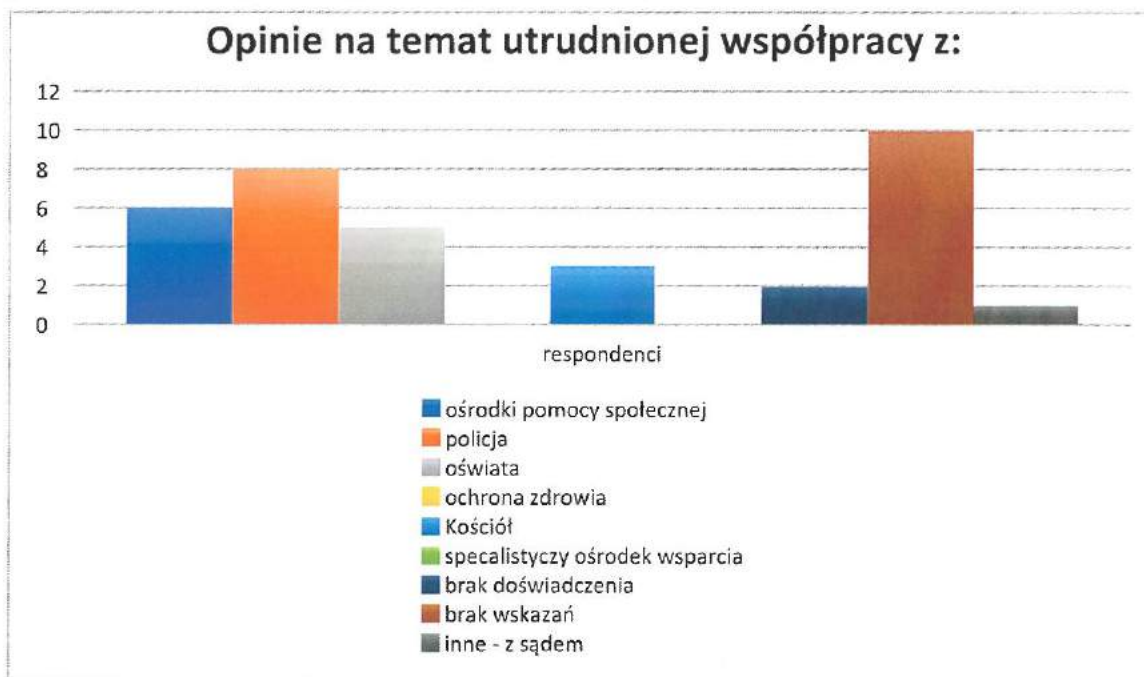

Zestawienie zbiorcze

Według badanych ze służby i ochrony zdrowia współpraca najlepiej układa się z przedstawicielami służby i ochrony zdrowia oraz z ZOW. Dobrze też oceniono współpracę z ośrodkami pomocy społecznej oraz z policją. Rzadziej wskazywano na dobrą jakość współpracy z Kościołem a najrzadziej ze środowiskiem oświaty.

W pytaniu kontrolnym zawartym w ankiecie opinie przedstawicieli sektora służby i ochrony zdrowia na temat tego, z jakimi podmiotami współpraca jest utrudniona, pojawiły się odmienne odpowiedzi.

Wykres 94. Z którymi przedstawicielami służb/instytucji współpraca w zakresie przeciwdziałania zjawisku przemocy w Powiecie jest utrudniona? – służba i ochrona zdrowia

Opracowanie zbiorcze

Przede wszystkim wskazywano na utrudnioną współpracę z Policją. W dalszej kolejności wskazywano na trudności we współpracy pojawiającej się z ośrodkami pomocy społecznej, a następnie z oświatą i na końcu z Kościołem. Jedna z respondentek z grupy o najstarszym stażu pracy podkreśliła w kategoriach *inne*, że najtrudniej współpraca układa się z Sądem – wskazując na zbyt długi okres oczekiwania na wydanie decyzji (ok 1-2 tygodni).

Opinie pracowników ośrodków pomocy społecznej

Respondenci z ośrodków opieki społecznej wskazywali, że najlepiej współpraca układa się z Policją oraz z innymi ośrodkami pomocy społecznej.

Jednocześnie w trakcie wywiadów fokusowych podkreślono, że bliższa współpraca międzyinstytucjonalna jest także rozwijana w odniesieniu do bieżących potrzeb.

Specjalistka z OPS Nadarzyn:

Mieliśmy z uchodźcami centrum pomocy humanitarnej Ptak – i dyrektor PCPR przyjechał i pomógł nam stworzyć procedurę działania. My ze sobą współpracujemy;

Specjalistka z OPS Raszyn:

Pierwsza rozmowa - to pomoc społeczna i Policja w NK. Waga tych spraw? Są one bardziej skomplikowane, bo dochodzą tu współzależnienia i uzależnienia krzyżowe – cięższe niż w poprzednich latach. U nas mamy dobrą współpracę z Policją mamy dobre doświadczenia w wyjazdach pracowników socjalnych z dzielnicowymi w środowisko. Są też przedstawiciele sądu dla nieletnich i osób starszych. Są też przedstawiciele służby medycznej, Komisji Zdrowia więc tu współpraca jest na poziomie, który dla nas jest satysfakcjonujący. Kierujemy też do ZOW.

W badaniu ankietowym wskazano również na instytucje/służby/podmioty, z którymi współpraca jest utrudniona. Według pracowników z ośrodków pomocy społecznej powtarzały się opinie, że najtrudniej współpraca układa się z ochroną zdrowia oraz z ZOW. Raz wskazano na Policję oraz na Kościół. Pojawiły się też dodatkowo dwa komentarze. Przykładowo „współpraca jest utrudniona, bo - tajemnica zawodowa” - w odniesieniu do służby i ochrony zdrowia; według innej respondentki problemem jest „brak indywidualnej komunikacji”.

W badaniach fokusowych przewodniczący ZI podkreślał, że współpraca jest utrudniona z GKdsRPA, „Komisja do rozwiązywania problemów alkoholowych – czekają z decyzją na leczenie dopóki ZI nie podejmie decyzji. Brak współpracy porozumienia”.

Niektórzy przedstawiciele OPS, ZI wskazywali też na problemy wynikające z małego wsparcia oświaty we wszczynaniu procedury NK.

Przewodnicząca ZI:

– kart NK mamy mniej niż wcześniej, było 40 teraz ok 30 w gminie. Nawet covid tego nie zmienił, ale jakościowo są to sprawy trudniejsze. Wcześniej statystykę napędzały nam tzw. okołorozwodówki, bo adwokat kazał, co szybko zamykaliśmy jako konflikt w rodzinie. Teraz mam wrażenie, że sprawy są bardziej skomplikowane i poważniejsze. Jesteśmy z tym sami. W każdym sprawozdaniu piszę, że współpraca jest szeroka, ale widzę osamotnienie w NK. Karty są zakładane przez Ośrodki Pomocy Społecznej i Policję. Zdarza się, że NK są zakładane przez szpitale niekiedy też psychiatryczne, ale oświata odsyła do nas. Na tej zasadzie zróbcie coś.

Specjalistka OPS Raszyn:

– Widzimy spadek NK w Raszynie. W 2021 r. NK były zakładane przez ośrodki pomocy i przez policję ale nie przez oświatę ani służbę zdrowia, poza pojedynczymi kartami z oświaty czy z komisji czy służby zdrowia.

Poproszono również o opinię nauczycieli na temat tego, z kim współpraca układa się najlepiej względem aktywności podejmowanych w celu przeciwdziałania zjawisku przemocy.

Według nauczycieli najlepiej współpraca układa się z ośrodkami pomocy społecznej (4 zaznaczenia w pyt. Wielokrotnego wyboru) oraz z przedstawicielami placówek oświaty (4).

Zdaniem pracowników oświaty współpraca jest utrudniona najbardziej z przede wszystkim z ochroną zdrowia (4 odp. w pytaniu wielokrotnego wyboru) Policją (3) Kościołem (3) a jedna osoba nie udzieliła na ten temat odpowiedzi.

Dodatkowo, troje respondentów wpisało w tym zakresie własne przemyślenia, wskazując na utrudnienia związane z „długim czasem oczekiwania”; z „terminami wizyt NFZ”; „brakiem natychmiastowej reakcji, częste podejście do sprawy lekceważące”.

Poradnie psychologiczno-pedagogiczne

Specjaliści z poradni psychologiczno-pedagogicznej wskazali, że współpraca najlepiej układa się z ZOW (1) i oświatą (1). Na pytanie z kim jest utrudniona stwierdzono raz, że z oświatą, jedna osoba nie udzieliła odpowiedzi a inna kolejna podkreśliła, że ze wszystkimi podmiotami współpraca układa się bez zastrzeżeń.

Zespół Ośrodków Wsparcia

Według specjalistów z ZOW – współpraca układa się najlepiej z ośrodkami pomocy społecznej, że specjalistycznymi ośrodkami wsparcia udzielającymi pomocy osobom doświadczającym przemocy a także z placówkami oświaty. Współpraca zdaniem tych specjalistów jest utrudniona zwłaszcza z Policją. Podkreślano przy tym, że powodem takiej oceny jest:

- nieprofesjonalne zachowania służb mundurowych, np. „w czasie interwencji informowanie: gdzie znajduje się ofiara przemocy;
- Funkcjonariusze mają tendencję do bagatelizowania trudności odczuwalnych przez ofiary przemocy;
- Osoby doznające przemocy często spotykają się z brakiem chęci pomocy od służby mundurowej, nie prowadzą postępowania do osób, które się zgłaszają. [Odczuwalny] jest brak szkoleń i informacji.

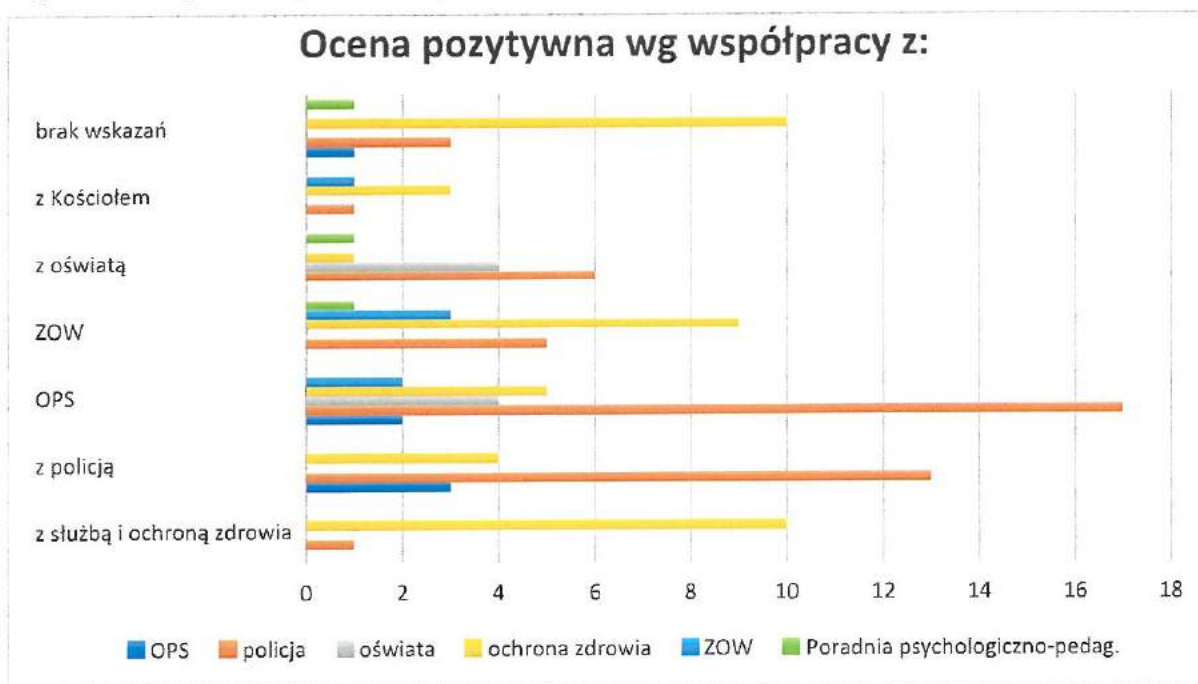
Pojawiły się też wskazania na ochroną zdrowia, co dodatkowo argumentowano następująco wskazując na „trudność w organizacji interwencji i uzyskaniu doraźnej pomocy”;

Wskazano również na problem współpracy z prokuraturą, sądami – w kierowaniu sprawców przemocy na programy korekcyjno-edukacyjne.

W podsumowaniu należy stwierdzić, że zdania na temat jakości współpracy z innymi podmiotami/instytucjami/służbami były podzielone. Najrzadziej wskazywano na dobrą współpracę z Kościołem, najczęściej zaś pozytywnie oceniano jakość współpracy z OPS. Uszczegóławiając przedstawiciele danych podmiotów ocenili współpracę najlepiej z:

- przedstawiciele oświaty – z oświatą (4) oraz z OPS (4);
- przedstawiciele OPS – z policją (3), OPS (2) i oświatą (1);
- przedstawiciele poradni psychologiczno-pedagogicznej – z ZOW (1) oraz z oświatą (1);
- funkcjonariusze Policji – z OPS (17), z policją (12), z oświatą (6), ZOW (5), z Kościołem (1);
- przedstawiciele służby i ochrony zdrowia – ze służbą i ochroną zdrowia (10), z ZOW (9), z OPS i Policją (po 7) – jednakże 10 osób nie udzieliło na ten temat informacji niekiedy dodając, np. że „nie posiadają wystarczającej na ten temat wiedzy/doświadczenia”.
- przedstawiciele ZOW – OPS oraz ZOW.

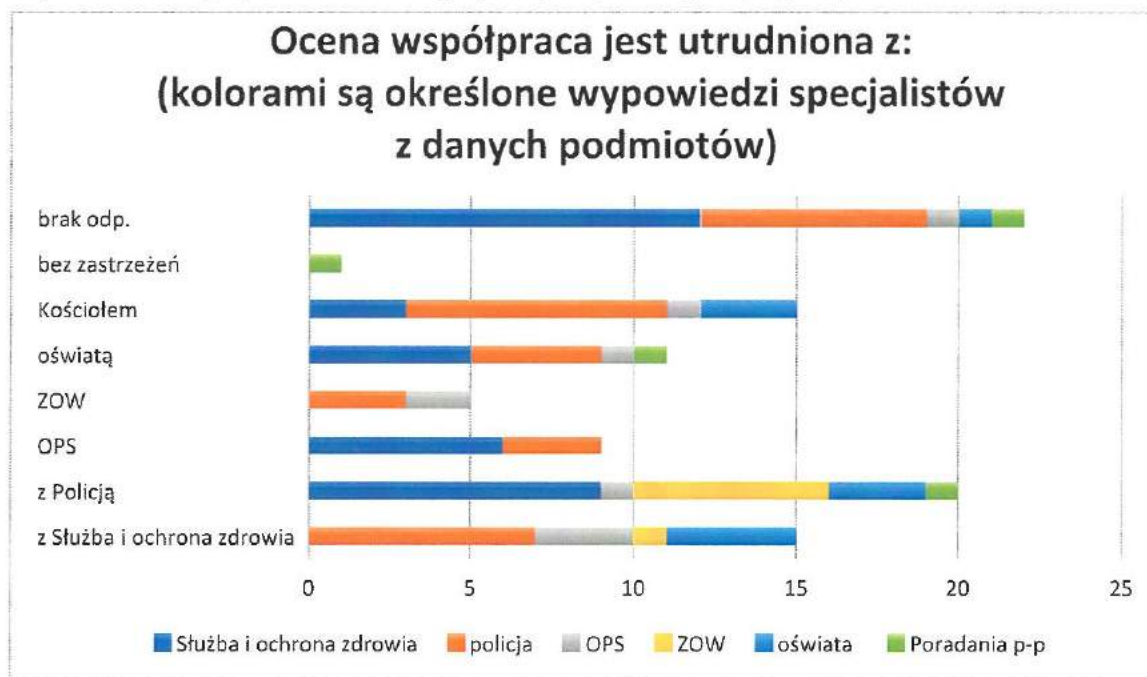
Wykres 95. Opinie wszystkich respondentów na temat dobrej współpracy z:

Opracowanie zbiorcze

Gdy zapytano respondentów, w pytaniu kontrolnym z jakim podmiotem współpraca jest utrudniona na ten temat pojawiały się rozbieżne opinie w zależności od przedstawicieli danych podmiotów/służb/instytucji.

Wykres 96. Negatywna ocena międzyinstytucjonalnej współpracy

Opracowanie zbiorcze

Według opinii badanych z podziałem na podmioty współpraca utrudniona jest wg:

- przedstawiciele oświaty – ze służbą i ochroną zdrowia (4) Policją (3), z Kościołem (3), brak odpowiedzi (1);
- przedstawiciele OPS – ze służbą i ochroną zdrowia (3), ZOW (2) i oświatą (1), policją (1), OPS (1), Kościołem (1) a jedna osoba nie udzieliła na ten temat odpowiedzi;
- przedstawiciele poradni psychologiczno-pedagogicznej – z oświatą (1), przy czym jedna osoba nie udzieliła odpowiedzi a jedna napisała, że nie ma żadnych zastrzeżeń do współpracy ze wskazanymi podmiotami;
- przedstawiciele ZOW – że głównie z Policją (5).
- funkcjonariuszy Policji – z Kościołem (8), ze służbą i ochroną zdrowia (7), z Kościołem (7), z oświatą (6), ZOW (5), z ZOW (5), z oświatą (4), z OPS (3);
- przedstawiciele służby i ochrony zdrowia – z Policją (9), z OPS (6), z oświatą (5), z Kościołem (3) – jednakże aż 12 osób nie udzieliło na ten temat informacji niekiedy dodając, np. że „nie posiadają wystarczającej na ten temat wiedzy/doświadczenia. Jedna osoba dodatkowo wskazała, że najgorzej współpraca układa się „z sądami”;

10. Problemy współpracy z sądami/prokuraturą i kuratorską służbą sądową

Negatywne oceny pojawiły się zwłaszcza wobec jakości międzyinstytucjonalnej współpracy z sądami, prokuraturą oraz z kuratorami sądowymi, co wymaga osobnego przedstawienia. Prawie we wszystkich grupach specjalistów biorących udział w sondażu diagnostycznym (z wykorzystaniem grup fokusowych) wskazywano na takie trudności, choć wynikające z różnych przyczyn.

Do jednych z nich należy zjawisko umarzania postępowania – wobec przekazywania zawiadomienia o popełnieniu przez sprawców przemocy przestępstwa - kierowanego do prokuratury. Dla specjalistów zaangażowanych w proces wyjścia ofiary przemocy z kryzysu to zjawisko jest niezrozumiałe, co odzwierciedlało się w wypowiedziach respondentów, zarejestrowanych w trakcie badań fokusowych:

Przedstawicielka OPS:

Pamiętam, było takie duże spotkanie, była: prokuratura, policja i różne służby. Pani prokurator, zachowywała się jakby nie była zainteresowana spotkaniem - a ja na mowę ciała - bardzo zwracam uwagę. Bardzo trudno było uzyskać odpowiedzi na temat postępowań i to takich: dlaczego są np. sprawy umarzane. My zadawaliśmy bardzo konkretne pytania np. o to: czy zapiski psychologa są dowodem, czy pamiętnik ofiary jest dowodem. Nam np. brakuje czegoś takiego [wiedzy i konkretnych informacji]. Ja piszę np. do prokuratury zawiadomienie a np. na spotkaniu się dowiedziałam, że po to, aby oni od nas zażądali dokumentu - ja powinnam o tym napisać - w zawiadomieniu. Dla mnie to było naturalne. Czy ktoś nas z takich kruczków szkolił? Dobrze by było gdybyśmy usiedli i otrzymali informację: róbcie to tak, a tego nie róbcie, bo to i tak nie wyjdzie... Zróbcie tak. Chodzi o poznanie się, ale też o współpracę, o dobrą praktykę. Może my robimy gdzieś błąd, ale nikt z nas nie jest doskonały. Dowiedzieć się czegokolwiek w prokuraturze, to jakiś kosmos;

Specjalistka z OPS:

mi mówili, że ja mam do sądu nie wysyłać żadnych zdjęć nagich, bo sędzia na pewno tego nie weźmie pod uwagę. W momencie kiedy poszłam na sprawę sądową, oczywiście bez takiej dokumentacji obrońca pana miał taką dokumentację i włączył ją do procesu. Od tego czasu wysyłamy wszystko, co mamy zdjęcia, nagrania, notatki, tylko że musiałam się w taki sposób

przekonać. Nikt mi po prostu tego nie powiedział: weź co masz. Na dzień dzisiejszy wszystko biorę, ale to implikuje poważne konsekwencje. Teraz jest sprawa nagłośniona medialnie, że ośrodek pomocy społecznej nie napisał do sądu o zabezpieczenie dzieci, tylko o rozstrzygnięcie kwestii opieki. Też latami mnie uczono, że ja nie mogę w kompetencje sądu wejść. Nie mogę mówić, co ma robić. I to rozumiem, bo też tego nie lubię, jak ktoś do mnie tak pisze... ale taka rozmowa mi bardzo by się przydała z sądem, z prokuratorem. Chociaż też nie mam co narzekać, bo ostatnie sprawy o groźby czy inne karalne – już się toczą [...], więc nie powinnam narzekać.

Kurator sądowy:

Warto się odwoływać od postanowienia o umorzeniu przez prokuratora do sądu.

Specjalistka z ZOW:

my musimy wiedzieć, co oni a co my - aby uniknąć umorzenia, zwłaszcza gdy wiemy, że tam [w danym środowisku domowym] nie jest dobrze. Samo pismo, które idzie do prokuratury nie zawsze jest dobrze napisane. Jak się pisze zgłoszenie, to trzeba przytaczać, co sprawca/czyni powiedzieli, od kiedy jest przemoc, co się na nią składa, może pamięta godziny, dzień, co sprawca powiedział. To, co jest zapisane do prokuratury - to jest bardzo ważne. Muszą być konkretne dane. Trzeba podać podstawy prawne – paragrafy. W badaniach sprawy priorytetem jest to, czy złamano prawo - czy nie. Jeśli się poda paragrafy, opisz się co się działo – ale coś, co pokazuje kontekst.

Krytyczną ocenę wystawiono też takim prokuratorom, którzy nie zawsze wywiązują się z obowiązków wynikających z procedur postępowania wobec zawiadomień kierowanych do Prokuratury. Specjaliści z OPS niekiedy akcentowali, że „po kilka miesięcy czeka się na pierwszy wywiad prokuratora, po kilka miesięcy... (inny rozmówca stwierdził, że: postanowienie po półtora roku przyszło). Jest to o tyle niepokojące, że w trakcie oczekiwania może obniżać się u osoby doświadczającej przemocy motywacja i wiara, że będzie miała ona szansę wyjść z kryzysowej sytuacji życiowej. Zdarzały się nawet takie wypowiedzi pracowników OPS: „Mamy dobre przepisy, ale w takich kontekstach są one martwe”.

Zastrzeżenia dotyczyły również spraw prowadzonych przez sędziów, którzy z powodu niskiej szkodliwości umarzali postępowanie sądowe prowadzone wobec sprawców przemocy.

Przewodniczący ZI:

Zadziałała straż obywatelska - nie dopuściliśmy do sytuacji przemocy. I ja po 4 latach dostaję wezwanie do sądu w charakterze świadka. Stawiam się, bo sąd nakazał i na 10 wezwań nie stawiał się oskarżony... Po 4-5 latach sprawa umorzona, bo niska szkodliwość. Czyli co? Powinniśmy pozwolić,

aby przemoc się wydarzyła? Choćby z tego względu ludzie nie chcą się wtrącać. Nie mówiąc o tym, że mogą być źle postrzegani na osiedlu. Świadek za niestawienie dostaje karę – nieudolność systemu...

Na takie zjawiska wskazuje również analiza dokumentów zastanych. Przykładowo w gminie Nadarzyn w programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Nadarzyn na lata 2021-2027 podkreślono, że choć w latach od 2017 do 2019 r. liczba zgłoszeń przemocy domowej się podwoiła, to „śladowy odsetek spraw wszczętych na podstawie art. 207 Kodeksu karnego zakończył się wyrokiem skazującym. Przykładowo postępowanie w sprawie przestępstwa znęcania się (art. 207 k.k.) w gminie Nadarzyn wszczęto w 2017 roku a 9 przypadkach, ale sprawę zakończono tylko w dwóch. Natomiast w 2018 r. postępowanie sądowe wobec sprawcy przemocy domowej wszczęto w 11 przypadkach, ale wyrok skazujący związany z doprowadzeniem przewodu sądowego do końca odnotowano w statystyce tylko jeden raz⁴⁰. Jedną z przyczyn takiego stanu rzeczy może być wyjątkowo duża trudność dowodowa w prowadzeniu tego rodzaju spraw karnych”⁴¹

Pojawiały się również informacje, że nie wszyscy kuratorzy sądowi mogą wypełniać sumiennie swoje obowiązki, co m.in. dotyczy monitorowania rodzin – w tym powiązanych ze zjawiskiem przemocy domowej. W tym kontekście niepokojąca była wypowiedź specjalistki z OPS, co zarejestrowano w trakcie wywiadów prowadzonych w ramach grup fokusowych:

Pracownicy socjalni:

- czy statystyka jest ważniejsza niż człowiek? W żaden sposób nie można ich tłumaczyć. Jeśli Pani kurator do mnie dzwoni i się pyta: Co słychać u rodziny? bo podejrzewam musiała napisać sprawozdanie. A ja jej mówię, że ta rodzina od 3 miesięcy nie mieszka już w tej gminie –i jest zdziwiona. Jest dwójka dzieci, która w międzyczasie była zabrana, bo była interwencji. A pani kurator nic nie wie i jest zdziwiona, że od 3 miesięcy rodzina nie mieszka? I dzwoni do pracownika socjalnego – bo musi napisać sprawozdanie? Ale to jest system.

Według specjalistki z Niebieskiej Linii, pracującej również w Powiecie, problemy pojawiające się w tym zakresie podsumowane zostały następująco:

- Ile razy próbowaliśmy przebić się do sędziów, prokuratury i mieć z nimi współpracę? Rok trwa sprawa zanim zdejmemy łatkę z kogoś [nieluszenie oskarżonego o przemoc;

⁴⁰ Dane uzyskane na podstawie ze sprawozdań Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w gm. Nadarzyn, sporządzone na przestrzeni lat 2017-2019.

⁴¹ S. 10, <https://bip.nadarzyn.pl/plik,12390,projekt-uchwaly-17-program-pdf.pdf>

- na zawyły wywiad czekamy kilka miesięcy – a są dzieci –gdzie konieczna jest szybka interwencja;

- Pracuję dla NK w niebieskiej linii i dla dobra dzieci kuratorzy sądowi tłumaczyli kobiecie, że powinna przestać robić problem.

- A gdy sprawca jest skazany, ukarany ale znów siedzi z ofiarą i nad nią się znęca? Od ponad roku istnieje ustawa, że można wydać nakaz opuszczenia lokalu przez sprawcę. Dużo pracuję w tym zakresie, ale ja się spotykałam z taką sytuacją raz. Przepis jest - nikt nie korzysta. Nie dziwię się policjantom, skoro prokuratorzy również z tego nie korzystają.

Nie poradzimy sobie sami, to powinno być ubrane w prawo, które nas wspiera. A co zrobić, gdy już wyczerpano wszystkie możliwości? Najczęściej zawodzi człowiek nie prawo.

Pomyślałam o tym, co nas może uratować - to edukacja dzieci i młodzieży. Wolę, jak mają dużą wiedzę i wykorzystują ją w niesłusznych przypadkach i łatwiej to odkręcić, niż gdy osoba doświadcza kilkanaście lat przemocy - a potem tyle chodzi na terapię.

Problemy związane z jakością współpracy różnych podmiotów (zaangażowanych w zjawisko przeciwdziałania przemocy oraz wsparcia udzielanego osobom jej doświadczającym) w powiązaniu z sądami/prokuraturą/sądową służbą kuratorską były już przedmiotem wcześniejszych obrad, w tym poszukiwania dróg do przezwyciężenia takich trudności. W tym temacie specjalista biorący udział w jednej z grup fokusowych stwierdził, że „Były już obietnice z sądu, ale nic z tego nie wyniknęło...”.

Niestety przedstawiciele tej grupy nie skorzystali z możliwości wypowiedzenia się w sondażu diagnostycznym przeprowadzonym w celu powstania niniejszego dokumentu. Niewątpliwie ważnym w tym zakresie byłoby rozwinięcie dialogu, wypracowanie wspólnych dobrych praktyk, mogących pomagać w przezwyciężaniu trudności.

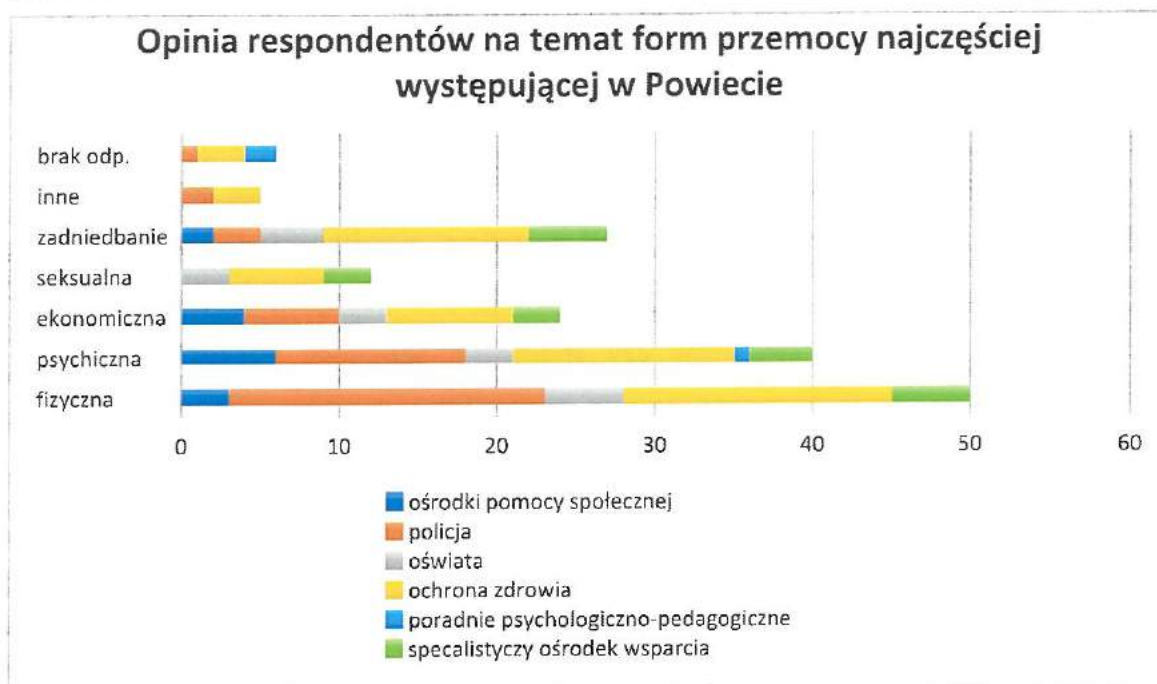
11. Wnioski i rekomendacje.

1. Wnioski

1). Rozpoznawanie zjawiska przemocy

Przedstawiciele instytucji/służb i innych podmiotów realizujących wsparcie osobom doświadczającym przemocy domowej w Powiecie posiadają wiedzę na temat tego problemu społecznego, w tym występowania zróżnicowanych form przemocy. W badaniu ankietowym wskazywano, że do najczęstszych form przemocy należy przemoc fizyczna. Jednocześnie w zależności od doświadczeń zawodowych, dane grupy respondentów wskazywały na takie formy przemocy, z którymi badani mają najczęściej kontakt w codziennej pracy.

Wykres 97. Opinie specjalistów na temat form przemocy najczęściej występujących w powiecie pruszkowskim

Opracowanie zbiorcze

Wszyscy specjaliści biorący udział w badaniach fokusowych posiadali świadomość, że przemoc pojawiająca się w środowisku domowym zazwyczaj nie dotyczy tylko jednej formy, ale że różne rodzaje przemocy nierzadko współwystępują ze sobą.

Z uzyskanych danych można wnosić, że najmniej rozpoznaną formą jest przemoc seksualna, która wciąż jest objęta obszarem tabu w polskim społeczeństwie. Do takich przypuszczeń skłaniają pośrednio m.in. wypowiedzi specjalistów zarejestrowane w trakcie badań fokusowych.

- Ja ostatnio dostałam kilkadziesiąt plakatów odnoszących się do kampanii społecznej pt. „Możesz mi powiedzieć”, którą realizuje Ewelina Flinta. Kampania skierowana jest do kobiet doświadczających przemocy seksualnej. To duża kampania, koncerty, piosenka. Ale nie dotarła wszędzie tam, gdzie trzeba by było. Dostałam sporo plakatów i pytałam osób z różnych instytucji czy zechcą u siebie powiesić. Tam były szkoły, instytucje kulturalne itd. I tylko w trzech instytucjach się na to zgodzono. W innych odpowiadano, że nie mamy miejsca. Na plakatach jest infolinia gdzie pracują specjaliści a to ważne.

2). Zwalczanie stereotypów społecznych na temat zjawiska przemocy

Specjaliści biorący udział w badaniach fokusowych podkreślali, że w ramach działań profilaktycznych konieczne jest wciąż zwalczanie mitów i stereotypów społecznych odnoszących się do zjawiska przemocy. Zauważano, że ich znaczenie w społeczeństwie stopniowo traci na znaczeniu, ale nawet w badaniach ankietowych zdarzały się wypowiedzi specjalistów odnoszące się do takich uproszczeń. Sporadycznie pojawiły się np. wskazania na to, że: Kobieta w małżeństwie nie może być ofiarą gwałtu (5), czy też że przemoc jest naturalnym elementem życia społecznego (1). W stereotypie zjawisko przemocy było łączone dawniej z rodzinami, które nie posiadały wystarczających do życia zasobów, co także odnoszono do wykształcenia sprawców czy sprawczyń przemocy. Mitem jest łączenie przemocy ze statusem społecznym rodziny, co podkreślili badani, bo „przemoc występuje również w zamożnych domach, choć w takich rodzinach spotyka się zazwyczaj przemoc psychiczną”. Stereotypem jest również założenie, że przemocy nie mogą doświadczać mężczyźni – a skala tego zjawiska jest wciąż obciążona społecznym tabu a przez to trudna do rozpoznania.

Obok takich zjawisk badani wskazywali, że konieczne jest zwalczanie również innych stereotypów, które zostały w tym opracowaniu podzielone na trzy kategorie:

1. odnoszące się do osób doświadczających przemocy tj. przykładowo:

ofiary muszą zasłużyć sobie na przemoc; Jakby jej to przeszkadzało, to by odeszła; kobieta się nad tobą znęca? Co z ciebie za facet?; kobieta jakby nie szła tam, jakby miała dłuższą spódniczkę, to by się nic nie stało/sama prowokuje; ofiary gwałtu mają z tego przyjemność; trzeba krótko trzymać, żeby się łańcuch nie poluzował; niech nie przesadzają, klaps - to nie przemoc, ale dyscyplina.

2. odnoszące się do sprawców przemocy tj. przykładowo:

jaki jest taki jest drań ale własny; tradycja ojciec pił i bił, to i mąż pije i bije; mąż jak kocha to bije; osoby stosujące przemoc są osobami agresywnymi - też w życiu społecznym; jak drastyczna przemoc, to musi być chory psychicznie; częściej można doznać przemocy od osoby obcej, niż ze strony rodziny.

3. odnoszące się do reakcji i ocen społeczeństwa:

do rodziny nie należy się wtrącać/ czyli co w domu, to w domu, nie wynosi się na zewnątrz; tak po prostu musi być/każdy musi nosić swój krzyż; to dotyczy tylko marginesu społecznego; tam gdzie bieda, to już patologia;

W końcowej części tego podrozdziału zostały opracowane rekomendacje odnoszące się m.in. do tej problematyki ze wskazaniem na sposoby działań, które mogą przyczynić się do zmian zachodzących w świadomości społeczeństwa.

3). Udzielanie wsparcia w ramach pomocy instytucjonalnej

W świetle danych pozyskanych od specjalistów można wysunąć wniosek, że do osób doświadczających przemocy starają się podchodzić podmiotowo, dążąc do starannego i możliwie pełnego rozpoznania problemu a następnie zapewnienia potrzebnym wieloaspektowego wsparcia.

W grupie badanych reprezentujących podmioty/instytucje/służby, związane z ofertą pomocy udzielanej osobom doświadczającym zjawiska przemocy domowej, w tym przeciwdziałania temu zjawisku – w większości takie działania realizowane w Powiecie - oceniono pozytywnie. Takie opinie przeważały również w panelach grup eksperckich, gdy podczas wywiadów zogniskowanych (w grupach fokusowych) przedstawiano nie tylko zakresy podejmowanych działań, ale także ich adekwatność - względem potrzeb i realizowanych form pomocy. Ich zakres, z wypowiedzi specjalistów, miał charakter możliwie pełny i kompleksowy, choć jednocześnie podkreślano, że wiele zależy od osób doświadczających przemocy domowej, które muszą mieć silną motywację do wyjścia z doświadczanej sytuacji życiowej.

W świetle wyników aktualnych badań, wyjście z takiej sytuacji życiowej przez osoby doświadczające przemocy jest procesem długotrwałym, co w dużym stopniu zależy od osób udzielających - takiej osobie - wsparcia. Kluczową kwestią jest jednak osiągnięcie stanu gotowości osoby doświadczającej przemocy do wyjścia z kryzysu. Na to zjawisko ma wpływ jednakże wiele zróżnicowanych uwarunkowań, które mogą doprowadzić do tego, że dana osoba umacnia się w postanowieniu, aby zmierzyć się z tym problemem. Oznacza to, że nawet jeśli podejmowane działania pomocowe przez specjalistów, w tym rozwiązania systemowe – wyznaczone procedurami określonymi w ustawodawstwie RP - nie zawsze będą prowadziły do możliwości realizacji pełnej pomocy i wsparcia udzielonego potrzebnym. Dlatego ważna jest świadomość, że nie zawsze na tym etapie realizacja zadań pomocowych jest możliwa - w takim zakresie, w jakim do jej realizacji są gotowi specjaliści.

Interwencja kryzysowa, a już zwłaszcza poszukiwanie przez osobę doświadczającą przemocy domowej wsparcia instytucjonalnego, zazwyczaj jest dopiero pierwszym krokiem do próby zmiany swojej sytuacji życiowej i wyjścia z kryzysu. Czyli pierwszy kontakt

związany z taką diagnozą i wszczętymi w ramach różnych instytucji działaniami nie od razu może przynieść skutek – nawet, jeśli pomoc oferowana w tym zakresie – została udzielona w możliwie pełnym wymiarze. W grę wchodzi uzależnienie od sprawc(y)/i przemocy odnoszące się do zależności psychiczno-emocjonalnych, ekonomicznych, bytowych i in., co może zmieniać motywację u osób doświadczających przemocy, które choć najpierw deklarowały potrzebę wyjścia z tego zjawiska z czasem mogą tracić potencjał konieczny do zmiany. Specjaliści na to powinni być przygotowani, świadomi faktu, że nie zawsze pierwsze próby, pomimo ogromu nakładu ich pracy, włożonej w pomoc potrzebującym przyniosą pożądane efekty.

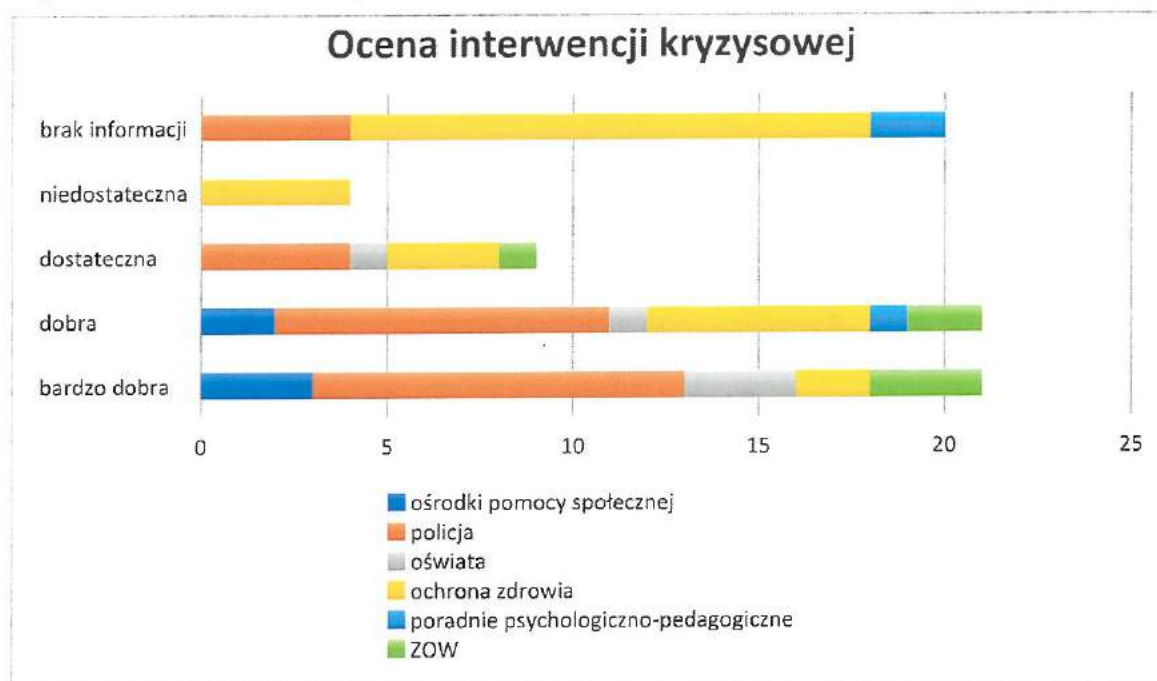
Osobnym problemem jest doświadczanie przez specjalistów skutków agresji np. od osób stosujących przemoc domową ale też niekiedy - podczas interwencji kryzysowej – od ofiar przemocy broniących i usprawiedliwiających sprawców. Na to zjawisko są zwłaszcza narażeni funkcjonariusze policji oraz pracownicy OPS czy kuratorzy sądowi, ale też inni - mający kontakt ze środowiskiem przemocowym – zwłaszcza podczas interwencji kryzysowych, jak np. specjaliści z ZOW. W wywiadach udzielonych w obrębie grup fokusowych pojawiły się np. takie opinie:

Specjalistka z OPS:

Jesteśmy osobami, które pomagają - a też nasze emocje na tym mocno cierpią. Musimy być zawsze silni, pomocni, wszechwiedzący. Jesteśmy fachowcami, wiemy - przynajmniej powinniśmy wiedzieć: jak udzielić tej pomocy, ale często też padamy ofiarą osób agresywnych i też wymagamy wsparcia w tym zakresie. Ważne byłyby szkolenia dla nas jako kadry, ale też spotkania z policją, prokuraturą, aby powiedzieć o naszej codziennej pracy i na co, jakie sytuacje pracownicy socjalni są narażeni.

Względem jakości udzielanej pomocy w ramach interwencji kryzysowej ankietowani oceniali takie działania w większości – w stopniu pozytywnym – na poziomie dobrym, następnie bardzo dobrym i dostatecznym. Wiele osób jednakże na to pytanie nie potrafiło udzielić odpowiedzi.

Wykres 98. Ocena działań podejmowanych podczas interwencji kryzysowych

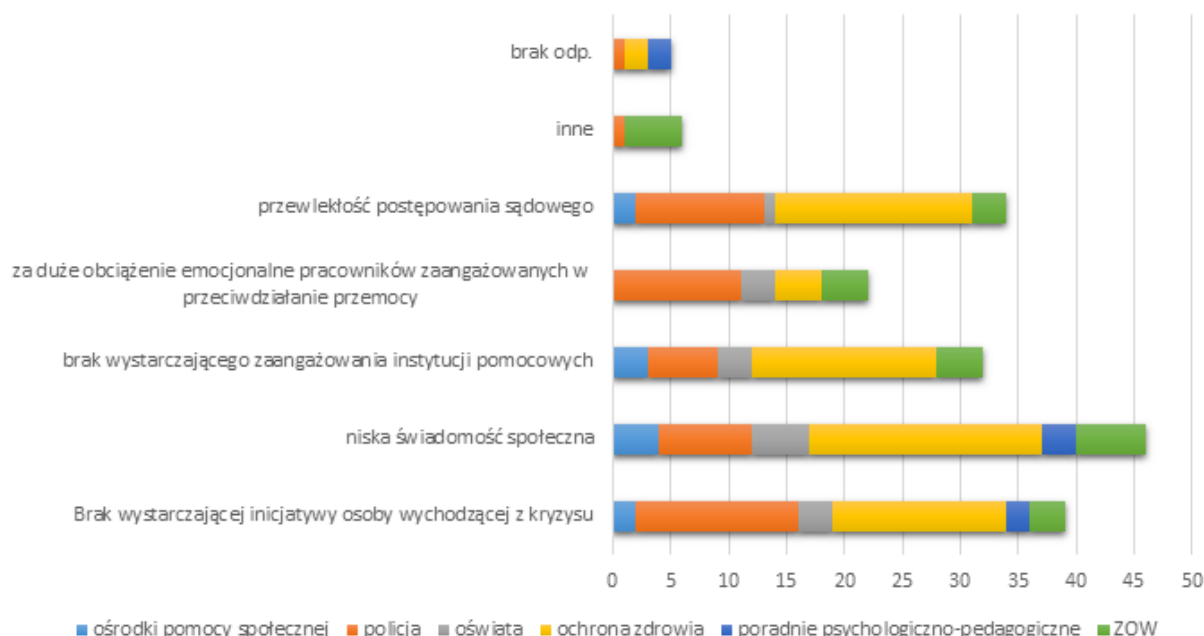

Opracowanie zbiorcze

Badani w kwestionariuszach ankiet odnieśli się również do tego, co w ich opinii sprawia, że utrudnione jest wsparcie udzielane osobom wychodzącym z takiego kryzysu.

Wykres 99. Uwarunkowania utrudniające wsparcie niesione osobom doświadczającym przemocy domowej

Opinia respondentów na temat tego, co utrudnia działania pomocowe skierowane do ofiar przemocy

Opracowanie zbiorcze

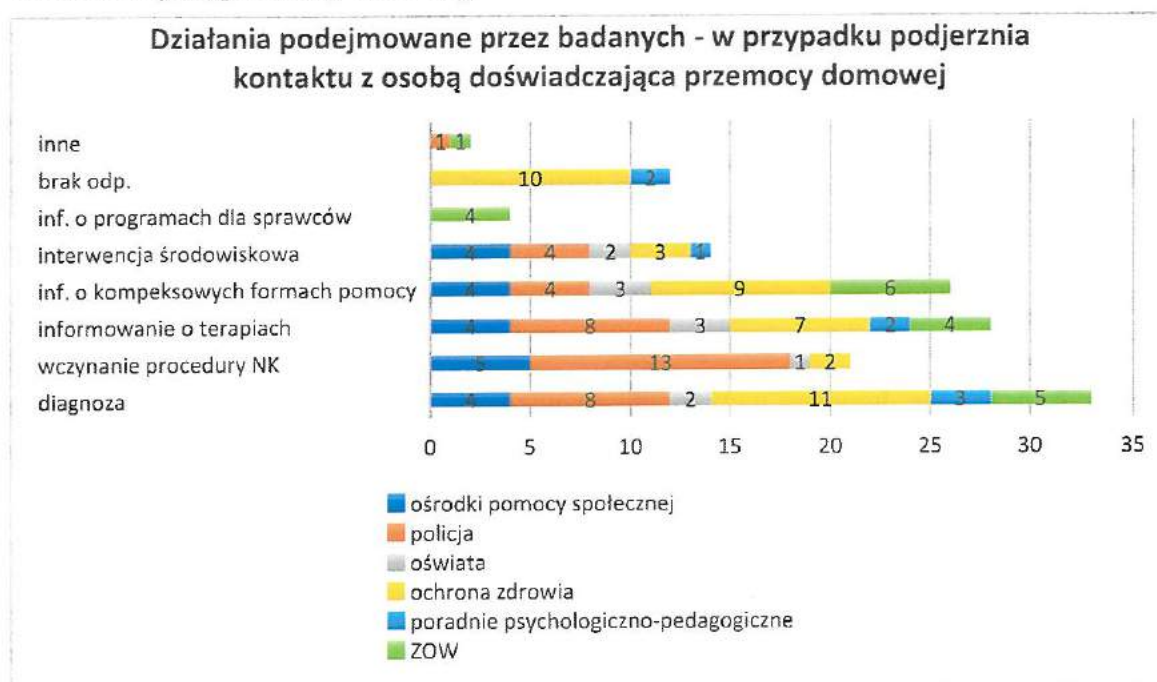
Z uzyskanych danych wynika, że w opiniach respondentów najważniejszym problemem jest wciąż niska świadomość społeczna na temat zjawiska przemocy. Tuż za tym wskazywano na problemy związane z brakiem gotowości do wyjścia z tej sytuacji życiowej osoby doświadczającej przemocy. Ponownie ujawniono więc problemy istniejące na poziomie współpracy międzyinstytucjonalnej, co przede wszystkim łączono w badaniu przeprowadzonym z wykorzystaniem ankiety - z opieszałością pracy sądów. Wskazywano również, na problem nierównego zaangażowania przedstawicieli danych podmiotów zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy domowej i pomocą osobom jej doświadczającym. Pojawiły się wskazania na przeciążenia obowiązkami w związku z wykonywaną pracą, w tym także na obciążenia emocjonalne. Dotyczyło to zwłaszcza wypowiedzi funkcjonariuszy policji odczuwających m.in. braki kadrowe, o czym świadczyły wypowiedzi osób z grupy najmłodszej stażem pracy. Takie przeciążenia dotyczą również innych specjalistów, co ujawniono w trakcie badań zrealizowanych w grupach fokusowych, zwłaszcza zaś biorących udział w interwencjach środowiskowych.

Ponieważ zazwyczaj podkreślano, że podejmowane działania utrudnia brak gotowości osoby doświadczającej przemocy domowej do wyjścia z kryzysu, warto w tym miejscu dodać, że w tym zakresie ważna jest zarówno edukacja społeczna związana z profilaktyką, ale też podjęcie działań edukacyjnych skierowanych do osoby doświadczającej przemocy. Warto podkreślać dlaczego należy już na wczesnych etapach doświadczania tego zjawiska - reagować, jednocześnie podnosząc świadomość na temat konsekwencji związanych z brakiem

podejmowania działań przez osoby doświadczające przemocy (trajektoria przemocy) a już zwłaszcza o konsekwencjach długofalowych jakich doświadczają nieletni dorastający w takich środowiskach. Z badań ogólnopolskich wynika, że zazwyczaj przemoc się rozwija, intensyfikuje, co manifestuje się w działaniach sprawcy wymierzonych w swoją ofiarę. Dlatego na wczesnych etapach występowania zjawiska przemocy domowej rzadko kiedy dochodzi do zgłaszania tego problemu, a w przypadku jej wykrycia do prób usprawiedliwiania sprawcy przemocy. Tymczasem „Agresorzy niejako *testują* ofiarę na ile *mogą sobie pozwolić* zanim przejdą do stosowania dalszych form nękania [...] w zdecydowanej większości przypadku następuje kumulacja przemocy i jej intensyfikacja. Stopniowo wraz z przedłużającą się biernością osoby dotkniętej przemocą domową do aktów tej przemocy dochodzi coraz częściej i są one coraz bardziej intensywnie. Osoba ta jest poddawana izolacji przez agresora, sama także izoluje się z otoczenia tym samym ograniczając możliwość uzyskania pomocy z zewnątrz”⁴².

Respondenci wypowiedzieli się również na temat oceny działań podejmowanych w Powiecie przez przedstawicieli określonych służb/ instytucji i innych podmiotów - w razie podejrzenia o kontakt z osobą mogącą doświadczać zjawiska przemocy domowej.

Wykres 100. Zakresy działań podejmowanych w przypadku podejrzenia kontaktu z osobą doświadczającą przemocy domowej

Opracowanie zbiorcze

⁴² Zob. Badanie skuteczności przeciwdziałania przemocy. Raport Kocowy, s. 70-71.

Zazwyczaj ankietowani podkreślali, że w razie sytuacji kontaktu z osobą mogącą doświadczać zjawiska przemocy domowej należy przeprowadzić diagnozę na ten temat. Udzielana jest informacja o tym, gdzie można poszukiwać wsparcia, w tym terapii i innych form poradnictwa oraz czego może ono dotyczyć. W większości procedurę NK wszczynali jednak przede wszystkim funkcjonariusze policji oraz przedstawiciele OPS – co wynikało również z informacji pozyskanych w grupach fokusowych i analiz dokumentów zastanych. Przykładowo w gm. Nadarzyn podkreślono, że choć „w ciągu ostatnich trzech lat ogólna liczba wszczętych w gminie Nadarzyn procedur „Niebieskie karty” wzrosła o 35,71%, to spośród wszystkich instytucji i podmiotów publicznych, uprawnionych do wszczęcia procedury „Niebieskiej Karty”, stale i zauważalnie największy udział odnotowuje w tym zakresie Policja. W ciągu ostatnich trzech lat placówki służby zdrowia nie rozpoczęły procedury ani razu. Natomiast Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wszczęła procedurę „Niebieskiej Karty” łącznie w dwóch przypadkach a placówki oświatowe w czterech”⁴³.

W tym miejscu należy przypomnieć, że *Niebieska karta* stała się procedurą, która wraz z nowelizacją ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej z 2010 r. została rozszerzona o zróżnicowanych przedstawicieli służb i instytucji, które nie tylko zajmują się przeciwdziałaniem przemocy, ale też mają możliwość wraz z uzasadnionym podejrzeniem o zaistnieniu zjawiska przemocy domowej do podjęcia takich działań. Nakłada to na przedstawicieli nie tylko policji, ośrodków pomocy społecznej obowiązek wszczęcia procedury niebieskiej karty, które choć różnią się w formularzach posiadają taką samą procedurę i cel. Oznacza to obowiązek nałożony również na pracowników służby i ochrony zdrowia, przedstawicieli oświaty, co wymaga pozyskania umiejętności realizacji procedury wraz ze zrozumieniem zasady celów jej funkcjonowania. W grupie nauczycieli, służby i ochrony zdrowia pojawiły się w ankiecie nierzadko wskazania pozwalające przyjąć, że często brakuje wiedzy na temat standardów postępowania w przypadku kontaktu z osobą, która doświadczyła przemocy domowej bądź mogła doświadczyć takiego zjawiska, co dotyczy też wszczynania procedury NK. Nie potwierdziły jednakże takich opinii badania fokusowe, zwłaszcza w gminach, w których mieszkają emigranci oraz uchodźcy.

Specjalistka z OPS:

⁴³ Zob. *Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Nadarzyn na lata 2021-2027*, s. 11

U nas problemem jest też przemoc w rodzinach uchodźców, czy emigrantów, bo u nas jest dużo Chińczyków, Ukraińców, Hindusów. I tam przemoc dotyczy dzieci i jest ujawniana w szkołach. Bo ci ludzie w rodzinach nie decydują się na ujawnianie przemocy. Ostatnio jednak, po szkoleniach w oświacie na temat odpowiedzialności nauczycieli i wychowawców - jako funkcjonariuszy publicznych odpowiedzialnych za zgłaszanie przemocy - dużo jest kart ze szkół, oświaty za zaniedbanie dzieci. Za zaniedbanie szczególnie.

W trakcie wywiadów pracownicy z sektora oświaty dodatkowo podkreślili, że nie posiadają wsparcia prawnego, co także wpływa na obawy tej grupy w zakresie realizowanych działań.

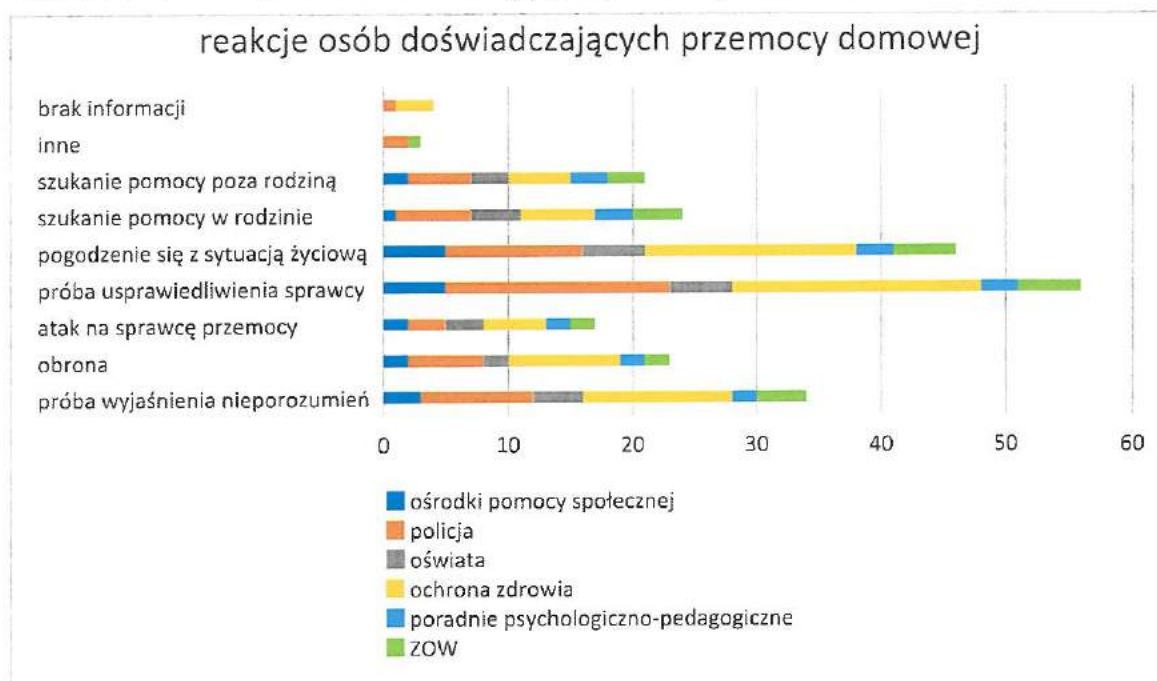
Nauczycielka:

my jako placówki oświatowe pozostajemy bez porad prawnych: szkoły, przedszkola i poradnia - jesteśmy sami, musimy sobie sami szukać rozwiązań. Musze więc wpuścić pełnomocnika, bo prawnicy wiedzą, że dla nas - to ogromne obciążenie, bo byśmy nie popełniali wielu błędów.

4). Uwarunkowanie prowadzące do przemocy domowej oraz charakterystyka osób doświadczających przemocy i jej sprawców

W ankiecie poproszono również badanych o opisanie reakcji osób doświadczających przemocy. Zdania na ten temat przedstawiono w formie zbiorczej na poniższym wykresie.

Wykres 101. Reakcje osób doświadczających przemocy domowej

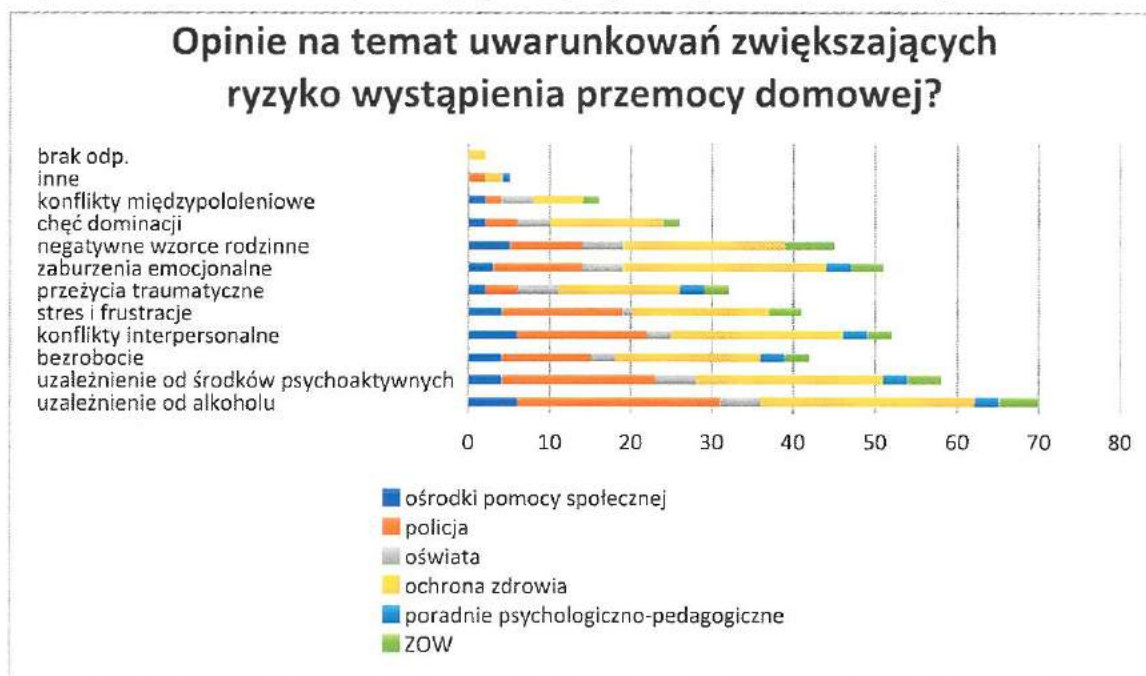

Opracowanie zbiorcze

Z wypowiedzi wszystkich ankietowanych wynika, że najczęstszą reakcją osoby doświadczającej przemocy domowej jest próba usprawiedliwienia sprawcy przemocy. Świadczy to o braku stanu gotowości do wyjścia osoby z przemocowego środowiska. Tuż za tym wskazaniem u specjalistów pojawiała się opinia, że ofiary przemocy z czasem godzą się ze swoją sytuacją życiową, choć w mniejszej skali, zapewne w początkowych aktach przemocy dążą również do wyjaśnienia nieporozumień.

Poddano również badaniom czynniki/uwarunkowania mogące mieć wpływ na ryzyko wystąpienia zjawiska przemocy domowej.

Wykres 102. Co może zwiększać ryzyko wystąpienia przemocy domowej?

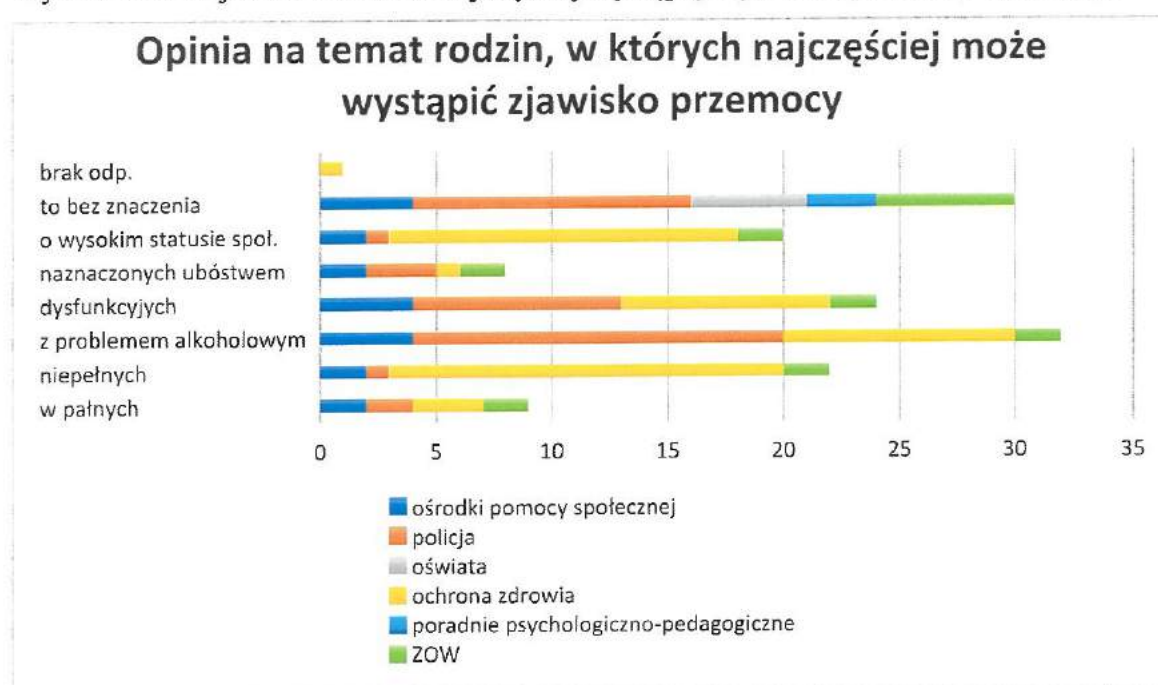
Opracowanie zbiorcze

W świetle uzyskanych danych zbiorczych z ankiet można stwierdzić, że zdaniem respondentów zjawisko przemocy koreluje z uzależnieniami przede wszystkim sprawcy przemocy od alkoholu a w dalszej kolejności od innych środków psychoaktywnych. Wskazywano także na przemoc pojawiającą się w wyniku konfliktów interpersonalnych, zaburzeń emocjonalnych jak i skutków stresu i frustracji. Dla badanych ważnym było również wskazanie na recepcję negatywnych wzorców zaczerpniętych z rodzinnych domów

sprawców, powielających przemocowe wzorce relacji w swoich związkach – czyli w domowych sferach.

Dążono także do zdiagnozowania wiedzy specjalistów na temat ich przekonań w jakich rodzinach najczęściej występuje zjawisko przemocy.

Wykres 103. W jakich rodzinach najczęściej występuje zjawisko przemocy domowej?

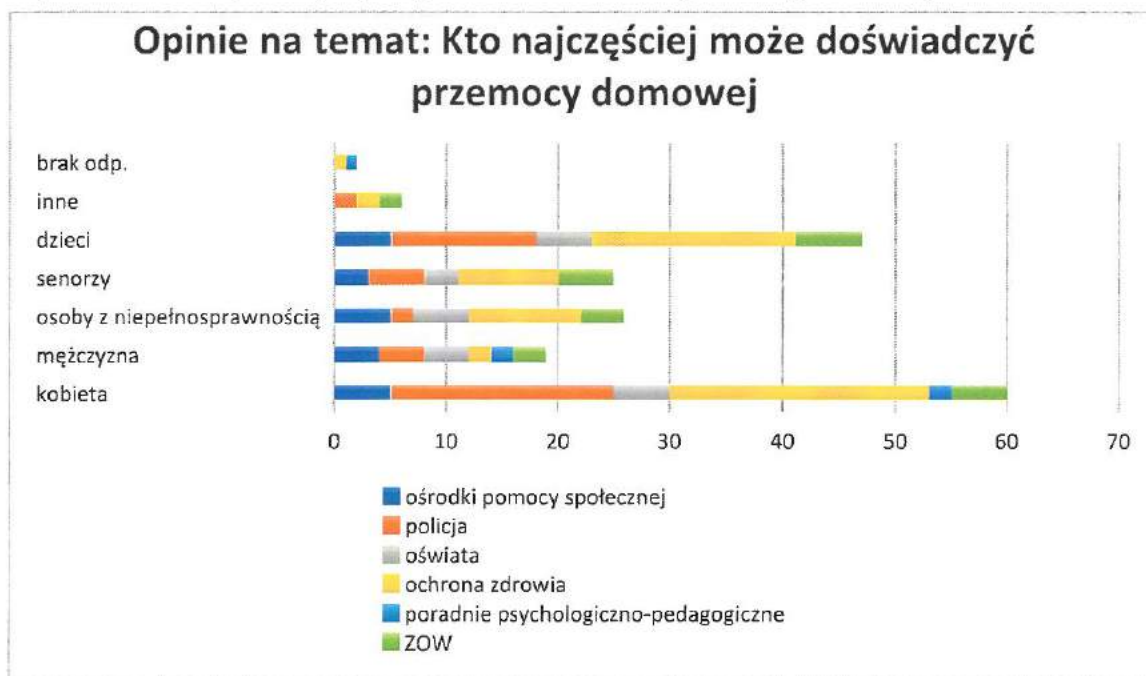

Opracowanie zbiorcze

Z uzyskanych danych wynika, że rodziny doświadczające przemocy domowej w Powiecie, najczęściej łączono ze środowiskiem naznaczonym problemami wynikającymi z nadużywania alkoholu. Jednakże prawie w równych wskazaniach stwierdzano, że przemoc domowa może pojawić się w każdej rodzinie, co wskazuje na wysoką świadomość specjalistów wypowiadających się w tym temacie.

Ankietowanych poproszono też o wskazanie na to, kto w ich opinii jest najczęstszą ofiarą przemocy domowej w powiecie pruszkowskim.

Wykres 104. Kto jest najczęściej może doświadczać przemocy domowej?

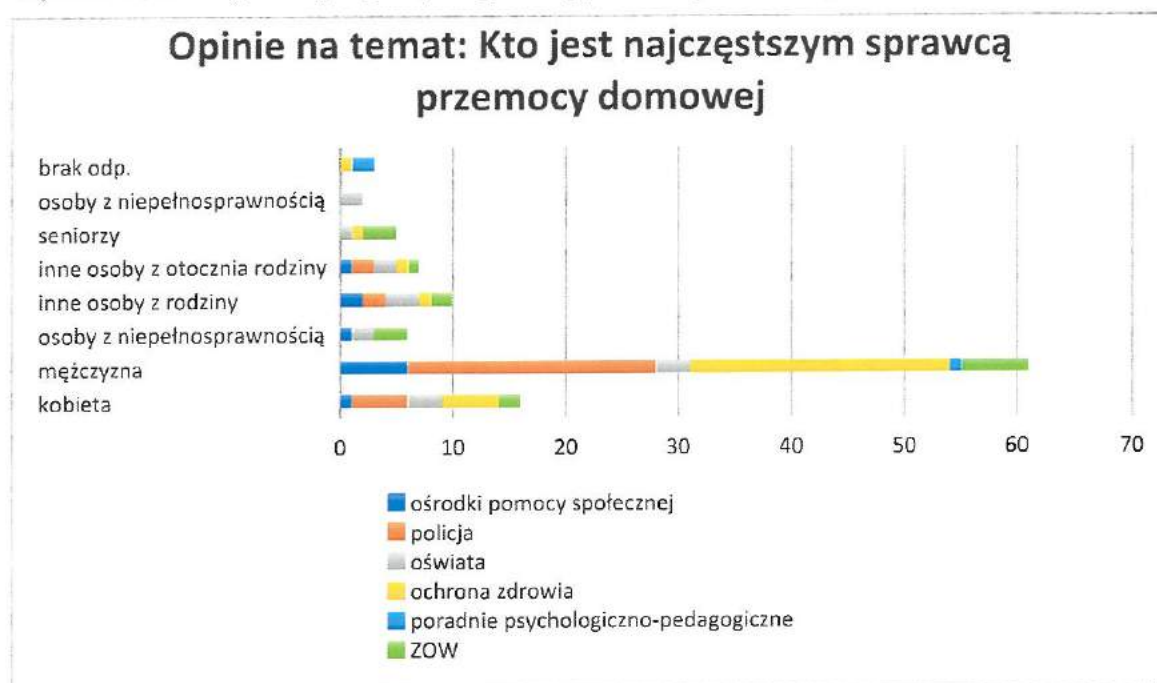

Opracowanie zbiorcze

Z uzyskanych danych wynika, że zazwyczaj wskazywano na kobiety – jako osoby doświadczające najczęściej przemocy domowej a w kolejności również na dzieci. W badaniu podkreślono jednakże fakt, że ofiarami przemocy mogą być również osoby z niepełnosprawnością, seniorzy a także mężczyźni.

W opiniach badanych sprawcą przemocy był najczęściej mężczyzna, choć na ten temat opinie były też bardziej złożone.

Wykres 105. Kto jest najczęstszym sprawcą przemocy domowej?

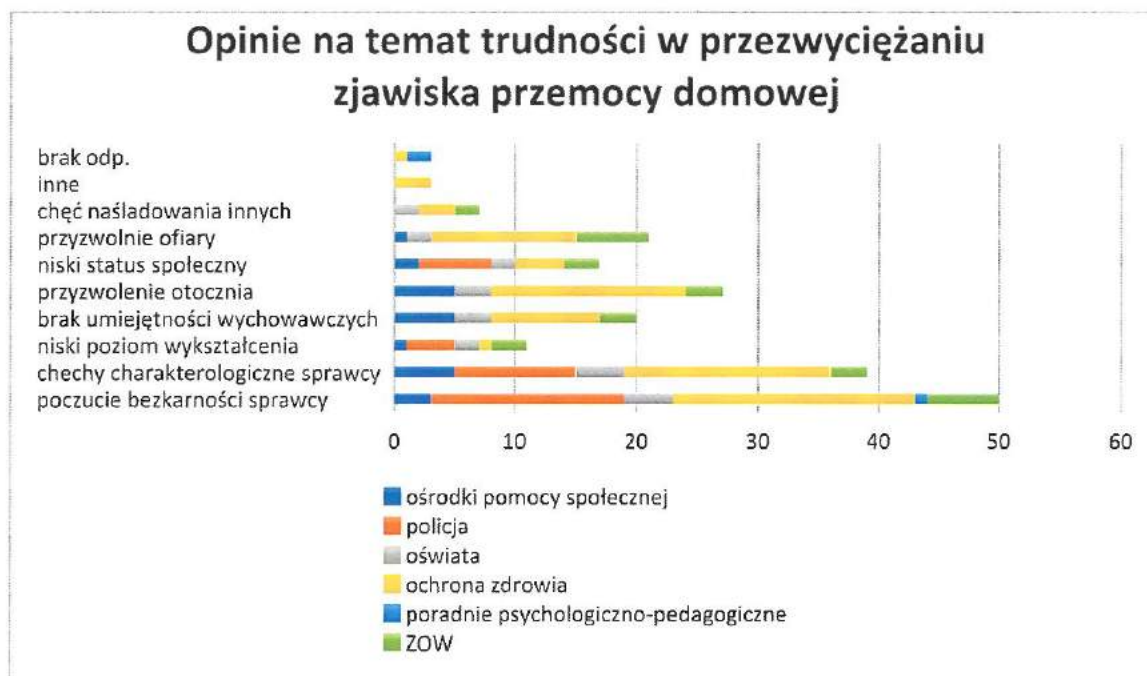

Opracowanie zbiorcze

W świetle zebranych danych wynika, że poza mężczyznami, choć zdecydowanie rzadziej wskazywano także na kobiety - mogące być sprawczyniami przemocy. Skala tego zjawiska jest jednak wciąż trudna do rozpoznania. Sporadycznie zaś w badaniu ankietowym wskazywano też na inne osoby powiązane bezpośrednio czy pośrednio z rodziną – mogące być sprawcami przemocy.

Z danych zbiorczych pozyskanych w ankiecie na temat tego, co wpływa na zjawisko przemocy domowej uzyskano następujące informacje.

Wykres 106. Co może wpływać na trudności w przezwyciężaniu zjawiska przemocy domowej?

Opracowanie zbiorcze

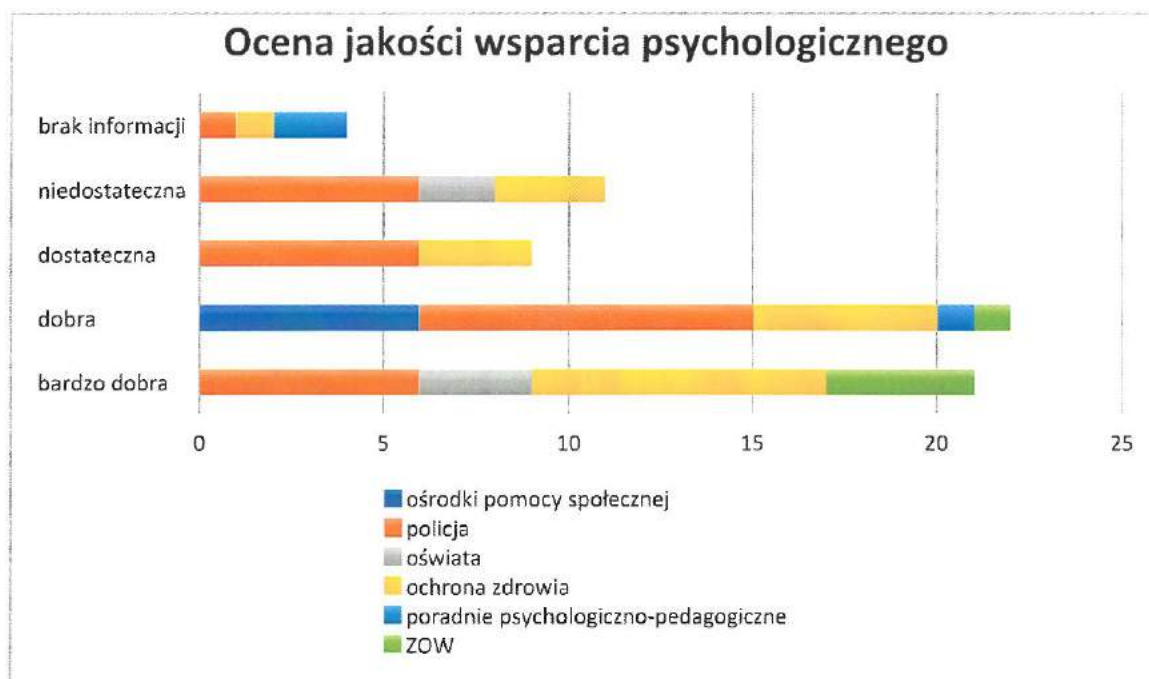
Najważniejszym problemem dostrzeganym przez specjalistów jest poczucie bezkarności sprawców przemocy, co podkreślano także w badaniach fokusowych, stwierdzając - że do niedawna nie było środków przymusu np. względem uczestnictwa sprawców przemocy domowej w programach edukacyjno-korekcyjnych. Natomiast, gdy

sprawcy wydano zakaz do zbliżania się do ofiary – groziła jemu za to kara związana z wykroczeniem. Według przewodniczącego ZI „Wykroczenia w służbach mundurowych – są kierowane do sądu, ale często takie sprawy są umarzane...”. Jest to najważniejszym powodem poczucia bezkarności sprawców przemocy. Dodatkowo zwrócono uwagę na problem umarzania postępowania karnego - na poziomie prokuratury wskazywało na to wielu rozmówców w trakcie spotkań w grupach fokusowych. To zjawisko ma poważne konsekwencje, bowiem pozostaje ono nie tylko w korelacji z poczuciem przyzwolenia społecznego na przemoc – w powiązaniu z bezkarnością sprawcy, ale także obniża wiarę osoby doświadczającej przemocy domowej, co do możliwości wyjścia z kryzysu.

5). Poradnictwo

Pozyskano oceny odnoszące się do jakości wsparcia realizowanego w powiecie pruszkowskim - w zakresie poradnictwa specjalistycznego oferowanego osobom doświadczającym przemocy domowej. Wynika z nich, że pracownicy instytucji zaangażowanych (w zróżnicowane formy wsparcia udzielanego dla osób potrzebujących, w tym przeciwdziałania zjawisku przemocy) zazwyczaj oceniali je w sposób pozytywny, przy czym przeważała ocena dobra, a tuż za nią bardzo dobra. Oznacza to, że taką pomoc udzielaną w skali Powiatu uznano za wystarczającą w stosunku do potrzeb.

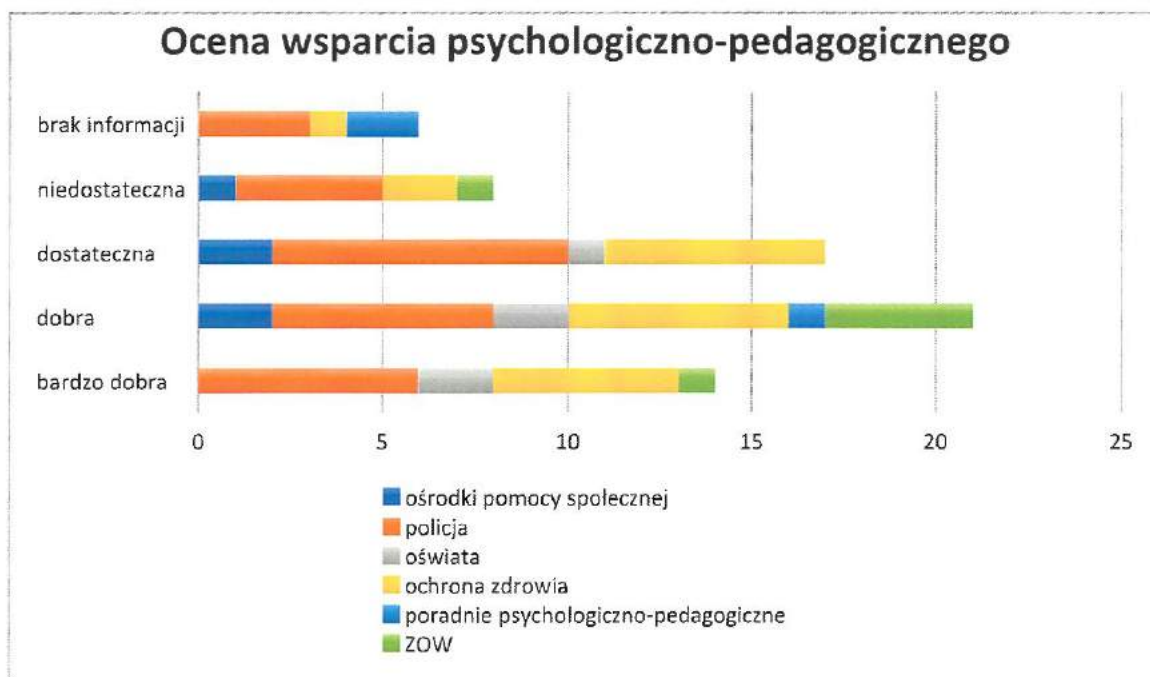
Wykres 107. Ocena wsparcia psychologicznego realizowanego w Powiecie dla osób dorosłych

Opracowanie zbiorcze

W badaniu ankietowym poproszono respondentów o opinię dotyczącą oceny wsparcia psychologiczno- pedagogicznego oferowanego dla nieletnich.

Wykres 108. Ocena wsparcia psychologiczno- pedagogicznego realizowanego dla dzieci i młodzieży w powiecie pruszkowskim

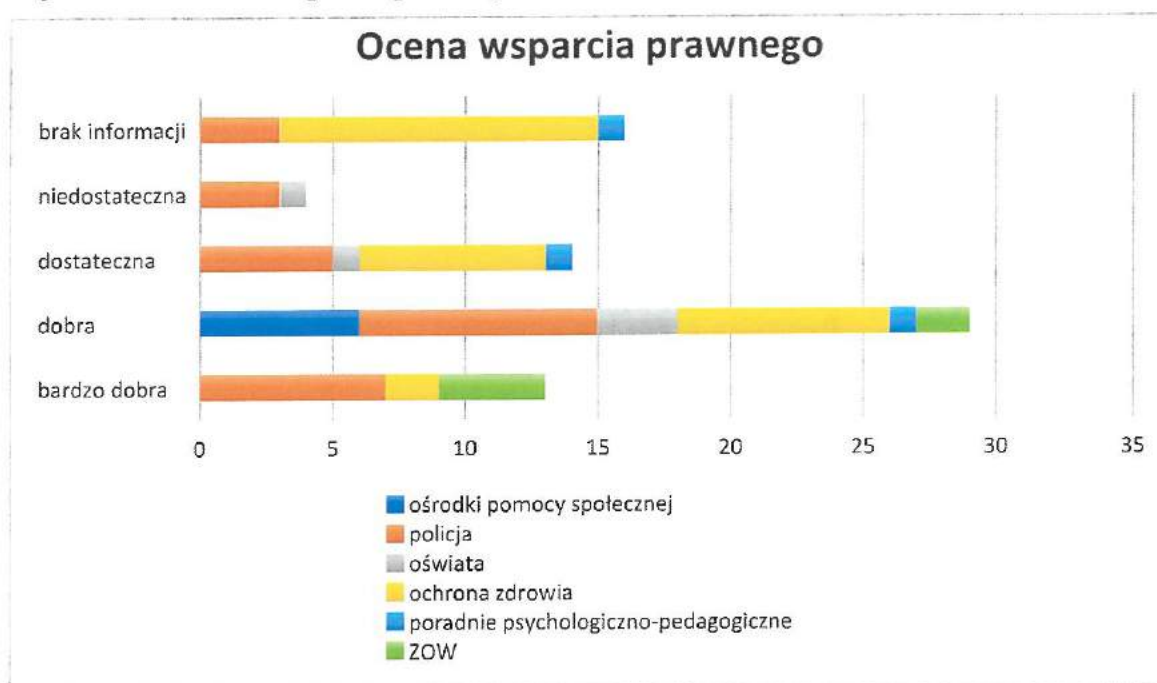

Opracowanie zbiorcze

W większości takie działania oceniono jako dobre, choć również podkreślano, że w tym zakresie wskazana by była większa dostępność pomocy specjalistów udzielanej dla

nieletnich. W opiniach badanych biorących udział w grupach fokusowych ujawniały się na ten temat bardziej zróżnicowane i uszczegółowione poglądy, co już podkreślono w części właściwej sondażu diagnostycznego.

Wykres 109. Ocena wsparcia prawnego realizowanego w Powiecie

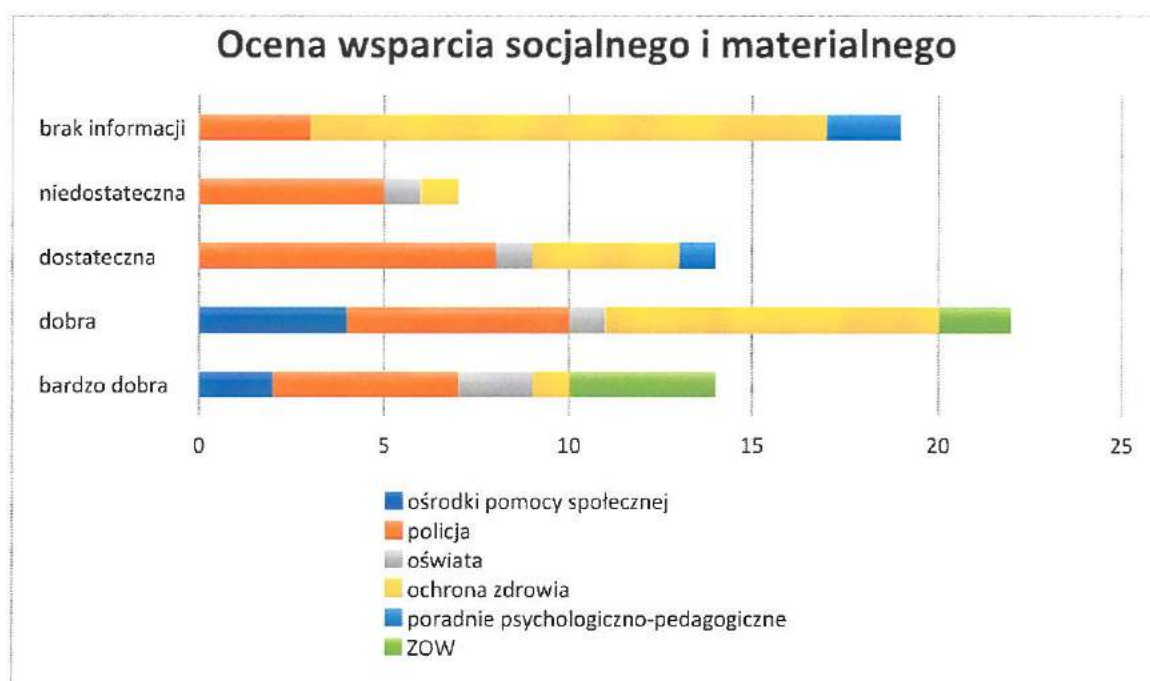

Opracowanie zbiorcze

W ocenie respondentów biorących udział w badaniu ankietowym podejmowane działania w Powiecie na rzecz wsparcia prawnego dla osób doświadczających zjawiska przemocy domowej są na poziomie wystarczającym – w większości dobrym.

Badani w kwestionariuszu ankiety ocenili również jakość udzielanego wsparcia socjalnego oraz materialnego w powiązaniu do osób doświadczających w Powiecie zjawiska przemocy domowej. Podobnie jak we wcześniejszej ocenie, także takie działania oceniano zazwyczaj jako na poziomie dobrym, przy czym zdecydowanie przeważały oceny pozytywne względem takiego rodzaju wsparcia realizowanego w Powiecie.

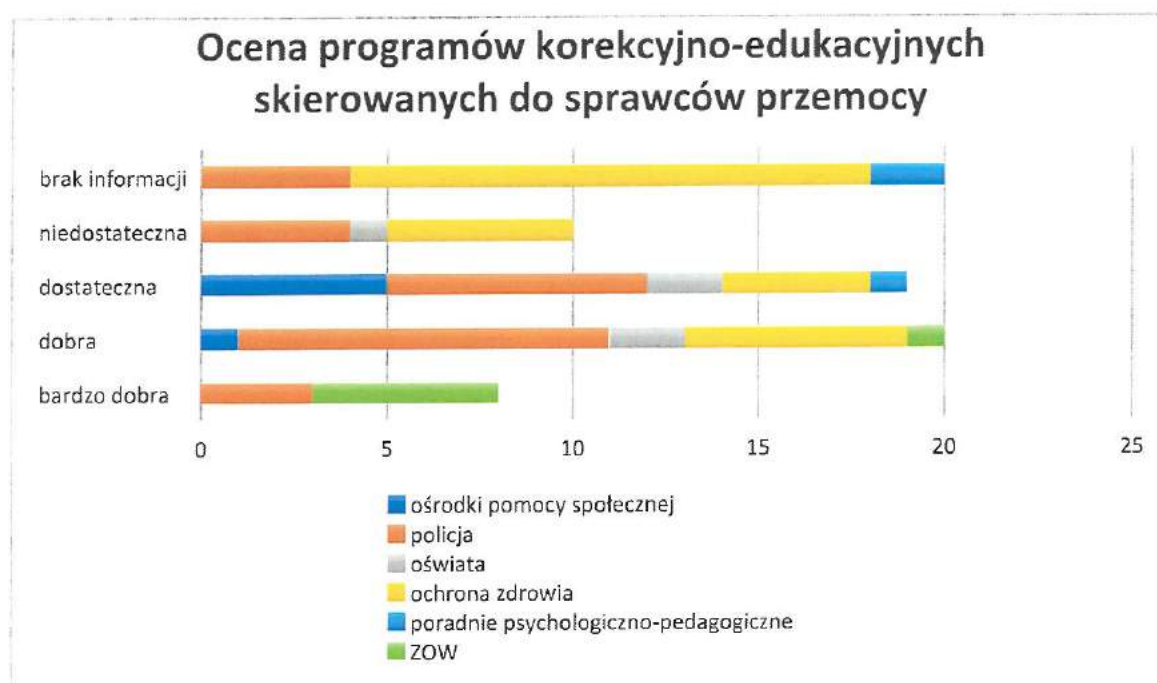
Wykres 110. Ocena wsparcia socjalnego i materialnego realizowanego w Powiecie

Opracowanie zbiorcze

Respondenci mogli się również wypowiedzieć na temat ocen wystawionych względem realizacji programów korekcyjno-edukacyjnych skierowanych do sprawców przemocy.

Wykres 111. Ocena programów korekcyjno-edukacyjnych i terapii skierowanych do sprawców przemocy w Powiecie

Opracowanie zbiorcze

Poddając analizie uzyskane wyniki w badaniu ankietowym można stwierdzić, że specjaliści z ZOW, gdzie opracowano takie programy oceniali je na stopień bardzo dobry. Pozostali badani mieli problem z jakością ich oceny, bowiem zdecydowana większość respondentów nie posiadała na ten temat wiedzy, co również ujawniło się w badaniach fokusowych. Wielu specjalistów po prostu na ten temat nie posiadało wystarczającej informacji, ale też znaleźli się – w grupie badanych - eksperci, którzy byli świadomi istnienia takich działań oceniając je pozytywnie.

6). Międzyinstytucjonalna współpraca

W świetle badań ogólnopolskich podkreślono, że w przeciwdziałaniu zjawisku przemocy oraz w pracach podejmowanych w celu ochrony osób jej doświadczających kluczową rolę pełni zintegrowana współpraca międzyinstytucjonalna, dzięki czemu można podjąć sprawniej i bardziej efektywniej działania pomocowe, a co ma też wpływ na osoby doświadczające tego zjawiska, w tym ich motywację do zmiany swojej sytuacji życiowej⁴⁴.

Zakres realizacji zadań na poziomie współpracy międzyinstytucjonalnej było oceniony przez badanych w sposób zróżnicowany – przy czym na poziomie interwencji środowiskowej zazwyczaj oceniano wspólne działania pozytywnie. W większości podmioty zaangażowane w przeciwdziałanie zjawisku przemocy oraz pomoc jej ofiarom, wypracowały

⁴⁴ Zob. *Badanie skuteczności przeciwdziałania przemocy. Raport Kocowy.pdf*, s. 77.

dobrze praktyki pozwalające na jak najlepszą jakość podejmowanych działań podejmowanych w tym zakresie.

Największe zastrzeżenia w zakresie możliwości działań realizowanych we współpracy międzyinstytucjonalnej odnosiły się do działań związanych z sądami, prokuratorami oraz z sądową służbą kuratorską, co wymaga podjęcia działań naprawczych.

W proponowanych rozwiązaniach mogących polepszyć jakość międzyinstytucjonalnej współpracy pojawiły się propozycje specjalistów zarejestrowane w trakcie badań w grupach fokusowych. Wskazano na potrzebę np. cyklicznych spotkań specjalistów reprezentujących różne podmioty; rozwijania też szkoleń specjalistycznych w tym np. z zakresu podnoszenia kompetencji komunikacji interpersonalnej w oparciu o metody Rozenberga i in.

Dyrektor ZOW:

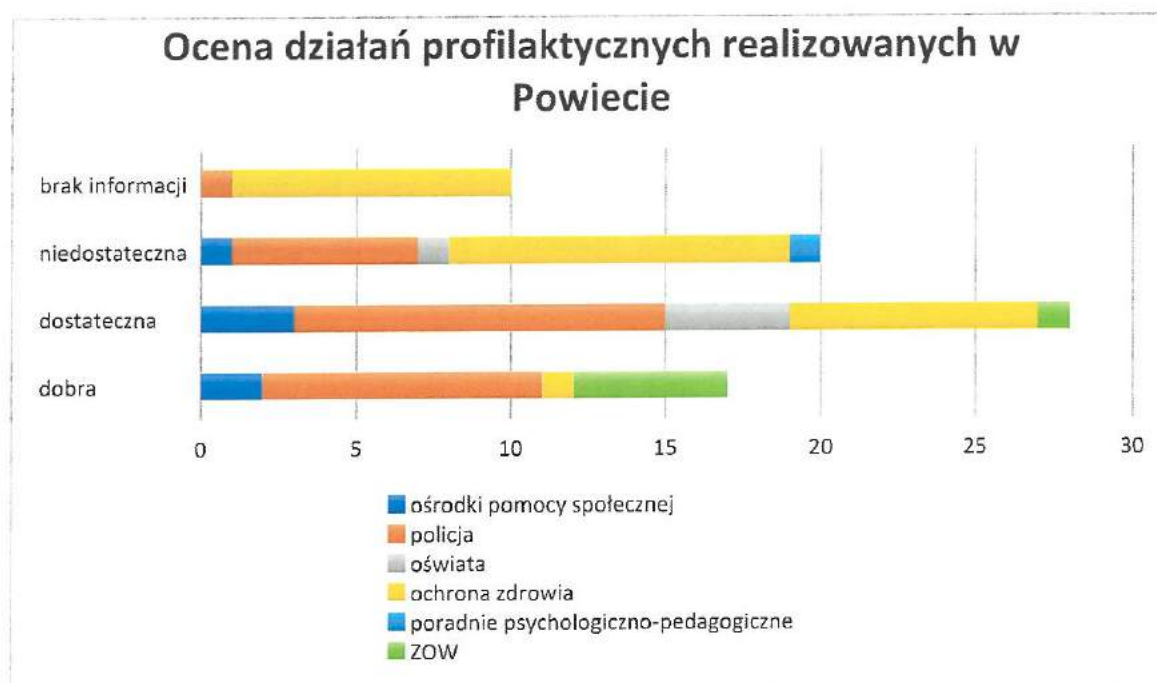
- argumentowała, że: dzięki tej metodzie są upowszechniane sposoby procesu komunikacji „bez przemocy”, próbując zrozumieć, co druga osoba może czuć, chce przekazać, z jakimi problemami się mierzy. Wszystko zaczyna się tak naprawdę od języka. Ktoś może się obrazić, z powodu niedopowiedzeń itp.

Jednocześnie w ramach ZOW podkreślano, że ważne byłoby przeprowadzanie „szkoleń w miejscu – czyli w danej instytucji „do której my jedziemy”, tak - aby jak największa ilość specjalistów mogła z nich skorzystać. My zorganizowaliśmy takie szkolenie na temat programów korekcyjno-edukacyjnych i rozmawiałam z Prokuratorem Rejonowym na ten temat. Dzięki temu podjął decyzję, że ci którzy byli tego dnia w pracy mieli na tym spotkaniu być.

7). Profilaktyka – przeciwdziałanie zjawisku przemocy

W świetle zbiorczej oceny respondentów na temat jakości podejmowanych w Powiecie działań związanych z profilaktyką, informowaniem i edukowaniem społeczeństwa na temat zjawiska przemocy pojawiły się rozbieżności. W większości takie działania oceniono na stopień dostateczny.

Wykres 112. Ocena zbiorcza wszystkich respondentów odnosząca się do działań profilaktycznych realizowanych w Powiecie

Opracowanie zbiorcze

Wskazano przede wszystkim, że wciąż istniejąc zapotrzebowanie względem rozwijania działań informacyjno-profilaktycznych, których celem powinno być podnoszenie wiedzy mieszkańców Powiatu na temat zjawiska przemocy, w tym informowanie społeczności, gdzie osoby doświadczające przemocy mogą uzyskać wsparcie oraz w jakim zakresie. Jednocześnie specjaliści dostrzegali, że rośnie w społeczeństwie Powiatu świadomość na temat tego zjawiska społecznego.

W trakcie badań fokusowych słabą stroną okazał się również obieg informacji dotyczący podejmowanych w ramach instytucji działań w tym dotyczących np. oferty szkoleń. Przykładowo specjalistka z OPS, stwierdziła, że:

Przed pandemią, mieliśmy spotkania naszego zespołu, mieliśmy stworzyć informator - do dzisiaj go nie mamy. Tak naprawdę szczęście, że ja to wyłapałam w Brwinowie. Przyszło do nas pismo, że rodziny kierują na warsztaty rodzinne z sądu ale my już nie mamy naboru. Ale pamiętałam, że Brwinów coś robi, więc natychmiast do was telefon, ale to tylko przypadek że się o tą informację otarłam i rodziny są już na zajęciach. Ale to powinno być w systemie obiegu informacji. Powinniśmy siebie znać ale to zależy od ludzi i od systemu. Nie mamy żadnego wpływu na prokuraturę.

Podsumowując, w procesie przeciwdziałania zjawisku przemocy oraz udzielanego wsparcia dla osób doświadczających tego zjawiska społecznego ważna jest identyfikacja czynników zewnętrznych, jak i wewnętrznych - mających wpływ na realizację takich celów. Za czynniki zewnętrzne należy uznać niedoskonałości w rozwiązaniach systemowo-

prawnych, w tym możliwości realizacji zastosowania procedur odnoszących się do zakresu działań i realizacji zadań podejmowanych w ramach danych instytucji/służb czy innych podmiotów zaangażowanych w ten proces.

Do czynników zewnętrznych należą również oddziaływania negatywnych stereotypów społecznych odnoszących się do zjawiska przemocy, mogących ograniczać skuteczność podejmowanych działań zwłaszcza w zakresie realizacji profilaktyki społecznej prowadzonej w tym zakresie. Natomiast czynniki wewnętrzne są zróżnicowane. Zazwyczaj są one przedstawiane w kontekście problemów wynikających z niewystarczającej współpracy podejmowanej w ramach rozwiązań instytucjonalnych czy też międzyinstytucjonalnych – na co wpływ ma zazwyczaj tzw. czynnik ludzki. Tymczasem należy je też odnosić do sytuacji osób wychodzących z kryzysu doświadczania zjawiska przemocy domowej, jak też do sprawców przemocy oraz do innych osób doświadczających tego procesu i jego konsekwencji w środowisku domowym.

2. Rekomendacje

Na podstawie przeprowadzonego sondażu diagnostycznego sformułowano szereg rekomendacji podzielonych na zróżnicowane obszary, które mogą pomóc w rozwiązywaniu problemów społecznych związanych ze zjawiskiem przemocy domowej.

W zakresie wsparcia dla osób doświadczających przemocy domowej

- rekomenduje się rozwijanie działań w celu wzmocnienia osób doświadczających przemocy domowej do osiągania stanu gotowości względem zmiany swojej sytuacji życiowej; ważnym jest uświadamianie osobom doświadczającym przemocy o konsekwencjach związanych z brakiem reagowania na to zjawisko (trajektoria przemocy) a już zwłaszcza o konsekwencjach długofalowych jakich doświadczają nieletni. Dotyczy to również edukowania społeczności, co wiąże się z profilaktyką społeczną;
- rekomenduje się pogłębienie starań w celu jak najszybszego wykrycia i diagnozowania dzieci mogących doświadczać przemocy domowej oraz rozpoczęcia działań pomocowych – co dotyczy placówek oświaty, ale także żłobków i przedszkoli – oznacza to, że również tacy opiekunowie dzieci, w tym nauczyciele wychowania przedszkolnego potrzebują podnoszenia kompetencji realizowanych w ramach specjalistycznych szkoleń nakierowanych na ten cel;
- Należy pamiętać, że osoba zgłaszająca przemoc domową w pierwszej kolejności powinna zostać odizolowana od sprawcy, zwłaszcza gdy sprawca zachowuje się agresywnie i istnieją podstawy ku temu, że po interwencji może ponownie dojść do aktów przemocy;

- istnieje ryzyko wystąpienia obniżonej motywacji u osoby doświadczającej przemocy do zmiany swojej sytuacji życiowej zwłaszcza, gdy podejmowane działania związane z realizacją systemowej opieki nie są realizowane sprawnie, lub w zakresie nie dającym takim osobom nadziei na możliwość wyjścia z kryzysu. Niekorzystnie więc wpływa na osoby doświadczające przemocy ma fakt umarzania postępowań karnych względem sprawców przemocy, opieszałość sądów czy umarzenie spraw z powodu niskiej szkodliwości czynów⁴⁵.

- szczególną opieką należy objąć osoby nieletnie, które doświadczając skutków przemocy domowej borykają się z tego powodu z wieloma problemami. Ważne w tym zakresie jest podjęcie takich form pomocy, które mają charakter długotrwałych i planowanych działań realizowanych nie tylko przez psychologów, specjalistów z poradni psychologiczno-pedagogicznych ale też w razie potrzeby przez innych (jak np. logopedów). Należy pamiętać, że formy udzielanej pomocy osobom młodym w przestrzeni szkoły wciąż mogą wywoływać etykietowanie i stygmatyzowanie młodych ludzi w ich grupach rówieśniczych – z tych powodów powinno się dążyć również w tym zakresie do podnoszenia poziomu edukacji dzieci i młodzieży.

- doświadczanie przemocy domowej ma konsekwencje w środowisku oświaty. Dlatego należy rozpoznać, poprzez projekty badawcze głębiej uświadamiać środowisko uczniów pod kątem występowania zjawiska przemocy rówieśniczej (w tym skutków wykluczeń, przemocy ekonomicznej i in.). Ważne jest wdrażanie programów mających na celu przeciwdziałanie występowaniu zjawiska przemocy w placówkach oświaty;

- Najbardziej rozpoznawaną formą przemocy jest przemoc seksualna. Należy pamiętać, że w przypadku podejrzenia kontaktu z osobą, która może doświadczać przemocy seksualnej łatwiej jest rozmawiać z przyczyn kulturowych w obrębie kobiet, niż kobiet z mężczyznami. Dlatego w takich sytuacjach rekomenduje się, aby z osobami, które mogły doświadczyć przemocy seksualnej w diagnozie uczestniczyły przede wszystkim osoby tej samej płci⁴⁶;

W zakresie działań realizowanych wobec sprawców przemocy

- należy zintensyfikować działania, które obniżą poczucie bezkarności sprawców przemocy z zastosowaniem rozwiązań systemowych;

⁴⁵ „opieszałość sądów w sprawach, które nie definiują jako pilne przyznając im niższy priorytet. Ma to w ich przekonaniu duży wpływ na bezpieczeństwo psychiczne i fizyczne członków rodziny zagrożonej przemocą”. Sytuacja ta jest wynikiem problemów wewnętrznych tych instytucji, które posiadają zarówno braki kadrowe, jak i borykają się z natłokiem obowiązków – zob. Badanie skuteczności przeciwdziałania przemocy. Raport Kocowy, s. 77-78.

⁴⁶ Zob. Badanie skuteczności przeciwdziałania przemocy. Raport Kocowy, s. 68.

- badani zwracali również uwagę, że powinna być większa ilość warsztatów przeznaczonych dla sprawców przemocy domowej – w związku z tym wskazano również na taką rekomendację;
- należy opracować programy korekcyjno-edukacyjne skierowane również do nieletnich sprawców przemocy, w których realizację powinni być też zaangażowani opiekunowie nieletnich.

W zakresie poprawy jakości międzyinstytucjonalnej współpracy

Istnieje konieczność poprawy obiegu informacji pomiędzy podmiotami/służbami/instytucjami w związku z realizowanymi zadaniami/potrzebami/szkoleniami/i innymi aktywnościami – ważnymi dla wszystkich specjalistów zaangażowanych w proces przeciwdziałania zjawisku przemocy, w tym pomocy oferowanej osobom doświadczającym tego zjawiska – dlatego rekomenduje się:

- stworzenie interaktywnej platformy cyfrowej, ułatwiającej proces międzyinstytucjonalnej komunikacji oraz pełniącej rolę edukacyjną, co oznacza również możliwość zamieszczania materiałów szkoleniowych, procedur, dokumentów sprawozdawczych i innych informacji ważnych dla podnoszenia jakości tak rozumianej współpracy;
- istnieje potrzeba powołania Zespołu Ekspertckiego, w skład którego powinni wchodzić przedstawiciele wszystkich podmiotów zaangażowanych w przeciwdziałanie zjawisku przemocy domowej, w tym udzielających wsparcia osobom doświadczającym skutków przemocy w skali Powiatu, w celu:
 - monitorowania jakości współpracy; wykrywania barier; poszukiwania rozwiązań; udzielania zróżnicowanych form wsparcia; przekazywania informacji z zakresu realizowanych zadań, w tym wyznaczenia potrzeb; informowania o możliwościach podnoszenia specjalistycznych kompetencji w formie oferty szkoleniowej zarówno skierowanej do specjalistów, jak i do rodzin/osób potrzebujących wsparcia; planowania działań profilaktycznych mających miejsce w powiecie/gminach – będących np. skutkiem projektów realizowanych w ramach międzyinstytucjonalnej współpracy (i in.);
 - w rozwiązaniach systemowych, w obrębie tzw. czynników zewnętrznych - istnieje potrzeba uregulowania kwestii odnoszących się do możliwości udzielania wsparcia psychologiczno-emocjonalnego skierowanego do specjalistów, którzy mogliby w ramach indywidualnych spotkań wzmocnić się w tym zakresie (w tym także w formie doradztwa, grup wsparcia, coachingu i superwizji). Dotyczy to zwłaszcza specjalistów, którzy w pracy zawodowej mogą doświadczać agresji ze strony sprawców przemocy. Tacy specjaliści należą do grupy

najbardziej narażonej na zjawisko wypalenia zawodowego, więc konieczne jest podjęcie działań profilaktycznych realizowanych w tym zakresie;

- istnieje potrzeba wsparcia placówek oświaty w zakresie poradnictwa prawnego, co zdaniem przedstawicieli tej grupy - blokuje zakres podejmowanych działań, jednocześnie w opiniach nauczycieli wciąż za mało jest wsparcia w postaci materiałów edukacyjnych zarówno przeznaczonych dla nauczycieli, jak i opracowanych w celu prowadzenia lekcji wychowawczych dla dzieci i młodzieży przeciwdziałających zjawisku przemocy;

- zaleca się także zastosowanie takich rozwiązań, które powinny być odniesione nie tylko do procedur w sensie rozwiązań systemowych, ale też wypracowanych w ramach tzw. *dobrych praktyk* – w celu poprawy międzyinstytucjonalnej współpracy, z tych powodów istnieje potrzeba wypracowania lepszych standardów, zwłaszcza co do zasad współpracy zróżnicowanych podmiotów – w zakresie ich współdziałania z kuratorską służbą sądową, prokuratorami oraz sędziami;

- w sondażu diagnostycznym pojawiły się zastrzeżenia kierowane do kuratorów sądowych, w związku z jakością wykonywanej pracy – co zwłaszcza dotyczy monitorowania rodzin objętych kuratelą sądową. Rekomenduje się sprawdzenie w skali Powiatu jakości realizowanych zadań i prac podejmowanych w tym zakresie przez kuratorów sądowych ale przede wszystkim czy te służby posiadają wystarczającą ilość specjalistów mających realizować cele wyznaczone w rozwiązaniach systemowych.

Dodatkowo:

- ważna jest także środowiskowa integracja specjalistów: w zakresie skoordynowania celów; wdrożenia jasnych procedur/materiałów szkoleniowych; wypracowania ogólnych standardów odnoszących się do dobrych praktyk mających wpływ na jakość współpracy międzyinstytucjonalnej. Dzięki temu specjaliści zmagający się z podobnymi problemami mieliby szansę podzielić się swoimi doświadczeniami, potrzebami, udzielając sobie jednocześnie wsparcia – co m.in. może prowadzić do rozładowania napięć związanych z obciążeniami wynikającymi z wykonywanej pracy zawodowej - a tym samym zapobiegać zjawisku wypalenia zawodowemu. W tym zakresie wskazane byłyby spotkania a nawet wyjazdy integracyjne powiązane z realizacją szkoleń.

Rozwijanie oferty szkoleń przeznaczonych dla specjalistów - w kontekście wyników sondażu diagnostycznego

- istnieje potrzeba rozwijania działań w zakresie podnoszenia kompetencji zróżnicowanych specjalistów diagnozujących przemoc, którzy powinni być gotowi do wszczynania procedury NK – działania szkoleniowe podejmowane w tym zakresie powinny dotyczyć w szczególności przedstawicieli służby i ochrony zdrowia oraz nauczycieli, którzy jeszcze nie przeszli szkoleń prowadzonych w tym zakresie, co także dotyczyć powinno nauczycieli/opiekunów dzieci na poziomie żłobków i przedszkoli;
- istnieje potrzeba przeszkolenia przedstawicieli podmiotów zaangażowanych w przeciwdziałanie zjawisku przemocy i ochronę osób jej doświadczających w zakresie prawnym czyli przygotowania dokumentacji, w tym zawiadomień kierowanych do prokuratury, tak aby spełniały one wymogi formalne, itp.;
- istnieje też potrzeba przeprowadzenia szkoleń dla specjalistów w celu podnoszenia świadomości z zakresu możliwości wsparcia udzielanego również osobom potrzebującym. Dotyczy to przede wszystkim rosnącej świadomości specjalistów, że osoba doświadczająca przemocy musi osiągnąć stan gotowości do wyjścia z kryzysu. Wobec takiej wiedzy specjaliści są przygotowani na to, że nawet jeśli dokonali wszelkich starań, nie zawsze mają możliwość od razu udzielenia pełnego wsparcia osobom potrzebującym. W efekcie podejmowane działania powinny być najpierw nakierowane na wzmocnienie motywacji osób do wyjścia z przemocowego środowiska, a jeśli takie działania nie przynoszą od razu skutku – nie należy tego traktować w kategoriach porażek zawodowych. Takie sytuacje nie powinny też wpływać na pogląd, że wiele osób doświadczających przemocy domowej nie jest w stanie wyjść z doświadczanego kryzysu. Należy zatem zachować świadomość, że ofiara przemocy niejednokrotnie boryka się z obniżoną motywacją do zmiany swojej sytuacji życiowej, a pomoc oferowana w ramach instytucji jest możliwa, ale zazwyczaj nie w formie natychmiastowych działań lecz w realizacji zadań rozpisanych w planach długoterwałych, na co duży wpływ ma także współpraca międzyinstytucjonalna;
- istnieje konieczność przeprowadzenia szkoleń w obrębie instytucji zaangażowanych w przeciwdziałanie zjawisku przemocy – na temat oferty kierowanej do sprawców przemocy z zakresu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych;
- istnieje potrzeba podnoszenia kompetencji specjalistów poprzez dostęp do rozwijającej się względem potrzeb – oferty szkoleniowej: z zakresu komunikacji interpersonalnej; sposobów przeciwdziałania zjawisku wypalenia zawodowemu; czy innych szkoleń specjalistycznych – odnoszących się np. do zmian ustawodawczych; itp. – w tym również szkoleń organizowanych w miejscach pracy danych instytucji, jak np. w prokuraturze/sądach.

Działania rekomendowane w zakresie podejmowania profilaktyki społecznej

Rekomenduje się podjęcie dalszych działań w dążeniu do podnoszenia świadomości społecznej mających na celu:

- identyfikowania zjawiska przemocy domowej na tle jego konsekwencji;
- zwalczania stereotypów i mitów dotyczących przemocy domowej;
- podnoszenia wiedzy na temat sposobów przeciwdziałania przemocy oraz realizowanych w Powiecie formach wsparcia dla osób doświadczających przemocy;
- upowszechnienia wiedzy na temat działań skierowanych do sprawców przemocy w ramach programów edukacyjno-korekcyjnych i terapii;

Przykładowe sposoby realizacji:

- pikniki; kampanie społeczne; spotkania z ekspertami; warsztaty (np. z samoobrony, sposobów radzenia sobie z agresją itp.); działania współtowarzyszące – organizowane przy okazji innych wydarzeń o charakterze kulturalno-edukacyjnym - realizowanych w skali powiatu, gmin.

Kampanie społeczne:

- wskazane jest rozwijanie kampanii społecznych skierowanych do zróżnicowanych grup odbiorców w zależności od ich wieku. Celem kampanii powinna być edukacja społeczeństwa na temat zjawiska przemocy i jej form i edukowanie m.in. o trajektorii przemocy – podkreślając, że w przypadku bierności osoby doświadczającej przemocy domowej – działania sprawców zazwyczaj się intensyfikują. Jednocześnie powinno się dążyć do dekonstruowania mitów i stereotypów społecznych z tym zjawiskiem związanych, co wiąże się z podnoszeniem świadomości społeczeństwa. Kampanie takie powinny zawierać jasny przekaz, odwoływać się do wyrazistych przykładów, co jest przemocą, jakie są jej skutki – w tym konsekwencje długofalowe;
- wskazane jest również rozwijanie kampanii społecznych skierowanych do zróżnicowanych grup odbiorców także z podziałem na: osoby doznające przemocy domowej, sprawców przemocy, obserwatorów (w myśl zasady, że osoby ukrywające przemoc domową również są współwinne; sprawca powinien wiedzieć co za przemoc domową grozi, itp.); Ważne są także informacje jak reagować na przemoc, gdzie szukać wsparcia – z podkreśleniem zachowania prawa do anonimowości;
- Należałoby również podjąć działania profilaktyczne - w większej skali, związane z przeciwdziałaniem zjawisku przemocy seksualnej, co może stopniowo prowadzić do przełamywania społecznego tabu. W tym celu wskazana byłaby realizacja kampanii

społecznych, której celem byłoby podnoszenie świadomości społecznej oraz wiedzy na temat tego zjawiska, jednocześnie informując obywateli, jak objawia się ta forma przemocy, jak powinno się reagować na taką przemoc, oraz gdzie należy szukać pomocy.

Edukowanie dzieci i młodzieży; sposoby realizowania profilaktyki społecznej w tej grupie odbiorców oraz inne działania

Osobną kwestią jest wskazywanie na wciąż aktualną potrzebę edukowania dzieci i młodzieży dostrzegając, że nieletni powinni być informowani o tym czym jest przemoc, jakie ma to zjawisko konsekwencje, w tym - jak poradzić sobie ze skutkami takich problemów. Ma to o tyle istotne znaczenie, że coraz częściej przemoc występuje również w placówkach oświaty, co jest związane zwłaszcza ze środowiskiem rówieśniczym – w tym z formami wykluczenia np. skutek przemocy ekonomicznej – gdy poprzez brak emblematów zamożności dzieci (w odniesieniu do ich rodzin) - wielu młodych ludzi doświadcza przemocy ze strony swych rówieśników.

- w działaniach nakierowanych na profilaktykę społeczną realizowaną w tej grupie odbiorców należy w tym celu zaangażować młodych ludzi – reprezentujących swoje środowisko. Można też dążyć do wsparcia osób cieszących się autorytetem np. u młodzieży, angażując do udziału w kampaniach społecznych np. celebrytów; powinno się w tym celu wykorzystywać również nowe technologie i cyfrowe środki przekazu, z których młodzi ludzie najczęściej korzystają;

- wskazane byłoby rozwijanie w placówkach oświaty projektów i związanych z nimi konkursów realizowanych przez dzieci i młodzież w celu przeciwdziałania zjawisku przemocy; w dalszej kolejności ważnym byłoby zaproszenie laureatów do działań realizowanych w grupach eksperckich - nakierowanych na profilaktykę społeczną podejmowaną w tym zakresie. Młodzi ludzie we współpracy z dorosłymi mogliby razem dążyć do opracowania lepszych sposobów działań, w tym podejmowania akcji profilaktycznych realizowanych w ramach przeciwdziałania zjawisku przemocy w Powiecie. Jeśli wykroczyłyby one poza obręb placówek oświaty, pojawiając się w mass mediach -w tym cyfrowych środkach przekazu mogłyby one stać się motywacją dla innych osób - dążących do wypowiedzenia się w tej kwestii;

- Wskazane byłoby też organizowanie warsztatów dla dzieci i młodzieży prowadzonych przez specjalistów, którzy posiadają na ten temat wiedzę nie tylko merytoryczną, ale i praktyczną. Podnoszenie wiedzy na temat zjawiska przemocy u dzieci i młodzieży powinno się bowiem odbywać zarówno w ramach np. lekcji wychowawczych, ale także w formie zajęć,

warsztatów temu zjawisku poświęconych z udziałem ekspertów. Przykłady zaczerpnięte z wywiadów zogniskowanych zarejestrowanych w grupach fokusowych sugerują, że zajęcia prowadzone przez specjalistów, ale niezwiązanych z daną placówką oświaty mogą mieć większy wpływ na młodych ludzi. Kontakt z ekspertem pomaga wówczas nie tylko w radzeniu sobie z agresją, ale także z poradzeniem sobie z doświadczeniami związanymi z przemocą domową, czy rówieśniczą. Dodatkowo jeśli eksperci udostępniają do siebie prywatny kontakt może to przyczynić się do lepszego rozpoznawania skali zjawiska przemocy domowej, wraz z ochroną i wsparciem udzielnym osobom potrzebującym.

- Ważne jest również zwiększanie poziomu empatii, uważności u młodych ludzi - względem rozpoznawania zróżnicowanych form przemocy mogących zaistnieć w ich grupach rówieśniczych, jak też podnoszenie wiedzy z zakresu możliwości reagowania na przemoc i konsekwencji przyjmowania postaw konformistycznych – związanych z biernością.

- Równie istotne jest opracowanie programów korekcyjno-edukacyjne skierowanych dla nieletnich sprawców przemocy, którzy powinni mieć także obowiązek – korygowania swoich zachowań w pogłębionych i specjalistycznych formach wsparcia.

12. Analiza SWOT w tematyce zjawiska przemocy domowej opracowana dla powiatu

W efekcie przeprowadzonej diagnozy społecznej na temat zjawiska przemocy w powiecie pruszkowskim możliwe stało się dostrzeżenie zarówno mocnych stron istniejącego systemu wsparcia, ale też rozpoznanie barier m.in. utrudniających współpracę specjalistów zaangażowanych w rozwiązywanie tego problemu społecznego. Analiza SWOT, to ważne narzędzie mające wpływ na planowanie działań strategicznych pozwalając na ocenę perspektyw, szans, ale też wykrywanie zagrożeń - względem realizacji zakładanych celów i związanych z nimi działań, co w tym przypadku odnosi się do programu przeciwdziałania zjawisku przemocy w powiecie pruszkowskim opracowanym na okres kolejnych pięciu lat.

Tab.16. Analiza SWOT dla powiatu pruszkowskiego w tematyce przemocy domowej

Mocne strony	Słabe strony
- System infrastruktury społecznej działający w Powiecie w celu przeciwdziałania zjawisku przemocy oraz wsparcia udzielanego dla osób doświadczających tego zjawiska	Istnieje konieczność rozwijania współpracy międzyinstytucjonalnej, w tym wzmacniającej działania realizowane w ramach gmin
Przygotowanie specjalistów do rozpoznawania, diagnozowania osób, środowisk powiązanych z przemocą domową, co wynika zarówno z wiedzy jak i wieloletniego doświadczenia specjalistów bezpośrednio zaangażowanych w rozwiązywanie tego problemu społecznego (funkcjonariusze Policji, OPS, ZOW i in.)	- w niektórych gminach istnieje niski poziom ujawnianych przypadków przemocy domowej wymierzonej w nieletnich w powiązaniu z placówkami oświaty; - ograniczone rozpoznawanie skali zjawiska przemocy i jej form występujących w placówkach oświaty – w konsekwencji braku ukierunkowanych programów obejmujących taką opieką osoby nieletnie doświadczające zjawiska przemocy domowej, w tym – programów skierowanych bezpośrednio do nieletnich sprawców przemocy i ich opiekunów prawnych; - niski stopień przeszkolenia nauczycieli w zakresie diagnozowania zjawiska przemocy domowej oraz wszczynania procedury NK (do takich działań powinny być też przygotowane kadry pracujące w żłobkach, przedszkolach); - brak wsparcia prawnego w placówkach oświaty;
Przygotowanie specjalistów do interwencji kryzysowej i pracy środowiskowej z osobami doświadczającymi przemocy domowej oraz ze sprawcami przemocy	- Nierówne rozłożenie zadań w ramach poszczególnych instytucji m.in. względem wszczynania procedury NK; - niski stopień przeszkolenia specjalistów ze służby i ochrony zdrowia w zakresie diagnozowania zjawiska przemocy i wszczynania procedury NK; - trudności pojawiające się w pracy specjalistów związku z utrzymaniem gotowości do wyjścia ofiar przemocy z ich sytuacji życiowej; - zbyt duże przeciążenie emocjonalne i zawodowe specjalistów – konieczne jest wdrożenie systemu wsparcia, bo istnieje wysoki stopień ich zagrożenia wypaleniem zawodowym, zwłaszcza u specjalistów uczestniczących w interwencjach środowiskowych (brak superwizji i innych

	form wsparcia)
Przygotowanie specjalistów do pracy z osobami doznającymi przemocy domowej oraz sprawcami przemocy	- za mało podmiotów zaangażowanych jest w proces wszczynania procedury „Niebieskiej Karty”; - trudności pojawiają się we współpracy międzyinstytucjonalnej m.in. z powodu np. braków kadrowych w Policji; braku wypracowania „dobrych praktyk” z sądami, prokuraturą oraz z kuratorską służbą sądową
Współpraca niektórych podmiotów/służb/instytucji realizowana względem rozwiązań systemowych oraz w efekcie wypracowanych „dobrych praktyk”	- brak dobrej współpracy instytucji pomocowych z służbą kuratorską, prokuraturą oraz z sądami; - brak wystarczającej komunikacji pomiędzy podmiotami realizującymi działania pomocowe; (niekiedy problemy powstają w efekcie trudności względem możliwości realizacji określonych zadań pomocowych); jest za mało okazji do wymiany doświadczeń i podnoszenia wiedzy o realizowanych zadaniach np. w gminach/poszczególnych instytucjach itp.; zbyt małe możliwości podnoszenia kompetencji zawodowych poprzez możliwość udziału np. w specjalistycznych szkoleniach; spotkaniach sprawozdawczych i integracyjnych
Bezpłatne wsparcie dla osób doświadczających skutków przemocy domowej udzielane w ramach poradnictwa psychologicznego, prawnego, socjalnego, w tym także kierowane do sprawców przemocy w programach korekcyjno-edukacyjnych	Problemem jest rozpoznanie skali zjawiska przemocy w tym też osób potrzebujących wsparcia w ramach specjalistycznego poradnictwa - oraz w dostępie do informacji w Powiecie o podmiotach realizujących ofertę pomocową
Programy korekcyjno-edukacyjne opracowane dla sprawców przemocy realizowane w Powiecie	Zbyt mała wiedza specjalistów na temat programów skierowanych do sprawców przemocy; Brak oferty programów edukacyjno-korekcyjnych skierowanych do nieletnich
Możliwość skorzystania przez ofiary przemocy domowej i inne osoby doświadczające tego zjawiska – z pomocy oferowanej w OIK	Czas przebywania w OIK – ustawowo określony - do trzech miesięcy (z możliwością przedłużenia pobytu w takim ośrodku – w uzasadnionych przypadkach) – nie rozwiązuje sytuacji bytowej osób doświadczających przemocy domowej. Osoby takie powinny mieć możliwość trwałego oddzielenia się od sprawców przemocy, co wymaga pomocy w zapewnieniu im miejsca, ale w takim środowisku, które jest wolne od przemocy (po pobycie w OIK). To też bardzo krótki

	okres na to, aby zdobyć kompetencje ważne w uzyskaniu samodzielności bytowej – czyli względem pomocy oferowanej w zakresie podnoszenia samodzielności na rynku pracy.
Dużą rolę w realizacji zadań w systemie przeciwdziałania przemocy odgrywają ZI działające w każdej gminie; Przy jednoczesnym rosnącym zaufaniu do instytucji pomocowych nakierowanych na zwalczanie przemocy domowej.	Członkowie ZI – choć pełnią ważną funkcję w systemie przeciwdziałania przemocy nie są oficjalnie oddelegowani ze swoich miejsc prac do realizacji zadań w ZI; nie otrzymują też diet
Rozwiązania systemowe pozwoliły na zwiększanie zakresu działań skierowanych do sprawców przemocy – np. uprawnionych funkcjonariuszy Policji do udzielenia nakazu sprawcom przemocy na opuszczenie domostwa, pomimo np. faktu, że sprawca/sprawczyni pomocy ma prawo własnościowe do lokalu	Z informacji statystycznych Komendy Policji w Pruszkowie wynika, że - wobec sprawców przemocy zagrażających zdrowiu a nawet życiu osoby doświadczającej tego zjawiska w Powiecie - zastosowanie takich rozwiązań ma miejsce. Jednakże w sondażu diagnostycznym specjaliści wskazywali przede wszystkim na poczucie bezkarności sprawców przemocy, ale też na przyzwolenie społeczne – co może wskazywać, że działania podejmowane wobec sprawców przemocy –są niewystarczające.
Rozwiązania systemowe nakazują monitorowanie rodzin naznaczonych problemami społecznymi – w tym w borykającymi się z konsekwencjami przemocy domowej, jak również nad działaniami skierowanymi do sprawców przemocy	- istnieje m.in. u specjalistów przekonanie o tym, że sprawcy przemocy czują się bezkarni, co świadczy też o problemach odnoszących się do skuteczności podejmowanych działań skierowanych przeciwko sprawcom przemocy - brak wystarczającej liczby funkcjonariuszy, kuratorów sądowych; - zastrzeżenia specjalistów do jakości pracy realizowanej przez kuratorów sądowych i sądy
Rosnący poziom wiedzy w społeczeństwie na temat przemocy oraz konsekwencji tego zjawiska społecznego; Rozwój profilaktyki społecznej nakierowanej na przeciwdziałanie przemocy domowej w skali gmin i powiatu	Działania takie wciąż wymagają intensyfikacji, pomimo zachodzących zmian. Istnieje konieczność podnoszenia wiedzy na temat zjawiska przemocy, jego konsekwencji społecznych oraz możliwości pomocy– realizowanych w skali Powiatu; Za mało jest wspólnych działań międzyinstytucjonalnych realizowanych w zakresie profilaktyki społecznej.
Szanse	Zagrożenia
Zmniejszanie skali występowania zjawiska przemocy domowej poprzez: - podnoszenie wiedzy w społeczeństwie na temat zjawiska przemocy, udzielanych form wsparcia i sposobów przeciwdziałania temu problemowi społecznemu;	Przyzwolenie na przemoc w społeczeństwie, poprzez: - obecność i powielanie mitów, negatywnych stereotypów społecznych na temat zjawiska przemocy domowej; - pejoratywny lub obojętny stosunek do

- szybsze diagnozowanie występowania zjawiska przemocy domowej nie tylko w efekcie interwencji kryzysowej; - wzmacnianie osób wymagających wsparcia w gotowości do wyjścia ze swojej sytuacji życiowej; - objęcie szczególną troską ludzi młodych, w celu podnoszenia ich wiedzy na temat zjawiska przemocy, rozpoznawania jej form; podnoszenia empatii i świadomości konsekwencji braku reagowania na przemoc; upowszechnianie dobrych wzorców relacji społecznych; informowanie o możliwościach wsparcia oferowanego w zakresie danych instytucji – przy czym takie działania powinny dotyczyć także prawnych opiekunów dzieci. - zabezpieczenie specjalistów przed zjawiskiem wypalenia zawodowego; - poprawienie jakości międzyinstytucjonalnej współpracy poprzez: - zintegrowanie i zintensyfikowanie realizowanych zadań instytucji pomocowych; - dążenie do rozwijania działań podejmowanych w ramach współpracy międzyinstytucjonalnej w zakresie podnoszenia jej efektywności; - poprawy międzyinstytucjonalnego systemu komunikacji i wymiany wiedzy; - jakości budowanych relacji zawodowych; - opracowania dobrych praktyk w dążeniach do rozwiązywania sytuacji trudnych, czy powstających w konsekwencji niedoskonałości rozwiązań systemowych; - rozwijanie bazy wiedzy zarówno na temat zakresów realizowanych działań w ramach danych instytucji pomocowych, jak i ich potrzeb; - podnoszenie kompetencji specjalistów w formie zróżnicowanych szkoleń; - podnoszenie aktywności i zaangażowania zróżnicowanych podmiotów realizujących zadania związane z profilaktyką społeczną (w tym rozwijanie działań skierowanych do różnych grup odbiorców).	- osób ze środowisk naznaczonych zjawiskiem przemocy; - bierność świadków przemocy (co jest równoznaczne z przyzwoleniem społecznym na to zjawisko); - obawy osób doświadczających przemocy o wizerunek społeczny, stygmatyzację rodziny i jej ekskluzję społeczną; - jednocześnie osoby potrzebujące pomocy w tym zakresie starają się uniknąć stygmatyzacji społecznej, nierzadko więc ukrywają problemy rodziny przed wszystkimi spoza jej kręgu; - bezradność, niewydolność wychowawcza rodzin w próbach rozwiązywania problemów; - brak świadomości ofiar przemocy na temat zjawiska trajektorii działań – w odniesieniu do sprawcy przemocy; - recepcja negatywnych wzorców relacji społecznych w tym międzypokoleniowych cykli przemocy; - wzmacnianie poczucia bezkarności sprawców przemocy w efekcie braku nieuchronności kary za popełnione czyny; - rosnący u sprawców przemocy wskaźnik wynikający z uzależnień nie tylko od alkoholu, ale i od innych środków psychoaktywnych (uzależnienia krzyżowe), które mogą nasilać zjawisko występowania przemocy domowej; - brak wiary u osób doświadczających przemocy w zmianę swojej sytuacji życiowej, co może korespondować m.in. z niewystarczającymi działaniami podejmowanymi w ramach współpracy międzyinstytucjonalnej (skutkując trudnościami w podtrzymaniu stanu gotowości osoby doświadczającej przemocy do wyjścia z kryzysu); - ograniczenia wynikające ze współpracy międzyinstytucjonalnej, co zwłaszcza dotyczy sędziów oraz prokuratorów – w związku z umarzaniem spraw, przewlekłością względem podejmowanych działań, itp.; - nie zawsze dobra jakość współpracy zaangażowanych instytucji pomocowych w rozwiązywaniu tego problemu społecznego; - braki kadrowe w niektórych
---	---

	instytucjach/służbach pomocowych; - zbyt mała skala monitorowania rodzin - naznaczonych zjawiskiem przemocy; - brak lub niewystarczająca ilość superwizji, wsparcia udzielanego dla specjalistów zaangażowanych w zwalczanie przemocy, co może prowadzić do ich wypalenia zawodowego; - ograniczenia wiedzy w społeczeństwie na temat zakresu realizowanego w Powiecie, gminach systemu wsparcia dla osób doświadczających przemocy.
--	--

VII. CELE PROGRAMU

1. Cel główny:

Zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy domowej oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w Powiecie.

2. Cele szczegółowe:

1) zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej,

2) zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób doznających przemocy domowej,

3) zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc domową,

4) zasady dotyczące pracy z osobami stosującymi przemoc domową zawarte są w Powiatowym Programie korekcyjno-edukacyjnym i Powiatowym Programie psychologiczno-terapeutycznym,

5) poprawienie jakości współpracy międzyinstytucjonalnej.

3. Sposób realizacji programu, monitorowanie programu

Działania określone w ramach Programu będą monitorowane oraz poddawane sprawozdawczości. Dane opracowane zostaną przez Zespół Ośrodków Wsparcia w Piastowie. Realizacja programu obejmuje:

- realizację programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc domową oraz program psychologiczno-terapeutyczny dla osób stosujących przemoc domową.

Poszczególne zadania Powiatowego programu przeciwdziałania przemocy domowej w powiecie pruszkowskim zawarte zostały w harmonogramie.

VIII. KOSZTORYS I HARMONOGRAM POWIATOWEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ I OCHRONY OFIAR PRZEMOCY DOMOWEJ, NA LATA 2024-2028.

1. Kosztorys Powiatowego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony ofiar przemocy domowej, na lata 2024-2028, stanowi załącznik do programu.
2. Harmonogram.

CEL GŁÓWNY				
OGRANICZENIE ZJAWISKA PRZEMOCY DOMOWEJ I SKUTECZNA POMOC OSOBOM DOZNAJĄCYM PRZEMOCY W POWIECIE PRUSZKOWSKIM				
CEL OPERACYJNY 1				
EFEKTYWNA WSPÓŁPRACA INSTYTUCJI, SŁUŻB I ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH DZIAŁAJĄCYCH NA RZECZ PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ I OCHRONY OFIAR NA TERENIE POWIATU PRUSZKOWSKIEGO				
ZADANIA	SPOSÓB REALIZACJI	WSKAŹNIKI	REALIZATORZY	CZAS REALIZACJI
1.1. Zorganizowanie interdyscyplinarnych szkoleń i konferencji dla przedstawicieli instytucji, celem podniesienia kompetencji zawodowych i wymiany doświadczeń.	- opracowanie tematyki konferencji i szkoleń - wybranie specjalistów i wykładowców	- liczba szkoleń i konferencji - liczba uczestników - liczba podmiotów biorących udział	- ZOW w Piastowie	- dwudniowa konferencja raz w roku wraz z warsztatami
1.2. Współpraca z organizacjami pozarządowymi	- realizacja międzyinstytucjonalnych spotkań w celu wymiany „dobrych praktyk”, - rozpoznanie skali problemu	- ilość spotkań	- ZOW w Piastowie	przez okres trwania programu
1.3. Podnoszenie kwalifikacji i doskonalenie umiejętności kadry oświaty, ochrony zdrowia, służb policyjnych, pracowników	- organizacja szkoleń i warsztatów	- liczba szkoleń i warsztatów - liczba osób przeszkolonych	- ZOW w Piastowie	przez okres trwania programu

socjalnych , zespołów interdyscyplinarnych, Kuratorskiej Służby Sądowej , sędziów i prokuratorów w zakresie wypalenia zawodowego				
CEL GŁÓWNY				
OGRANICZENIE ZJAWISKA PRZEMOCY DOMOWEJ I SKUTECZNA POMOC OSOBOM DOZNAJĄCYM PRZEMOCY W POWIECIE PRUSZKOWSKIM				
CEL OPERACYJNY 2				
WYSOKA JAKOŚĆ I SKUTECZNOŚĆ POMOCY UDZIELANEJ DOROSŁYM I MAŁOLETNIM OSOBOM DOZNAJĄCYM PRZEMOCY ORAZ DZIAŁAŃ NA RZECZ OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC				
ZADANIA	SPOSÓB REALIZACJI	WSKAŹNIKI	REALIZATORZY	CZAS REALIZACJI
2.1. Podnoszenie kwalifikacji i doskonalenie umiejętności dla kadry pracującej w żłobkach , przedszkolach, szkołach podstawowych i ponadpodstawowych , ochronie zdrowia, policji, OPS i Zespołach Interdyscyplinarnych, w zakresie- trudności wychowawcze rodziców	- organizacja szkoleń i warsztatów	- liczba szkoleń i warsztatów - liczba instytucji i osób przeszkolonych	- ZOW w Piastowie	przez okres trwania programu
2.2. Podnoszenie kwalifikacji i doskonalenie umiejętności dla przedstawicieli służb policyjnych, ochrony	- organizacja szkoleń i warsztatów	- liczba szkoleń i warsztatów - liczba instytucji i osób przeszkolonych	- ZOW w Piastowie	przez okres trwania programu

zdrowia, oświaty, OPS, ZI, dotyczące uruchamiania procedury Niebieskiej Karty				
2.3. Podnoszenie kwalifikacji i doskonalenie umiejętności dla przedstawicieli służb policyjnych, ochrony zdrowia, oświaty, OPS, ZI, dotyczące mitów i stereotypów	- organizacja szkoleń i warsztatów	- liczba szkoleń i warsztatów - liczba instytucji i osób przeszkolonych	- ZOW w Piastowie	przez okres trwania programu
2.4. Podnoszenie kwalifikacji i doskonalenie umiejętności dla służb policyjnych, oświaty, OPS, ZI, w zakresie mechanizmów psychologicznych występujących w relacji ofiara-sprawca przemocy	- organizacja szkoleń i warsztatów	- liczba szkoleń i warsztatów - liczba instytucji i osób przeszkolonych	- ZOW w Piastowie	przez okres trwania programu
2.5. Warsztaty interwencji rówieśniczej dla szkół podstawowych i ponadpodstawowych	- organizacja warsztatów	- liczba przeprowadzonych warsztatów - liczba szkół i osób biorących udział w warsztatach	- ZOW w Piastowie	przez okres trwania programu
2.6. Szkolenia specjalistycznych służb policyjnych, ochrony zdrowia, oświaty, OPS, ZI, na temat „Jak rozpoznać sprawcę, wykorzystywanie	- organizacja szkoleń i warsztatów	- liczba przeprowadzonych szkoleń specjalistycznych - liczba przeprowadzonych warsztatów	- ZOW w Piastowie	przez okres trwania programu

zakazu/nakazu i opuszczanie lokalu		- liczba instytucji i osób biorących udział w szkoleniu		
2.7. Opracowanie informatorów dla służb instytucji samorządowych na terenie Powiatu Pruszkowskiego na temat profilaktyki i przeciwdziałania przemocy domowej	- opracowanie ulotek informacyjnych, plakatów i innych materiałów celem rozpowszechniania - opracowanie informatora - prezentowanie treści edukacyjnych na stronach internetowych	- liczba materiałów informacyjnych	- ZOW w Piastowie	2x w roku
CEL GŁÓWNY				
OGRANICZENIE ZJAWISKA PRZEMOCY DOMOWEJ I SKUTECZNA POMOC OSOBOM DOZNAJĄCYM PRZEMOCY W POWIECIE PRUSZKOWSKIM				
CEL OPERACYJNY 3				
SKUTECZNE FORMY POMOCY I WSPARCIA KIEROWANE DO RODZIN				
ZADANIA	SPOSÓB REALIZACJI	WSKAŹNIKI	REALIZATORZY	CZAS REALIZACJI
3.1. Prowadzenie Punktów Informacyjno-Konsultacyjnych ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej	- udzielanie informacji - prowadzenie konsultacji - prowadzenie grup wsparcia	- ilość punktów informacyjno-konsultacyjnych - ilość uczestników	- ZOW w Piastowie	przez okres trwania programu
3.2. Rozwijanie i tworzenie grup wsparcia	- upowszechnianie informacji o naborze chętnych do wzięcia udziału w grupach wsparcia	- ilość grup wsparcia	- ZOW w Piastowie	przez okres trwania programu
3.3. Szkoła dla rodziców / Systemowa praca z rodziną?	- realizacja pogadanek edukacyjno-profilaktycznych dla rodziców i uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych	- ilość przeprowadzonych pogadanek	- ZOW w Piastowie	przez okres trwania programu
3.4. Wdrożenie i opracowanie działań profilaktycznych dla mieszkańców Powiatu	- przeprowadzenie warsztatów umiejętności społecznych dla dorosłych - przeprowadzenie treningu kontroli złości - przeprowadzenie	- ilość przeprowadzonych warsztatów - liczba uczestników	- ZOW w Piastowie	przez okres trwania programu

	warsztatów z zakresu wyrażania uczuć i emocji			
CEL GŁÓWNY				
OGRANICZENIE ZJAWISKA PRZEMOCY DOMOWEJ I SKUTECZNA POMOC OSOBOM DOZNAJĄCYM PRZEMOCY W POWIECIE PRUSZKOWSKIM				
CEL OPERACYJNY 4				
SYSTEM WSPÓŁPRACY INSTYTUCJONALNEJ PODEJMOWANEJ NA RZECZ OSÓB DOŚWIADCZAJĄCYCH PRZEMOCY ORAZ OSÓB ZAGROŻONYCH PRZEMOCĄ DOMOWĄ				
ZADANIA	SPOSÓB REALIZACJI	WSKAŹNIKI	REALIZATORZY	CZAS REALIZACJI
4.1. Opracowanie bazy danych na temat instytucji pomocowych	- usprawnienie przepływu informacji pomiędzy poszczególnymi instytucjami i służbami	- ilość instytucji korzystających z bazy danych - ilość osób korzystających z międzyinstytucjonalnych spotkań „dobrych praktyk”	- ZOW w Piastowie	przez okres trwania programu
4.2 Spotkania przedstawicieli instytucji w celu budowania dyskursu „dobrych praktyk”	- wymiana „dobrych praktyk”	- ilość osób korzystających z międzyinstytucjonalnych spotkań „dobrych praktyk”	- ZOW w Piastowie	4x w roku

DYREKTOR
Zespołu Ośrodków Wsparcia
w Piastowie
Katarzyna Wiśniewska

WICESTAROSTA
Grzegorz Kamiński

Katarzyna Wiśniewska
12.03.2015 r. data prawny

Bibliografia

Akty prawne

- ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1359),
- ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (Dz. U. z 2022 r. poz. 1138),
- ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 1375),
- ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2023 r. poz. 127),
- ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2023 r. poz. 1550),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249 z 2023, późn. 289, 535, 606),
- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 901.),
- ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2023 r. poz. 171),
- ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2022 r. poz. 1526)
- ustawą z dnia 9 marca 2023 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie i niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023 r. poz. 535)
- Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r.

Badania i programy:

- Chomczyński P., Przemysław Frąckowiak, Andrzej Kacprzak, Maciej Maj oraz Maciej Mroczek, Ogólnopolska diagnoza zjawiska przemocy wobec osób starszych i osób niepełnosprawnych (2022), <https://www.gov.pl/attachment/655b3c83-60e2-49d8-b0eb-6adfc6d9773f> (dostęp: 10.11.2023r.);
- Gmina Raszyn – Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar... <https://raszyn.pl/program-przeciwdzialania-przemocy-w-rodzinie-oraz-ochrony-ofiar-przemocy-w-gminie-raszyn-na-lata> (dostęp: 13. 10. 2023 r.);
- Gorczowski R., Gmina Nadarzyn, Centrum Rozwiązywania Problemów Społecznych - <https://bip.nadarzyn.pl/plik,12390,projekt-uchwaly-17-program-pdf.pdf>(dostęp: 11.12.2023r.);
- Krajowy Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie na 2023 r.;

Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie na 2023 r. – uwagi i postulaty RPO.

Odpowiedź

MRiPS - <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-przeciwdzialanie-przemocy-rodzina-program-schmidt-odpowiedz> (dostęp: 08. 12. 2023 r.);

- Ogólnopolska diagnoza infrastruktury wsparcia dla osób doznających przemocy oraz ocena efektywności i skuteczności stosowych form pomocy. Raport Końcowy. Zob. Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej <https://www.gov.pl/attachment/5c328df3-ec06-41f5-adc6-b0fddcabf631>(dostęp: 12. 08. 2023 r.);

- Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020 za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2017 r. <https://www.gov.pl/attachment/798a1c54-039f-4240-a9c4-eae2a2407429> (dostęp: 05. 10. 2023 r.)

-, „O sprawcach przemocy” - <https://www.niebieska.pl/o-zjawisku-przemocy/o-sprawcach-przemocy> (dostęp: 23.10. 2023 r.);

- Opracowanie na podstawie prac Zespołu Interdyscyplinarnego, zob.

<https://bip.um.pruszkow.pl/attachments/download/12507> (dostęp: 24.11. 2023 r.);

- Ostaszewski P., Przemoc domowa w świetle danych statystycznych procedury „Niebieskiej Karty”,

2022-https://iws.gov.pl/wp-content/uploads/2022/11/IWS_Ostaszewski-P._Przemoc-domowa-w-swietle-danych-statystycznych-procedury-_Niebieskiej-Karty_.pdf (dostęp: 11. 11. 2023 r.);

- Program przeciwdziałania przemocy, GOPS Michałowice,

https://gops.michalowice.pl/_ftp/Program_przeciwdzialanie_przemocy.pdf(dostęp: 10.07.2023);

- Projekt uchwały, s. 10, <https://bip.nadarzyn.pl/plik,12390,projekt-uchwaly-17-program-pdf.pdf> (14.11. 2023 r.);

- Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie

Nadarzyn na lata 2021-2027; 208

- Sewastianowicz M., Przemoc wobec dzieci nadal w szarej strefie, w: Prawo.pl:

<https://www.prawo.pl/prawnicy-sady/dziecko-pokrzywdzone-przestepstwem-konferencja-2022-r,517879.html> (dostęp: 11.11. 2023 r.);

- Sprawozdanie z działalności Środowiskowego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brwinowie za rok 2019;

- Sprawozdania Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w gm.

Nadarzyn, sporządzone na przestrzeni lat 2017-2019 (dostęp: 15.11. 2023 r.);

- World report on violence and health, World Health Organization Geneva 2002, Chapter 1 - VIOLENCE - A GLOBAL HEALTH PROBLEM, p.5 <http://www.who.int/publications/en/> (dostęp:

10.07.2018);

- WHO, Intimate partner violence, World Health Organization 2012, https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/77432/WHO_RHR_12.36_eng.pdf;jsessionid=01F6BADCCC93BE4FB96711A9D7228E75?sequence=1 (dostęp: 8.10.2022);

- Załącznik statystyczny do Sprawozdania z Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za styczeń - grudzień 2020, Warszawa 2021,

https://www.gov.pl/attachment/d674d563_6960_4030_8f56_bf3e5ae76a90

(dostęp 11.12.2023);

Publikacje naukowe

Bilska E., Bulenda T., Pospiszyl I., Razem przeciw przemocy, Warszawa 1999;

Bourdieu P., Passeron J.-C., Reprodukcyjność. Elementy teorii systemu nauczania, Warszawa 1990;

Cares A.C., Reckdenwald A., Fernandez K., Domestic violence, and abuse through a sociological lens,

in: J. Dabaney, C. Dradbury-Jones, J.R. Macy, C. Overlien, S. Holt, The Routledge International

Handbook of Domestic Violence and Abuse, Routledge, New York 2021;

Gostkowska-Maczuga R., Zasady postępowania w ramach procedury „Niebieskiej Karty” i wzory obowiązujących w procedurze formularzy w 2023 r.,

<https://gov.legalis.pl/zasady-postepowania-w-ramach-procedury-niebieskiej-karty-i-wzory-obowiazujacych-w-procedurze-formularzy-w-2023-r/> [dostęp: 21. 09. 2023 r.];

Krahe B., Agresja, Gdańsk 2006;

Krasiejko I., Rodzina z dziećmi Rodzina dysfunkcyjna, Warszawa 2019;

Lisowska E., Przemoc ekonomiczna wobec kobiet, Warszawa 2013;

Makaruk, K., Drabarek, K., Popyk, A., Wójcik, Sz., Diagnoza przemocy wobec dzieci w Polsce 2023r.

Warszawa: Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę (2023)
<https://fdds.pl/Resources/Persistent/0/e/3/9/0e397c8f31d01856cd8d4a9430e56eade664856>

Diagnoza%20przemocy%20wobec%20dzieci%20w%20Polsce%202023%20FDDS.pdf

(dostęp: 22. 01. 2024 r.);

Michalska K., Jaszczak-Kuźmińska D., Przemoc w rodzinie, Warszawa 2007;

Nowak A., Pietrucha-Hassan M., Temat tabu – przemoc seksualna, „Niebieska Linia” 2013, nr 3/86;

Ostaszewski P., Między przemocą ekonomiczną a karaniem za długi. Kryminologiczne studium przestępstwa niealimentacji, Warszawa 2022;

Pospiszyl I., Przemoc w rodzinie, Warszawa 1998

Rode D., Psychologiczne uwarunkowania przemocy w rodzinie. Charakterystyka sprawców, Katowice 2010;

Woźniakowska-Fajst D., Stalking i inne formy przemocy emocjonalnej. Studium kryminologiczne, Warszawa 2019;

Wrona G., Konflikt a przemoc. Zastosowanie art. 207& 1 KK w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, Warszawa 2016.

Netografia

- Możesz mi powiedzieć – kampania medialna zainicjowana przez Ewelinę Flintą, wsparta partnerami:

Niebieską Linia, Fundacją Feminoteka, Amnesty International, Avon i in. podmioty,

<https://www.facebook.com/hashtag/mozeszmiowiedziec> (dostęp: 12. 09. 2023 r.); 209

- Miłość to nie przemoc, który jest realizowany w ramach międzynarodowej kampanii Yves Saint

Laurent Beauty, przy czym w Polsce głównym partnerem jest Sexed.pl – zob.

<https://sexed.pl/projekty/ysl-beauty-milosc-to-nie-przemoc/>; źródła do badań przeprowadzonych dla projektu Miłość to nie przemocy: socjolożki.pl; (05.10. 2023 r.);

- Przemoc -w: <https://pl.wikipedia.org/wiki> (dostęp: 12.08. 2023 r.);

-, „PrzeMOC – Nie milcz! Bądź bohaterem!” - Inauguracja Dni Otwartych -

<https://samorząd.gov.pl/web/powiat-pruszkowski/przemoc--nie-milcz-badz-bohaterem---inauguracja-dni-otwartych> (dostęp: 12. 10. 2023 r.)

- Przemoc w rodzinie, [http://www.niebieskalinia.info/index.php/przemoc-w-rodzinie/30-cykle-](http://www.niebieskalinia.info/index.php/przemoc-w-rodzinie/30-cykle-przemocy-w-rodzinie)

[przemocy-w-rodzinie](http://www.niebieskalinia.info/index.php/przemoc-w-rodzinie/30-cykle-przemocy-w-rodzinie) (dostęp: 10.09.2023 r.).

Spis wykresów i tabel

Spis tabel

Tab.1. Ilość interwencji, wszczynania procedur NK w tym nakazu opuszczenia miejsca zamieszkania - zastosowanego wg. sprawców przemocy – w skali Powiatu – statystyka Policji na lata 2018- do półrocza 2023;

Tab. 2. Liczba procedur NK wszczętych w gm. Michałowice w latach 2017-2020;

Tab.3. Wskaźniki i cele odnoszące się do zakresu pomocy udzielanej w gm. Michałowice w latach 2017-2020;

Tab. 4. Dane z Komisariatu Policji w Nadarzynie;

Tab. 5. Działania podejmowane w zwalczaniu zjawiska przemocy - w gm. Nadarzyn (lata 2017-2019);

Tab. 6. Dane statystyczne realizacji procedury NK w latach 2010-2019 w gm. Raszyn;

Tab. 7. Charakterystyka wiekowa osób stosujących przemoc wobec których wszczęto procedurę Niebieska Karta;

Tab.8. Powody wszczęcia procedury NK;

Tab. 9. Procedura „niebieskiej karty” wszczynana w mieście Pruszków w przedziale od 2016 do 2021 r. ;

Tab. 10. Interwencje domowe Policji w latach 2016-2021;

Tab.11 Statystyka działań podejmowanych przez Straż Miejską w Pruszkowie;

Tab.12. Liczba postępowań sądowych wszczętych wobec sprawców przemocy w gminie: Miasto Pruszków w latach 2016-2021;

Tab. 13. Punkty wsparcia i przeciwdziałania zjawisku przemocy – zakres udzielanego wsparcia w latach 2016-2021;

Tab. 14. Wskaźniki względem przemocy w rodzinie – procedura NK (lata 2018-2020), w Gm. Brwinów;

Tab. 15. Opinie respondentów na temat zjawiska przemocy w Gminie Brwinów – badania z 2020 r. ;

Tab.16. Analiza SWOT dla powiatu pruszkowskiego w tematyce przemocy domowej;

Spis wykresów

Wykres. 1. Grupy specjalistów biorących udział badaniu z wykorzystaniem kwestionariusza ankiety;

Wykres 2. Zróznicowanie ze względu na płeć respondentów (badania ankietowe) ;

Wykres 3. Wiek badanych funkcjonariuszy Policji;

Wykres 4. Policjanci – opinie – z podziałem na trzy grupy zróżnicowane pod względem stażu pracy;

Wykres 5. Jakie formy przemocy domowej wg Pan(a)/i wiedzy występują najczęściej w powiecie pruszkowskim? – grupa policjantów;

Wykres 6. Kontakt policjantów ze zjawiskiem przemocy od stycznia do kwietnia 2023 r. ;

Wykres 7. Kontakt ze zjawiskiem przemocy policjantów (z podziałem na trzy grupy wg stażu zawodowego);

Wykres 8. Jakie środki Pan/i podejmuje w przypadku zgłoszenia przemocy domowej przez interesanta? – wśród policjantów;

Wykres 9. Jakie środki Pan/i podejmuje w przypadku zgłoszenia przemocy domowej przez interesanta? –z podziałem na 3 grupy zróżnicowane stażem pracy policjantów;

Wykres 10. Opinie na temat pomocy udzielanej w formie interwencji lub innej doraźnej formy - udzielanej dla osób zagrożonych zjawiskiem przemocy (zestawienie zbiorcze) ;

Wykres 11. Opinie funkcjonariuszy na temat pomocy w formie interwencji lub innej doraźnej formy diagnozy osób zagrożonych zjawiskiem przemocy – z podziałem na staż pracy respondentów;

Wykres 12. Jakie według Pan(a)/i wiedzy są reakcje ofiar na doświadczaną przemoc? ;

Wykres 13. Które z poniższych czynników według Pan(a)/i wiedzy warunkują przemoc?

Wykres 14. Jakie są najczęstsze przyczyny stosowania przemocy domowej? ;

Wykres 15. W jakich rodzinach Pan(a)/i zdaniem najczęściej występuje przemoc?;

Wykres 16. Kto według Pan(a)/i opinii jest najbardziej narażony na doświadczanie przemocy domowej? ;

Wykres 17. Kto według Pan(a)/i wiedzy jest najczęściej sprawcą przemocy?;

Wykres 18. Jakie uwarunkowania są powiązane ze sprawcami przemocy domowej? ;

Wykres 19. Czy wg Pan(i)/a wiedzy realizowana w Powiecie oferta pomocy dla ofiar przemocy jest wystarczająca? ;

Wykres 20. Opinie na temat pomocy psychologicznej;

Wykres 21. Opinie na temat jakości pomocy psychologicznej i pedagogicznej dla dzieci i młodzieży;

Wykres 22. Opinie na temat jakości pomocy psychologicznej i pedagogicznej dla dzieci i młodzieży - z podziałem na grupy wyznaczone stażem zawodowym;

Wykres 23. Opinie na temat pomocy prawnej dla osób dorosłych;

Wykres 24. Opinie na temat pomocy prawnej dla osób dorosłych – policja z podziałem na grupy wyznaczone stażem pracy;

Wykres 25. Opinie na temat jakości pomocy socjalnej i materialnej dla ofiar przemocy domowej;

Wykres 26. Opinie na temat jakości pomocy socjalnej i materialnej dla ofiar przemocy domowej;

Wykres 27. Opinie na temat pomocy w formie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy;

Wykres 28. Opinie na temat pomocy w formie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy –z podziałem na staż pracy;

Wykres 29. Czy wg Pan(i)/a wiedzy podejmowane w Powiecie działania wobec sprawców przemocy domowej są wystarczające;

Wykres 30. Opinie na temat: które z czynników utrudniają skuteczne przeciwdziałanie przemocy domowej;

Wykres 31. Opinie na temat: które z czynników utrudniają skuteczne przeciwdziałanie przemocy domowej – z podziałem na staż pracy;

Wykres 32. Czy postrzega Pan/i przemoc domową jako istotny problem społeczny? ;

Wykres 33. Jak Pan/i ocenia prowadzone w Powiecie działania profilaktyczne związane z problemem przemocy domowej?;

Wykres 34. Płeć respondentów w grupie: służby i ochrona zdrowia;

Wykres 35. Wiek respondentów z grupy służby i ochrona zdrowia;

Wykres 36. Pracownicy służby i ochrony zdrowia z podziałem na trzy grupy wyznaczone stażem pracy;

Wykres 37. Jakie formy przemocy wg Pan(a)/i wiedzy występują najczęściej w rodzinach zamieszkałych w powiecie pruszkowskim?;

Wykres 38. Ile razy w okresie od stycznia do kwietnia 2023 r. miał/a Pan/i kontakt z osobami doświadczającymi przemocy domowej?;

Wykres 39. Jakie środki Pan/i podejmuje w przypadku zgłoszenia przemocy domowej przez interesanta?;

Wykres 40. Opinie na temat pomocy w formie interwencji lub innej doraźnej formy diagnozy osób zagrożonych zjawiskiem przemocy;

Wykres 41. Opinie na temat pomocy w formie interwencji lub innej doraźnej formy diagnozy osób zagrożonych zjawiskiem przemocy –z podziałem na staż pracy respondentów;

Wykres 42. Jakie według Pan(a)/i wiedzy są reakcje ofiar na doświadczaną przemoc? ;

Wykres 43. Które z poniższych czynników według Pan(a)/i wiedzy warunkują przemoc? ;

Wykres 44. Jakie są najczęściej przyczyny stosowania przemocy domowej? ;

Wykres 45. W jakich rodzinach Pan(a)/i zdaniem najczęściej występuje przemoc? ;

Wykres 46. Kto według Pan(a)/i opinii jest najbardziej narażony na doświadczanie przemocy domowej? ;

Wykres 47. Kto jest najczęstszym sprawcą/sprawczynią przemocy domowej? ;

Wykres 48. Jakie uwarunkowania są powiązane ze sprawcami przemocy domowej? ;

Wykres 49. Proszę zaznaczyć stwierdzenia, z którymi Pan/i się zgadza –opinie respondentów z podziałem na staż pracy;

Wykres 50. Czy wg Pan(i)/a wiedzy realizowana w Powiecie oferta pomocy dla ofiar przemocy jest wystarczająca? ;

Wykres 51. Opinie na temat pomocy psychologicznej dla osób dorosłych;

Wykres 52. Opinie na temat pomocy psychologicznej dla osób dorosłych –z podziałem na grupy wyznaczone stażem zawodowym pracowników;

Wykres 53. Opinie na temat jakości pomocy psychologicznej i pedagogicznej dla dzieci i młodzieży;

Wykres 54. Opinie na temat jakości pomocy psychologicznej i pedagogicznej dla dzieci i młodzieży - z podziałem na grupy wyznaczone stażem zawodowym;

Wykres 55. Opinie na temat pomocy prawnej dla osób dorosłych;

Wykres 56. Opinie na temat pomocy prawnej – służba i ochrona zdrowia z podziałem na grupy wyznaczone stażem pracy;

Wykres 57. Opinie na temat jakości pomocy socjalnej i materialnej dla ofiar przemocy domowej;

Wykres 58. Opinie na temat jakości pomocy socjalnej i materialnej dla ofiar przemocy domowej –z podziałem na grupy respondentów zróżnicowanych stażem pracy;

Wykres 59. Opinie na temat oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych przeznaczonych dla sprawców przemocy;

Wykres 60. Opinie na temat pomocy w formie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy –z podziałem na staż pracy respondentów;

Wykres 61. Opinie na temat: które z czynników utrudniają skuteczne przeciwdziałanie przemocy domowej;

Wykres 62. Czy postrzega Pan/i przemoc domową jako istotny problem społeczny?;

Wykres 63. Jak Pan/i ocenia realizowane w Powiecie działania profilaktyczne związane z problemem przemocy domowej?;

Wykres 64. Charakterystyka stażu pracy i doświadczenia zawodowego respondentów – opracowanie zbiorcze (OPS);

Wykres 65. Jakie formy przemocy występują najczęściej w pow. pruszkowskim?;

Wykres 66. Kontakt z przemocowym środowiskiem od stycznia do kwietnia 2023 r.;

Wykres 67. Zakres podejmowanych działań w przypadku stwierdzenia przemocy domowej;

Wykres 68. Czynniki zwiększające ryzyko wystąpienia przemocy domowej;

Wykres 69. Opinie (OPS) na temat najczęstszych przyczyn występowania przemocy domowej;

Wykres 70. Opinie respondentów na temat rodzin, w których może zaistnieć problem domowej przemocy;

Wykres 71. Reakcje osób doświadczających przemocy domowej;

Wykres 72. Uwarunkowania związane ze sprawcami przemocy domowej;

Wykres 73. Opinie respondentów na temat czynników utrudniających przeciwdziałanie zjawisku przemocy w skali Powiatu;

Wykres 74. Formy przemocy występujące najczęściej w Powiecie – opinie specjalistów ZOW;

Wykres 75. Zakres podejmowanych działań w przypadku stwierdzenia przemocy domowej;

Wykres 76. Co może zwiększać ryzyko wystąpienia przemocy domowej?;

Wykres 77. Jak według Pan(a)/i wiedzy są reakcje ofiar na doświadczaną przemoc?;

Wykres 78. Kto jest najczęściej sprawcą/sprawczynią przemocy domowej w Powiecie?;

Wykres 79. Jak uwarunkowania mogą wpływać na sprawców przemocy?;

Wykres 80. Kto najczęściej doświadcza przemocy domowej?;

Wykres 81. Ocena specjalistów ZOW poradnictwa kierowanego do osób związanych z przemocą domową;

Wykres 82. Co utrudnia przeciwdziałanie przemocy domowej?;

Wykres 83. Dane metrykalne pracowników oświaty

Wykres 84. Jakie formy przemocy są najczęściej spotykane w powiecie pruszkowskim?;

Wykres 85. Zakresy działań podejmowanych przez pracowników placówek oświaty w kontakcie z osobami mogącymi doświadczać przemocy domowej;

Wykres 86. Jak są najczęściej reakcje osób doświadczających przemocy domowej?;

Wykres 87. Jak uwarunkowania mogą być powiązane ze sprawcami przemocy?;

Wykres 88. Kto najczęściej jest sprawcą przemocy domowej?;

Wykres 89. Jak podejmuje Pan/Pani działania w przypadku kontaktu z osobą, która może doświadczać przemocy domowej?;

Wykres 90. Opinie na temat pozytywnej współpracy z następującymi podmiotami/institucjami/służbami zaangażowanymi w zwalczanie przemocy w pow. pruszkowskim;

Wykres 91. Z którymi przedstawicielami służb/institucji współpraca w zakresie przeciwdziałania zjawisku przemocy w Powiecie jest utrudniona? –z podziałem na grupy wyznaczone stażem pracy;

Wykres 92. Z którymi przedstawicielami służb/institucji współpraca układa się pozytywnie w zakresie przeciwdziałania zjawisku przemocy w pow. pruszkowskim? - służba i ochrona zdrowia;

Wykres 93. Z którymi przedstawicielami służb/institucji współpraca układa się pozytywnie w zakresie przeciwdziałania zjawisku przemocy w pow. pruszkowskim?;

Wykres 94. Z którymi przedstawicielami służb/institucji współpraca w zakresie przeciwdziałania zjawisku przemocy w Powiecie jest utrudniona? – służba i ochrona zdrowia;

Wykres 95. Opinie wszystkich respondentów na temat dobrej współpracy „z:”;

Wykres 96. Negatywna ocena międzyinstytucjonalnej współpracy;

Wykres 97. Opinie specjalistów na temat form przemocy najczęściej występujących w powiecie pruszkowskim;

Wykres 98. Ocena działań podejmowanych podczas interwencji kryzysowych;

Wykres 99. Uwarunkowania utrudniające wsparcie niesione osobom doświadczającym przemocy domowej;

Wykres 100. Zakresy działań podejmowanych w przypadku podejrzenia kontaktu z osobą doświadczającą przemocy domowej;

Wykres 101. Reakcje osób doświadczających przemocy domowej;

Wykres 102. Co może zwiększać ryzyko wystąpienia przemocy domowej?;

Wykres 103. W jakich rodzinach najczęściej występuje zjawisko przemocy domowej?;

Wykres 104. Kto jest najczęściej może doświadczać przemocy domowej?;

Wykres 105. Kto jest najczęstszym sprawcą przemocy domowej?;

Wykres 106. Co może wpływać na trudności w przezwyciężaniu zjawiska przemocy domowej?;

Wykres 107. Ocena wsparcia psychologicznego realizowanego w Powiecie dla osób dorosłych;

Wykres 108. Ocena wsparcia psychologiczno- pedagogicznego realizowanego dla dzieci i młodzieży w powiecie pruszkowskim;

Wykres 109. Ocena wsparcia prawnego realizowanego w Powiecie;

Wykres 110. Ocena wsparcia socjalnego i materialnego realizowanego w Powiecie;

Wykres 111. Ocena programów korekcyjno-edukacyjnych i terapii skierowanych do sprawców przemocy w Powiecie;

Wykres 112. Ocena zbiorcza wszystkich respondentów odnosząca się do działań profilaktycznych realizowanych w Powiecie.